

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการแนวทางการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนิสิต อาจารย์
และชุมชนด้วยกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา

คณะผู้วิจัย

มลฤดี เขาวรัตน์ และคณะ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
กันยายน 2555

รายงานฉบับสมบูรณ์
โครงการแนวทางการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนิสิต อาจารย์ และชุมชน
ด้วยกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา

คณะผู้วิจัย

1. มลฤดี	เชาวรัตน์	หัวหน้าโครงการ
2. สุมลวรรณ	ชุ่มเชื้อ	ทีมวิจัยหลัก
3. นพคุณ	ภักดีณรงค์	ทีมวิจัยหลัก
4. ฤทธิไกร	ไชยงาม	ทีมวิจัยหลัก
5. อรุมา	ลาสุนนท์	ทีมวิจัยหลัก
6. ธวัช	ชินราศี	ทีมวิจัยหลัก
7. ยุทธนา	ไพกะเพศ	ทีมวิจัยหลัก
8. ทศน์ณอร	เลียวประเสริฐกุล	ทีมวิจัยหลัก
9. นารีรัตน์	ปริสุทธิวิมลพร	ทีมวิจัยหลัก

และนิสิต

คณะเทคโนโลยี

คณะวิทยาศาสตร์

คณะวิศวกรรมศาสตร์

คณะสัตวแพทย์และสัตวศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

คณะศิลปกรรมศาสตร์

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

กันยายน 2555

บทสรุปผู้บริหาร

จิตตปัญญาศึกษา เป็นการศึกษานี้เน้นและให้ความสำคัญกับการพัฒนาความตระหนักรู้และการเรียนรู้มิติโลกด้านในของตนเอง ได้แก่ด้านอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ ทศนะหรือมุมมองต่อชีวิตและโลก ให้คุณค่าในเรื่องการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ ซึ่งหมายถึงการสังเกตอย่างมีสติต่อการเปลี่ยนแปลงภายในของตนเองที่เกิดขึ้นจากการเผชิญกับผู้อื่นและโลกภายนอก ผ่านกระบวนการ วิธีการ และกิจกรรมที่หลากหลาย อาทิเช่นการนั่งสงบอยู่กับตนเอง การฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep Listening) การน้อมสูลใจอย่างใคร่ครวญ (Contemplation) การเฝ้ามองเห็นตามที่เป็นจริง (meditation) กิจกรรมอาสาสมัคร บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ศิลปะ ดนตรี เป็นต้น โดยมีเป้าหมายก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานอย่างลึกซึ้ง (Profound) ทางความคิดและจิตสำนึกใหม่เกี่ยวกับตนเองและโลก ส่งผลต่อการประพฤติปฏิบัติและการดำเนินชีวิตอย่างมีสติและปัญญา มีความรัก ความเมตตาต่อตนเองและสรรพสิ่งทั้งในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งและเป็นหนึ่งเดียวกับธรรมชาติ

โครงการ”แนวทางการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนิสิต อาจารย์ และชุมชนด้วยกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอน และศักยภาพการเรียนรู้ของนิสิต อาจารย์ในปัจจุบัน เพื่อศึกษาองค์ความรู้ด้านจิตตปัญญาศึกษาของนิสิต อาจารย์ในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ที่เหมาะสมของนิสิต อาจารย์ และชุมชน ตามแนวจิตตปัญญาศึกษา ผลการศึกษาพบว่าในปัจจุบันอาจารย์ มีการจัดรูปแบบการเรียน การสอนหลากหลายรูปแบบ ทั้งแบบบรรยาย การให้นิสิตมีส่วนร่วมในการเรียน การสอน โดยให้หัวข้องานและให้นิสิตค้นคว้าเพิ่มเติมและนำเสนอทั้งในรูปแบบงานเดี่ยวและงานกลุ่ม การสอนแบบ Problem Base Learning และการสอนเชิงบูรณาการ เป็นต้น ส่วนศักยภาพการเรียนรู้ของนิสิตได้ข้อสรุปว่าทางด้านพุทธิพิสัยและทักษะพิสัย นิสิตส่วนใหญ่มีความรู้พื้นฐานไม่ค่อยพอเพียง โดยเฉพาะทักษะด้านคณิตศาสตร์ การคำนวณเชิงตัวเลข ทักษะด้านภาษา ทักษะด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เป็นต้น ส่วนด้านจิตพิสัยนั้น นิสิตส่วนใหญ่ขาดวินัย มีความรับผิดชอบต่ำ ขาดความกระตือรือร้นในการเรียน ไม่ค่อยเอาใจใส่ต่อการเรียน ติดเพื่อน ขาดความสนใจด้านความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นต้น

เมื่อนำกิจกรรมกระบวนการจิตตปัญญาศึกษามาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนิสิต อาจารย์ และชุมชนเป้าหมายบ้านดอนนา ผลการวิจัย พบว่าอาจารย์ที่มิวิจัยทุกคน เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในขั้นพื้นฐาน ได้แก่การเปลี่ยนแปลงด้านอารมณ์ ความคิดและทัศนคติ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม อาทิเช่น ปรับเปลี่ยนบทบาทของการเป็นอาจารย์มาเป็นกระบวนการ (Facilitator) มากขึ้น ปรับเปลี่ยนวิธีการและกระบวนการเรียน การสอน ตลอดจนวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ของนิสิต ส่งผลให้บรรยากาศในห้องเรียนเกิดการผ่อนคลาย นิสิตมีความสุขในการเรียนกับอาจารย์ที่มิวิจัย เช่นเดียวกับนิสิตที่มิวิจัยเกิดการเปลี่ยนแปลงภายในขั้นพื้นฐาน ทั้งการเปลี่ยนแปลงด้านอารมณ์ ความคิด และทัศนคติมุมมองต่อสังคมชุมชน มีการเรียนรู้จักตนเอง ขยายพื้นที่ปลอดภัยของตนมากขึ้น ในส่วนของชุมชนจากโครงการวิจัยพบว่าชุมชนเกิดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา และจากการเรียนรู้ผ่านกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา ชาวบ้านในชุมชนที่ร่วมโครงการเกิดการเปลี่ยนแปลงภายในขั้นพื้นฐาน ด้านอารมณ์ ความคิด เปิดพื้นที่ปลอดภัยมากขึ้น มีความมั่นใจมากขึ้น มีการปรับเปลี่ยนตนเอง ยอมรับฟังผู้อื่นมากขึ้น ส่งผลให้ชุมชนเกิดการยอมรับนิสิต โดยมองเห็นและเข้าใจสภาพว่านิสิตในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากสาเหตุความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และสภาพเมือง perfect เกินไป นอกจากนี้ชุมชนเห็นประโยชน์ของผลลัพธ์ที่เกิดจากกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา ที่เกิดขึ้นในตัวนิสิต เช่นเกิดโครงการพอฮัก – แม่ฮัก เป็นต้น

แนวทางการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ที่เหมาะสมของนิสิต อาจารย์ และชุมชน ตามแนวจิตตปัญญาศึกษาที่สำคัญได้แก่สภาวะแวดล้อมในกระบวนการเรียนรู้ ต้องมีสภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ประกอบด้วย คน วง (สุนทรียะสนทนา) มีกิจกรรมเป็นเครื่องมือสำหรับการเรียนรู้ มีสื่อ และมีการบริหารจัดการวง (คนจัดการวง เวลา การสร้างความสัมพันธ์ เป็นต้น) และปัจจัยของความสำเร็จในการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของอาจารย์ นิสิต และชุมชน โดยกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา ต้องประกอบด้วย 1) การดูแล เอาใจใส่ / ติดตามของอาจารย์ 2) มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และ 3) มีผู้นำหรือผู้ประสานงานในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนิสิต อาจารย์ และชุมชน ตามแนวจิตตปัญญาศึกษา (กรณีศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม) มีรูปแบบการเรียนรู้ที่มีลักษณะการเรียนรู้โดยอาศัยผู้นำ 4 ทิศ หรือสัตว์ 4 ทิศ กล่าวคือมีสติ เป็นที่ตั้ง และมีความเพียร (หมิ) มีความเท่าทันจิตตนเอง (อินทรีย์) มีความมุ่งมั่น (กระตัง) และมีความเชื่อ ความศรัทธาในสิ่งดีงาม (หนู)

ผลผลิตที่เกิดขึ้นจากโครงการวิจัย มีดังนี้คือ 1) เกิดเครือข่าย (net work) อาจารย์ที่สนใจการเรียนรู้ตามแนวทางจิตตปัญญาศึกษาเพิ่มขึ้นจากทีมวิจัยอาจารย์เดิม เครือข่ายทีมวิทยากรจิตตปัญญาศึกษา เครือข่ายพระ 2) เกิดเทคนิคการสอนในทีมวิจัยอาจารย์ อาทิเช่นกระบวนการกลุ่ม (world cafe) การทำโครงการงานความดี นิสิตกระบวนการสอนเพื่อน เป็นต้น 3) เกิด Face book กลุ่มจิตตปัญญาศึกษาในทีมวิจัย นิสิต-อาจารย์ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ให้ทุนสนับสนุนการทำวิจัยนี้ และขอขอบคุณทีมโหนดวิชาการ สกว. ฝ่ายวิจัยท้องถิ่น มมส. ที่เป็นแรงหนุนเสริม เต็มต่อ ช่วยผลักดันการทำวิจัย “แนวทางการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนิสิต อาจารย์ และชุมชน ด้วยกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา” ให้ลุล่วงสู่ความสำเร็จ

ขอกราบขอบพระคุณพระอาจารย์ปราโมทย์ ปาโมชโช พระมหาพวงศันรินทร์ ฐิตวิโส พระอาจารย์ไพฑูรย์ มุกดาหาร และขอขอบคุณกระบวนการ วิทยากร ทั้งหลาย ที่ได้ถ่ายทอดความรู้ และเพิ่มเติมการเรียนรู้ต่างๆ ให้ทีมวิจัย

สุดท้ายขอขอบคุณกัลยาณมิตรทุกท่านที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

ทีมวิจัยจิตตปัญญา มมส.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ข
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามการวิจัย	6
1.3 วัตถุประสงค์โครงการ	6
1.4 พื้นที่ศึกษา	7
1.5 วิธีการดำเนินงาน	7
1.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	8
บทที่ 2 การทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง	9
บทที่ 3 กระบวนการวิจัย	
3.1 กระบวนการพัฒนาโครงการ	16
3.2 กระบวนการสร้างทีมและพัฒนาศักยภาพทีม	16
3.3 กระบวนการศึกษาข้อมูล	23
3.4 กระบวนการวิเคราะห์/สรุปข้อมูล	28
3.5 กระบวนการวางแผนและปฏิบัติการ	28
3.6 กิจกรรมประชุมติดตามงาน	29
3.7 กระบวนการสรุปผลการวิจัย	29
บทที่ 4 ผลการศึกษา	
4.1 ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์	30
4.2 การนำงานวิจัยไปบูรณาการกับการเรียนการสอน	56
4.3 บทเรียนที่ได้จากการทำวิจัย	56
บทที่ 5 บทสรุป	59
บรรณานุกรม	61
ภาคผนวก	62

บทที่ 1

สรุปเนื้อหาโครงการ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แนวคิดในการขับเคลื่อนจิตตปัญญาศึกษา ก่อกำเนิดขึ้นจากการตระหนักร่วมกันว่ากระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์มาถึงจุดที่ต้องมีการทบทวนสร้างใหม่ การศึกษาวิชาการนอกตัวเพียงอย่างเดียว ไม่สามารถแก้ปัญหาวิกฤตการณ์ต่างๆ และไม่สามารถนำพาสังคมไปสู่สุขภาวะได้ การแสวงหาทางเลือกให้กับสังคมและมนุษยชาติ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพด้านในของมนุษย์ ทั้งในเรื่องจิตใจและปัญญา จะทำให้มนุษย์สามารถก้าวพ้นขอบเขตของศาสตร์ต่างๆ ที่ตายตัว เสมือนการต่อยอดความรู้ที่มีอยู่เดิม อันจะเป็นการแก้ไขปัญหาคอขวดขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมดังที่เป็นในปัจจุบัน มนุษย์ควรอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเสมอภาคเท่าเทียม มีความเคารพซึ่งกันและกัน แม้จะมีระดับความแตกต่างหลากหลายในสังคมอย่างมากก็ตาม

จิตตปัญญาศึกษา หรือ “contemplative education” เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับการพัฒนาการตระหนักรู้สำรวจภายในตนเอง (อารมณ์ ความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ มุมมองต่อชีวิตและโลก) โดยเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงให้คุณค่าในเรื่องการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ และการรับฟังด้วยใจเปิดกว้าง โดยมีเป้าหมายคือเกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน (fundamental) อย่างลึกซึ้งทางความคิดและจิตสำนึกใหม่เกี่ยวกับตนเองและโลก ส่งผลให้มีการดำเนินชีวิตอย่างมีสติและมีปัญญา มีความรักความเมตตาต่อสรรพสิ่ง ซึ่งนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติที่ดีต่อกันในสังคม

จิตตปัญญาศึกษา มีรากฐานจากแนวคิดเรื่องไตรยางค์แห่งการเรียนรู้ อันได้แก่การเรียนรู้ในฐานะวัฒนธรรม เพื่อการทำให้เป็น คือเอาวิถีชีวิตร่วมกันเป็นตัวตั้ง ไม่เอาวิชาเป็นตัวตั้ง เป็นการเรียนรู้ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อการคิดเป็น คือใช้เหตุผลวิเคราะห์สังเคราะห์ให้สิ่งที่รับรู้กลายเป็นความรู้ที่คมชัดลึกยิ่งขึ้น และการเรียนรู้ด้วยจิตตปัญญาศึกษาเป็นการเรียนรู้เพื่อความรู้แจ้ง คือการศึกษาจากการดูจิตของตนเองแล้วเกิดปัญญา โดยมีเป้าหมายหลักให้ผู้เรียนตื่นรู้ เกิดจิตสำนึกใหม่ เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง (Individual transformation) เปลี่ยนแปลงความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับเพื่อนมนุษย์และธรรมชาติ เพื่อเป็นรากฐานของการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในองค์กร (Organization transformation) ทำให้คนในองค์กรและชุมชน เคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าของกันและกันอย่างลึกซึ้ง จนเชื่อมประสานเป็นการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานทางสังคม (Social transformation) เพื่อการอยู่ร่วมกันโดยสันติอย่างแท้จริง

ทั้งนี้ กระบวนการที่ใช้ในการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา ส่วนหนึ่งมีลักษณะของการนำกระบวนการและเครื่องมือของการเรียนรู้พัฒนาด้านในบนฐานของศาสนาและความเชื่อต่างๆ หลายกระบวนการ (อาทิ สมาธิหรือโยคะ) มา “ให้คุณค่าใหม่” ในลักษณะของการบูรณาการและการสร้างชิ้นใหม่ (reconstruction) บนฐานของแนวคิดแบบใหม่ คือจิตตปัญญาศึกษา ทั้งนี้เพื่อปรับประยุกต์ใช้บนฐานการมุ่งเน้นให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเรียนรู้ด้านในของผู้เรียนในสังคมยุคสมัยใหม่ โดยเป็นการเลือกกระบวนการมาปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนแต่ละคน เนื่องจาก การเรียนรู้พัฒนาด้านใน เป็นการเรียนรู้ในระดับกระบวนทัศน์ (paradigm) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ในระดับฝังลึก (tacit learning) ที่ต้องคำนึงถึงบริบทของผู้เรียนแต่ละคน และเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนได้สอนตนเองในบริบทของเขา ผ่านประสบการณ์ตรง เพื่อน้อมเอาความรู้ความเข้าใจนั้น มาเชื่อมโยงสู่ชีวิตของตนได้อย่างแท้จริง

แนวคิด (Concepts) หลักของจิตตปัญญาศึกษา มีลักษณะดังนี้คือ 1. เป็นการศึกษาที่ให้ความสำคัญต่อประสบการณ์ตรงของการเรียนรู้ : การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงเป็นหนทางที่จะนำมาซึ่งความรู้ความเข้าใจที่สัมพันธ์เชื่อมโยงโดยตรงกับชีวิตของผู้เรียน รวมถึงการเต็มใจที่จะเผชิญหน้ากับความเจ็บปวดและความทุกข์ยากลำบากของชีวิตอย่างเปล่าเปลี่ยว เป็นการเรียนรู้แบบ “เอาชีวิตเข้าแลก (wholeheartedly)” (ณัฐพร วัณวิญญู, 2550) ที่อึดตายตัวจนจะได้ถูกทำลาย ซึ่งจะนำไปสู่การเข้าใจเรื่องอึดตายตัว ได้อย่างลึกซึ้งด้วยตนเอง 2. การศึกษาที่ให้ความสำคัญต่อการรับฟังอย่างลึกซึ้ง (deep listening) และการเรียนรู้ด้วยใจที่เปิดกว้าง : การเรียนรู้ที่จะสัมผัสชีวิตของตนเองและผู้อื่นอย่างจริงจังและอ่อนน้อม เปิดกว้างต่อความหลากหลายทางความคิด (วิจักขณ์ พานิช, 2550) นำสู่การสื่อสารและความสัมพันธ์ที่สร้างสรรค์ และการละวางตัวตนของตนเอง 3. การศึกษาที่ให้ความสำคัญต่อการเคารพศักยภาพแห่งการเรียนรู้ของทุกคนอย่างไร้อคติ: หัวใจของการศึกษาด้านนี้ คือ กระบวนการเรียนรู้และการฝึกฝนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ค้นหาศักยภาพภายในตนเองจนกลายเป็นตัวของตัวเองที่สมบูรณ์อย่างที่ไม่จำเป็นต้องไปเปรียบเทียบกับใคร 4. การศึกษาที่ให้ความสำคัญต่อการนั่งสมาธิอย่างใคร่ครวญ (Contemplation) : การเรียนรู้ที่ไ้การยึดมั่นถือมั่นต่อหลักการตรรกะ แต่บ่มเพาะน้อมนำประสบการณ์ที่ผ่านเข้ามา มาคิดใคร่ครวญอย่างลึกซึ้งบนฐานของจิตใจที่สงบเย็น เพื่อค้นหาความหมายต่อชีวิต และเรียนเพื่อที่จะรู้จักตัวเองและเพิ่มพูนความรู้ด้วยการน้อมนำไปลองปฏิบัติต่อให้เห็นจริง (วิจักขณ์ พานิช, 2550) 5. การเฝ้ามองเห็นตามความเป็นจริง (Meditation): การปฏิบัติธรรมหรือการภาวนา คือ การเฝ้าดูธรรมชาติที่แท้จริงของจิต นั่นคือ การเปลี่ยนแปลง ไม่คงที่ ความบีบคั้นที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง และสภาวะของการเป็นกระแสแห่งเหตุปัจจัยที่เคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง การปฏิบัติภาวนาฝึกสังเกตธรรมชาติของจิต จะทำให้เราเห็นความเชื่อมโยงจากภายในสู่ภายนอก เห็นความเป็นจริงที่พ้นไปจากอำนาจแห่งตัวตนของตน (วิจักขณ์ พานิช, 2550) 6. การศึกษาที่ให้ความสำคัญต่อความสดของปัจจุบันขณะ : การเรียนรู้จากภายใน คือกระบวนการแห่งการค้นพบคุณค่าและความหมายของการมีชีวิตอยู่ในทุกขณะ ด้วยสติสัมปชัญญะ เป็นชีวิตที่มีอิสระ อันเกิดจากการกลับมาตระหนักในคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของตน 7. การศึกษาที่ให้ความสำคัญต่อการให้คุณค่าแก่รากฐานทางภูมิปัญญาอันหลากหลายของท้องถิ่นและวัฒนธรรม : การเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญต่อคุณค่าทางจิตวิญญาณของภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมา เป็นการเรียนรู้ที่ไม่แยกจากวิถีชีวิตทางวัฒนธรรมและความสัมพันธ์อันซับซ้อนของชุมชน เป็นการศึกษาเพื่อความเข้าใจตนเองและเพื่อนมนุษย์ เพื่อพัฒนาศักยภาพของความเป็นมนุษย์ผู้มีจิตใจสูงและเปิดกว้างอย่างแท้จริง 8. การศึกษาที่ให้ความสำคัญต่อการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน : การเรียนรู้บนฐานการโอบอ้อมสนับสนุนของกัลยาณมิตรที่เป็นเพื่อนเดินทางในการเรียนรู้พัฒนาในด้านนี้ ที่จะช่วยสะท้อนให้เห็นตนเองและร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ที่หลากหลาย

ในวงการศึกษาศึกษาการฝึกปฏิบัติตามแนวจิตตปัญญาศึกษาถูกนำมาใช้เพื่อการพัฒนาครู ให้สามารถเป็นนวัตกรผู้สามารถออกแบบการสอนโดยใช้เทคนิคใหม่ๆ ในชั้นเรียน หรือเพื่อเป็นเครื่องมือที่ช่วยสร้างปฏิสัมพันธ์อันเหมาะสมระหว่างครูและนักเรียน รวมถึงระหว่างนักเรียนด้วยกันเอง นอกจากนี้ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อการเริ่มต้นชั้นเรียนสร้างบรรยากาศของการพร้อมเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถที่จะอยู่กับ “ปัจจุบันขณะ” เพื่อให้มีใจจดจ่ออยู่กับการเรียนรู้มากขึ้นหรือสามารถอ่านหนังสือได้อย่างมีสมาธิมากขึ้น (Hill, 2006)

การนำเอาการฝึกปฏิบัติตามแนวจิตตปัญญาศึกษาไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอน พบว่า มีการนำเอาการฝึกปฏิบัติตามแนวจิตตปัญญาศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยต่างๆ ทั่วประเทศสหรัฐอเมริกา อาทิ University of Massachusetts, Amherst Hampton University, Santa Clara University, Columbia University, University of North Carolina, Chapel Hill เป็นต้น โดยมีความหลากหลาย ครอบคลุมได้ทุกสาขาวิชา ไม่ว่าจะเป็นสถาบันตยกรรรม ประวัติศาสตร์ศิลป์

ธุรกิจและการจัดการ นาฏศิลป์ ศึกษาศาสตร์ วรรณคดีอังกฤษ กฎหมาย แพทยศาสตร์ การดนตรี ปรัชญา จิตวิทยา ฟิสิกส์ รัฐศาสตร์ เป็นต้น

แนวคิดของการนำการฝึกปฏิบัติตามแนวคิดปัญญาศึกษามาใช้ในสถาบันอุดมศึกษา เนื่องจาก จิตตปัญญาศึกษา (contemplative education) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่พร้อมด้วยศีล และสมาธิ บ่มเพาะความเปิดกว้างอ่อนน้อมถ่อมตน เปิดรับต่อความหลากหลาย ผ่านประสบการณ์ตรงอย่างกล้าเผชิญ และละวางตัวตน การมีชีวิตรอยู่ในความสดใหม่ของปัจจุบันขณะ ด้วยสติสัมปชัญญะ และน้อมนำเอา ประสบการณ์ดังกล่าวมาสู่ใจอย่างใคร่ครวญ ซึ่งจะเป็นรากฐานของความรู้ที่แท้หรือปัญญา ที่สามารถมองเห็นสรรพสิ่งตามความเป็นจริง เห็นถึงความสัมพันธ์ เชื่อมโยง การเปลี่ยนแปลงไหลเลื่อนไม่หยุดนิ่ง ไม่คงที่ และนำสู่การตระหนักเห็นและละวางการยึดติดอัตตาตัวตน ทั้งนี้ กระบวนการเรียนรู้เชิงจิตตปัญญาศึกษา สามารถใช้กระบวนการที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงความเหมาะสมต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นหลัก เนื่องจากการเรียนรู้เพื่อพัฒนาด้านใน เป็นการเรียนรู้ในระดับฝังลึก (tacit knowledge) โดยเป็นการเปลี่ยนแปลงในระดับกระบวนการทัศน์ ที่ต้องอาศัยการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงของผู้เรียน จึงมีการนำเอากระบวนการปฏิบัติภาวนาเชิงศาสนาและความเชื่อ และกระบวนการทางศิลปะ เข้ามาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนเชิงจิตตปัญญาศึกษาอย่างมากหลาย อาทิ การปฏิบัติสมาธิภาวนา โยคะ ไทเก๊ก การเขียนพู่กันจีน และการละคร เป็นต้น

แนวทางของการนำการฝึกปฏิบัติตามแนวคิดปัญญาศึกษามาใช้ในสถาบันอุดมศึกษา ปัจจุบันมี สถานศึกษาจำนวนมากที่ได้นำเอาเครื่องมือ และการฝึกปฏิบัติตามแนวคิดปัญญาศึกษาไปใช้ในการจัด กระบวนการเรียนรู้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนามิตติด้านในของผู้เรียนควบคู่ไปกับด้านวิชาชีพ อาเธอร์ ซาเยอนซ์ (Arthur Zajonc) จาก Amhurst College ได้เขียนบทความเรื่อง Love and Knowledge: Recovering the Heart of Learning Through Contemplation ซึ่งแสดงถึงการสำรวจสืบค้น ความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ ความรัก และการเรียนรู้เชิงจิตตปัญญาศึกษา โดยซาเยอนซ์ มีทัศนะว่า หลักสูตรการศึกษาระดับสูง (อุดมศึกษา) ในทุกวันนี้ ส่วนใหญ่จะละเลยการเรียนรู้ที่จะรัก (ซึ่งแท้จริงแล้ว เป็นส่วนที่สำคัญและยากยิ่ง) แต่จะให้ความสำคัญเฉพาะการเรียนรู้ด้านวิชาการ ที่มุ่งเน้นการคิดวิเคราะห์ เชิงเหตุผล ทั้งที่ปัจจุบันเราต้องเผชิญกับปัญหาที่ซับซ้อนต่างๆ ทั้งด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม เราจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมุ่งเน้นการเรียนรู้ที่บ่มเพาะหัวใจด้วยการเรียนรู้บนฐานของญาณวิทยา (epistemology) หรือ วิธีการเข้าถึงความรู้ความจริง ของการแบ่งแยก (separation) จะทำให้เราเข้าถึง “ความจริง” หรือ “ความรู้” อย่างลำเอียงหรืออคติ ผู้เขียนนำเสนอญาณวิทยา (epistemology) หรือวิธีการเข้าถึงความรู้ ความจริง บนฐานของความรัก หรือ “ญาณวิทยาแห่งความรัก (epistemology of love)” โดยมีทัศนะว่า เราเข้าถึงความรู้ความจริงโดยวิธีแบบใด เราก็จะดำรงชีวิตด้วยวิธีแบบนั้น ทั้งนี้ การเรียนรู้ที่จะรัก หมายถึง การเรียนรู้ที่จะมีชีวิตอยู่อย่างมีสันติที่แท้จริง และมีความกลมกลืนกับผู้อื่นและธรรมชาติ

ในการสืบค้นเชิงจิตตปัญญาศึกษาเราจะต้องเข้าถึงปรากฏการณ์ด้วยความละเอียดอ่อน (gentleness) และในขณะเดียวกัน จะต้องมีความใกล้ชิด (intimacy) ซึ่งจะนำสู่การมีส่วนร่วม (participation) ของผู้สืบค้นเชิงจิตตปัญญา จนเป็นหนึ่งเดียวกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยความจริงแท้ ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อเราจะมีเชื่อมั่นถึงระดับที่รู้สึกเปราะบาง (vulnerability) โดยมั่นคงมากพอที่จะปล่อยวางตัวตนไปตามกระแสของสิ่งที่เกิดขึ้น เมื่อนั้นสิ่งที่อยู่ภายนอกเราก็จะถูกสะท้อนเข้ามาภายใน กลายเป็นการเรียนรู้ ที่จะนำสู่การเปลี่ยนแปลง (transformation) ภายใน และการศึกษา ก็จะเป็นการเรียนรู้เพื่อการสร้างตัวผู้เรียนขึ้นใหม่ (education as formation) ได้ โดยจะส่งผลให้เกิดการหยั่งรู้ (insight)

จากงานวิจัยของชลลดา และ คณะ (2551) ซึ่งได้จัดทำแผนที่ลำดับความสำคัญงานวิจัย พบว่า โจทย์การวิจัยที่มีความสำคัญมากที่สุดต่อการนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

ในสถาบันอุดมศึกษาไทย ได้แก่ 1. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ 2. การวิจัยสำรวจองค์ความรู้และวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม เพื่อสร้างระบบการวัดประเมินการเรียนรู้และการทำงานในฐานะกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้และความสุข 3. การวิจัยพัฒนาอาจารย์ กระบวนการและผู้จัดการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา 4. การวิจัยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแก่นกับบริบทในลักษณะที่มีความหมายต่อชุมชน และ 5. การวิจัยศึกษาและพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่เป็นโครงสร้างรองรับจิตตปัญญาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไทย

จากข้อเสนอแนะในการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ด้านจิตตปัญญาของโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้ การอบรม และกระบวนการด้านจิตตปัญญาศึกษา โดย ธนา นิลชัยโกวิท และคณะ (อ้างอิงจากโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้ การอบรม และกระบวนการด้านจิตตปัญญาศึกษา, 2550 สืบค้นเมื่อวันที่ 2 ธ.ค. 53, http://www.ce.mahidol.ac.th/research.php?per_page=3page=2) ได้ให้ข้อเสนอแนะในข้อ 5 คือ การจัดกระบวนการเรียนรู้แนวจิตตปัญญาศึกษา ครูหรือกระบวนการควรเริ่มต้นจากการกำหนดเป้าหมาย และศึกษาลักษณะเฉพาะกลุ่มที่ตนจะจัดการอบรม หรือกระบวนการเรียนรู้ให้ชัดเจนก่อน ซึ่งข้อเสนอแนะดังกล่าวก็สอดคล้องกับกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น คือกระบวนการค้นหาข้อมูล (Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลนำไปสู่การปฏิบัติการ (Action)

สุรพล ธรรมมรดี (2551) ได้ศึกษาในโครงการวิจัยและพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ : กรณีศึกษาสถาบันอาศรมศิลป์ โดยมีแนวคิดหลัก คือการวิจัยและพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ กรณีศึกษาสถาบันอาศรมศิลป์ เป็นงานวิจัยและพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการเกิดขึ้นและพัฒนาไปของชุมชนแห่งการเรียนรู้ในสถาบันอาศรมศิลป์ โดยเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในด้วยใจอย่างใคร่ครวญ รวมทั้งเพื่อค้นหาศักยภาพและความเป็นไปได้ของกลุ่มเรียนรู้ที่จะมีส่วนร่วมนำเครื่องมือการเรียนรู้ไปสร้างเป็น วัฒนธรรมการเรียนรู้ของกลุ่มตน และเพื่อสนับสนุนให้กลุ่มเรียนรู้ในสถาบันอาศรมศิลป์สร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ เพื่อเผยแพร่สู่ชุมชนวิชาการและสถาบันต่างๆ

มหาวิทยาลัยมหาสารคามมีปรัชญาของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม คือมุ่งเน้นผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้ที่มุ่งใฝ่เรียนรู้ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และนำไปปฏิบัติได้อย่างมีคุณภาพ มีความรับผิดชอบ และสามารถดำรงอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ภายใต้สำนักแห่งความพอเพียง โดยกำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ดังนี้คือ มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ มีคุณภาพทางวิชาการ วิชาชีพ มีค่านิยม มีวัฒนธรรม และมีความรักชาติ รักองค์กร และรักท้องถิ่น มีความอดทน มีสัมมาคารวะ และอ่อนน้อมถ่อมตน มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม รู้จักใช้ชีวิตที่พอเพียง มีสุขภาวะและบุคลิกภาพที่ดี มีวินัย เคารพระเบียบ กติกาของสังคม ดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างดี และมีความสุข มีความสามารถวิเคราะห์และใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีระบบ มีวิจรรณญาณในการพิจารณาตัดสินเลือกปรับในสิ่งที่ดี มีความรอบรู้ มีความทันสมัย ใฝ่เรียนรู้ และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ในปัจจุบันมหาวิทยาลัยมหาสารคามเน้นกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งจากการประเมินผลการศึกษาในชั้นเรียน และจากผู้ใช้บัณฑิตพบว่า โดยทั่วไปนิสิตยังมีความอ่อนด้อยในการคิดวิเคราะห์และนำไปปฏิบัติได้อย่างมีคุณภาพ และมีความรับผิดชอบต่อสังคมน้อย กอปรกับปัจจุบันเนื่องจากมหาวิทยาลัยมหาสารคามได้มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว รวมทั้งจำนวนของนิสิตที่เพิ่มขึ้นอย่างมาก ส่งผลกระทบต่อชุมชนรอบข้างมหาวิทยาลัย ทั้งในด้านการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ ทางสังคมและวัฒนธรรม มีลักษณะเป็นสังคมทุนนิยมมากขึ้น มีการลงทุนและแสวงหาผลกำไรทั้งจากภายนอกและภายในชุมชนเอง การเรียนรู้ของนิสิตกับสังคมชุมชนรอบรั้วมหาวิทยาลัยเปลี่ยนแปลงไป

ที่ผ่านมาความพยายามของมหาวิทยาลัยมหาสารคามที่จะนำการเรียนรู้ ผ่านกระบวนการจิตตปัญญาศึกษามาใช้ ในการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนิสิต โดยได้ส่งบุคลากรของมหาวิทยาลัยฯ เข้ารับการฝึกอบรมด้านจิตตปัญญาศึกษา อย่างไรก็ตามก็พบโจทย์ปัญหาที่สำคัญ คือบุคลากรของมหาวิทยาลัยฯ ที่เข้ารับการฝึกอบรมด้านจิตตปัญญาศึกษามีการขยายผลแก่นิสิตและบุคลากรด้วยกันเองน้อย เนื่องจากยังขาดแนวปฏิบัติในการดำเนินการด้านจิตตปัญญาศึกษา เพื่อใช้ในการเรียนการสอนในหลักสูตรศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ซึ่งทางมหาวิทยาลัยมีแนวความคิดว่า “แนวทางการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนิสิต อาจารย์ และชุมชนด้วยกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา” จะเป็นแนวทางที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างการเรียนรู้ด้วยตนเอง และยังเป็นแนวทางที่สามารถทำให้อาจารย์ และผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน (Transformation) ภายในตนเองได้อย่างแท้จริง อันได้แก่ การเกิดความรู้ ความเข้าใจในตนเอง ผู้อื่น และสรรพสิ่งอย่างลึกซึ้ง และสอดคล้องกับความเป็นจริง เกิดความรัก ความเมตตา ความอ่อนน้อมถ่อมตน และการเกิดจิตสำนึกต่อส่วนรวม ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเข้าถึงความจริงสูงสุด คือความจริง ความดี ความงาม และนำไปสู่การลงมือปฏิบัติ เพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมและโลก

โครงการวิจัยนี้ ได้ใช้กระบวนการ “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม” (Participatory Action Research : PAR) เพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์ปัญหาดังกล่าว เพื่อนำไปสู่ “การปฏิบัติการ” (Action) หรือการออกแบบวิธีการและกระบวนการเพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหานั้น “อย่างมีส่วนร่วม” (Participatory) โดยให้นิสิตใช้กระบวนการทางจิตตปัญญาศึกษาในการพัฒนาการเรียนรู้ ทางวิชาการ ศึกษาเรียนรู้ปัญหาชุมชนและทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน รู้จักวิเคราะห์และนำความรู้ทางวิชาชีพเพื่อช่วยเหลือแก้ปัญหาสังคมชุมชนรอบรั้วมหาวิทยาลัย ได้แก่ชุมชนบ้านดอนนา ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ในขณะเดียวกันชุมชนบ้านดอนนา ซึ่งเป็นตัวแทนของสังคม ก็ร่วมสะท้อนทั้งปัญหาของตนเอง ความคาดหวังหรือความต้องการที่มีต่อนิสิตและมหาวิทยาลัยในฐานะแหล่งสร้างและบ่มเพาะคน และพัฒนาตนเองไปพร้อมๆกันด้วยกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากภายใน โดยกระบวนการทางจิตตปัญญาศึกษา เกิดการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ภายใต้แนวคิดจิตตปัญญา มาเป็นแนวปฏิบัติการเรียนรู้ผ่านกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาเพื่อเผยแพร่สู่ชุมชนวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม และสถาบันต่างๆได้

1.2. คำถามการวิจัย

คำถามหลัก

แนวทางการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนิสิต อาจารย์ และชุมชน ตามแนวจิตตปัญญาศึกษาที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร

คำถามรอง

1. กระบวนการจัดการเรียนการสอน และศักยภาพการเรียนรู้ของนิสิต อาจารย์ในปัจจุบันเป็นอย่างไร
2. องค์ความรู้ด้านจิตตปัญญาศึกษาของนิสิต และอาจารย์ในปัจจุบันเป็นอย่างไร
3. กระบวนการจิตตปัญญาศึกษาที่เหมาะสมต่อการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนิสิต อาจารย์ และชุมชน เป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอน และศักยภาพการเรียนรู้ของนิสิต อาจารย์ในปัจจุบัน

2. เพื่อศึกษาองค์ความรู้ด้านจิตตปัญญาศึกษาของนิสิต อาจารย์ในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม และสรุปเป็นองค์ความรู้ร่วมกัน เพื่อพัฒนาเป็นแนวทางที่เหมาะสมสำหรับบุคลากรในมหาวิทยาลัย
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ที่เหมาะสมของนิสิต อาจารย์ และชุมชน ตามแนวจิตตปัญญาศึกษา

1.4 พื้นที่ศึกษา

พื้นที่การศึกษา ได้แก่ ชุมชนบ้านดอนนา ต.ขามเรียง อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม และคณะในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 6 คณะ ได้แก่

- 1) คณะเทคโนโลยี
- 2) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
- 3) คณะวิศวกรรมศาสตร์
- 4) คณะศิลปกรรมศาสตร์
- 5) คณะสัตวแพทยศาสตร์และสัตวศาสตร์
- 6) คณะวิทยาศาสตร์

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายหลัก

- 1) อาจารย์ที่ร่วมเป็นทีมวิจัย จำนวน 9 คน
- 2) นิสิตที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ จำนวน 50 คน

กลุ่มเป้าหมายรอง

- 3) ชาวบ้าน บ้านดอนนา ต.ขามเรียง อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม

1.5 วิธีการดำเนินงาน

ช่วงที่หนึ่ง : การเตรียมการ

- (1) ประชุมพัฒนาโครงการ ระหว่างทีมวิจัย และพี่เลี้ยงโหนด
- (2) ถักนอกรองโครงการภายในโหนด
- (3) พิจารณากลับกรองโครงการในระดับภาค เมื่อวันที่ 7-9 ธันวาคม 2553
- (4) ปรับโครงการและส่งให้ทาง สกว.
- (5) อนุมัติโครงการ

ช่วงที่สอง : ระยะดำเนินการ

- (1) ประชุมทีมวิจัยเพื่อชี้แจงความเข้าใจเกี่ยวกับกรอบการวิจัยและกำหนดบทบาทหน้าที่
- (2) เวทีชี้แจงโครงการใน 2 ระดับ คือ ระดับของคณะ และระดับชุมชน
- (3) ประชุมทีมวิจัยสร้างเครื่องมือ แตกกรอบเพื่อเก็บข้อมูล
- (4) เก็บข้อมูล
- (5) ประชุมทีมวิจัยเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและกำหนดแนวทางการจัดเวทีนำเสนอข้อมูลในระดับคณะ
- (6) เวทีนำเสนอข้อมูลระดับคณะและกำหนดแนวทางปฏิบัติการด้วยกระบวนการจิตตปัญญา
- (7) กระบวนการอบรมและสรุปผลการอบรมด้วยกระบวนการจิตตปัญญา
- (8) สรุปบทเรียนการดำเนินงานระยะที่ 1
- (9) รายงานความก้าวหน้า

- (10) ประชุมทีมวิจัยเพื่อวางแผนปฏิบัติการ
- (11) ปฏิบัติการ
- (12) เข้าร่วมพัฒนาศักยภาพกับ Node และเครือข่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
- (13) สรุปผลการปฏิบัติการ

ช่วงที่สาม : ระยะสิ้นสุดโครงการ

- (1) ประชุมทีมวิจัยเพื่อสรุปทบทวน
- (2) นำเสนอผลการวิจัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป
- (3) นำส่งรายงานฉบับสมบูรณ์และรายงานการเงิน

1.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- (1) เกิดองค์ความรู้ด้านกระบวนการจิตตปัญญาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน
- (2) ได้คู่มือแนวปฏิบัติการเรียนรู้ผ่านกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา
- (3) เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในของอาจารย์ และนิสิต ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง อันได้แก่ การเกิดความรู้ ความเข้าใจในตนเอง ผู้อื่น และสรรพสิ่งอย่างลึกซึ้งและสอดคล้องกับความเป็นจริง เกิดความรัก ความเมตตา ความอ่อนน้อมถ่อมตนและการเกิดจิตสำนึกต่อส่วนรวม ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเข้าถึงความจริงสูงสุด คือ ความจริง ความดี ความงาม และนำไปสู่การลงมือปฏิบัติเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมและโลก
- (4) นิสิตของมหาวิทยาลัยมหาสารคามที่เข้าร่วมโครงการวิจัย ทั้ง 50 คน มีคุณลักษณะของนิสิตที่พึงประสงค์ตามเกณฑ์ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บทที่ 2

การทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดในการทำวิจัยในครั้งนี้ใช้ยุทธศาสตร์ของการปฏิรูปการศึกษาของไทยในระดับอุดมศึกษาและกรอบแนวคิดเรื่องจิตตปัญญาศึกษา ดังต่อไปนี้

(1) การปฏิรูปการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย

จากการระดมความคิดอย่างกว้างขวางของคณะกรรมการ ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย และหน่วยงานที่จัดอุดมศึกษาเฉพาะทางอื่น ๆ และมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทิศทางการปฏิรูปอุดมศึกษาของประเทศต่าง ๆ โดยนักวิจัยที่มีความรู้และประสบการณ์ ได้จัดทำเป็นรายงานเชิงแนวคิด (concept paper) ในประเด็นการปฏิรูปการศึกษาของไทย รวม 11 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นเกี่ยวกับรูปแบบหรือประเภทสถาบันอุดมศึกษา พันธกิจและภารกิจของอุดมศึกษา กลไกการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างอุดมศึกษาับการศึกษาระดับอื่น ๆ และระบบอื่นๆของสังคม การระดมทรัพยากรเพื่ออุดมศึกษา การอุดมศึกษาเพื่อปวงชน โครงสร้างและการบริหารจัดการอุดมศึกษา ผู้บริหาร คณาจารย์และบุคลากรอุดมศึกษา คุณภาพมาตรฐานและการประกันคุณภาพอุดมศึกษา การเสริมสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินการกิจของสถาบันอุดมศึกษา บทบาทอุดมศึกษาในการสร้างพหุปัญญา (wisdom) และประเด็นเรื่องการบริหารจัดการอุดมศึกษาสู่การเปลี่ยนแปลงตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ

ซึ่งนำมาสู่แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษฉบับที่ 10 (พ.ศ.2551-2554) ที่มุ่งเน้นให้มีการพัฒนาอุดมศึกษาไทย ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพโดยมีเป้าหมายในการปฏิรูปอุดมศึกษาทั้งระบบ เพื่อพัฒนาคุณภาพอุดมศึกษาไทยและพัฒนาบัณฑิตทั้งเรื่องวิชาการและการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข มีการปรับปรุงมาตรฐานการศึกษาที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ รวมทั้งจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือที่มุ่งเน้นการประกันคุณภาพบัณฑิตด้วยการพัฒนา มาตรฐานผลการเรียนรู้ (Learning Outcome) ที่คาดหวังของบัณฑิตทั้งด้านวิชาการ ทักษะอื่นๆ ที่จำเป็นเฉพาะสาขาวิชา รวมทั้งคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม

โดยในด้านการปฏิรูปการบริหารวิชาการและการจัดการเรียนการสอนนั้นให้แต่ละสถาบัน

1. กำหนดเป้าหมายและภารกิจที่ชัดเจนตามความพร้อมและความเชี่ยวชาญเฉพาะของแต่ละสถาบัน ทั้งนี้สถาบันอุดมศึกษาที่มุ่งเน้นการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน ต้องแสวงหาวิธีการจัดการศึกษาและยุทธศาสตร์ที่จะสามารถเข้าถึงผู้เรียนได้มากที่สุด

2. พัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง และพิจารณาถึงความสอดคล้องกับ ความต้องการของสังคม ธุรกิจ อุตสาหกรรม สารของหลักสูตร นอกจากมุ่งพัฒนาบัณฑิตอย่างสมดุล ทั้งความรู้ ความสามารถ และความดีงามแล้ว ยังต้องมุ่งเน้นการพัฒนาวิชาการ วิชาชีพขั้นสูง และการค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาสังคม

3. จัดรูปแบบของหลักสูตร และการเรียนการสอน ให้มีความหลากหลายตามความต้องการของผู้เรียน โดยไม่จำ กัดวัน เวลา สถานที่ เพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (life-long) โดยนอกจากจะจัดภายในสถาบันอุดมศึกษาแล้วจะต้องพัฒนารูปแบบให้มีความยืดหยุ่นหลากหลายขึ้น อาทิ การจัดการเรียนการสอนร่วมกับสถานประกอบการ เป็นต้น

4. จัดการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริม โดยยึดผู้เรียนเป็นหลัก เน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม และกระบวนการเรียนรู้ โดยคณาจารย์หรือผู้สอนควรทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุนการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

5. ปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน หลักสูตร ให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงและเพื่อสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์ มีความใฝ่รู้ สามารถคิด วิเคราะห์วิจารณ์ ริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบ และมีคุณธรรม จริยธรรม ควบคู่กับความรู้ความสามารถในสาขาวิชาต่าง ๆ

6. มีการกำหนดมาตรฐานหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร การรับรองหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละประเภท ที่เป็นมาตรฐานเดียวกันสำหรับอุดมศึกษาแต่ละระดับ

7. ให้ความสำคัญกับการลงทุนเพื่อการวิจัย สร้างองค์ความรู้และเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาประเทศ รวมทั้งการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน

8. ปรับระบบการประเมินและวัดผลการศึกษาระดับอุดมศึกษา เพื่อเอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยพิจารณาจากความประพฤติ การสังเกต พฤติกรรม การร่วมกิจกรรม ควบคู่กับการทดสอบตามความเหมาะสม และ

9. นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมและการบริหารจัดการ ทั้งเพื่อพัฒนาคุณภาพและกระจายโอกาสทางการศึกษาอย่างกว้างขวางและทั่วถึง

เพื่อให้ได้คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ซึ่งต้องมีคุณลักษณะของความเป็นผู้นำ ผู้ประกอบการ มีความคิดวิจารณ์ญาณ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความรับผิดชอบ สามารถเผชิญและนำการพัฒนาประเทศในสภาวะการณ์ปัจจุบันและในอนาคต

รูปแบบการจัดการศึกษาในประเทศไทย

ในปัจจุบันรูปแบบการศึกษาในประเทศไทยแยกออกได้เป็น

1. การศึกษาที่เน้นการถ่ายทอดความรู้หรือแบบครูป้อนให้ (Spoon Feeding) จะเน้นการถ่ายทอดความรู้หรือทักษะจากครูสู่ลูกศิษย์ เป็นการเรียนรู้จากการท่องจำและการฝึกฝนตามรูปแบบที่ครูสอน ไม่เน้นเรื่องการคิดวิเคราะห์ หรือความคิดสร้างสรรค์ จึงไม่ให้ความสำคัญกับการระดมสมองอภิปรายหรือโต้แย้งทางความคิดระหว่างครูกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง

2. การศึกษาที่เน้นการคิดวิเคราะห์พหุปัจจัย (Critical Thinking) จะมุ่งเน้นที่การตรวจสอบเกี่ยวกับข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ มีการพิจารณาและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ข้อสรุปและการนำไปประยุกต์ใช้ผ่านการอภิปรายโต้แย้งด้วยเหตุผล อ้างอิงข้อมูลและทฤษฎีที่หลากหลายในประเด็นที่ศึกษา มีการคิดเชิงวิเคราะห์ทั้งระหว่างครูกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนด้วยกันเองเพื่อหาข้อสรุป

ซึ่งการศึกษาทั้งสองแบบเน้นเรื่องการอ่าน แต่แบบแรกอ่านเพื่อท่องจำ แบบที่สองอ่านเพื่อสำรวจตรวจสอบข้อมูล ข่าวสารเพื่อการอภิปราย (Discussion) โต้แย้ง (Argument) แลกเปลี่ยน (Sharing) เพื่อเปรียบเทียบ (Comparison) เพื่อขัดแย้ง (Contrast) เพื่อหาข้อสรุป แบบแรกเน้นความร่วมมือ (Cooperative) ในลักษณะผู้เรียนให้ความร่วมมือกับผู้สอน แบบสองเน้นความร่วมมือแบบให้ความเห็นที่หลากหลาย

3. การศึกษาที่เน้นประสบการณ์ (Experiential Learning) เป็นการศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ผู้สอนเป็นผู้จัดประสบการณ์และทำหน้าที่เป็นผู้เอื้อให้เกิดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงกับสิ่งที่เรียนโดยเชื่อว่าประสบการณ์ตรงจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งขึ้น ทั้งในแง่อารมณ์ ความคิด จิตใจ

โดยความรู้แบบที่สามต่างจากแบบแรกและแบบที่สองคือการให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ตรง ซึ่งการเผชิญกับสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์จำลองที่เหมือนจริงจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้แบบองค์รวมได้มากกว่า

4. การศึกษาที่เน้นการบูรณาการ (Integrative Education) เป็นการศึกษาที่ผสมผสานศาสตร์ต่างๆ เข้าด้วยกัน ไม่แยกเป็นศาสตร์เฉพาะหรือรายวิชาเดียว ๆ แนวปฏิบัติหนึ่งที่ใช้กันอยู่คือการศึกษาที่เน้น

ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based) คือมีโจทย์ปัญหา โครงการหรือกิจกรรมเป็นตัวตั้ง แล้วนำความรู้และทักษะจากศาสตร์ต่างๆ มาใช้ในกระบวนการเรียนการสอน

คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ปรัชญาของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้กำหนดให้บัณฑิตเป็นผู้ที่มุ่งใฝ่เรียนรู้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และนำไปปฏิบัติได้อย่างมีคุณภาพ มีความรับผิดชอบ และสามารถดำรงอยู่ในสังคมอย่างมีสุข ภายใต้สำนึกแห่งความพอเพียง ซึ่งได้มีการกำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามไว้ 9 ข้อ ดังต่อไปนี้

- 1) มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ
- 2) มีคุณภาพทางวิชาการ วิชาชีพ
- 3) มีค่านิยม มีวัฒนธรรม และมีความรักชาติ รักองค์กร และรักท้องถิ่น
- 4) มีความอดทน มีสัมมาคารวะ และอ่อนน้อมถ่อมตน
- 5) มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม รู้จักใช้ชีวิตที่พอเพียง
- 6) มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี
- 7) มีวินัย เคารพระเบียบ กติกาของสังคม ดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างดี และมีความสุข
- 8) มีความสามารถวิเคราะห์และใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีระบบ มีวิจารณญาณในการพิจารณาตัดสินใจเลือกในสิ่งที่ดี
- 9) มีความรอบรู้ มีความทันสมัย ใฝ่เรียนรู้ และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

โดยสรุปแล้วยุทธศาสตร์ของการปฏิรูปการศึกษาของไทยในระดับอุดมศึกษา ซึ่งนำมาสู่แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 10 (พ.ศ.2551-2554) ได้มุ่งเน้นให้มีการพัฒนาอุดมศึกษา โดยมีเป้าหมายในการปฏิรูปอุดมศึกษาทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณภาพอุดมศึกษาไทยและพัฒนาบัณฑิตทั้งเรื่องวิชาการและการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข โดยได้กำหนดรายละเอียดในด้านการปฏิรูปการบริหาร วิชาการและการจัดการเรียนการสอนนั้นให้แต่ละสถาบันทั้ง 9 ข้อ ซึ่งในข้อ 3,4,5 ได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับการจัดรูปแบบของหลักสูตร และการเรียนการสอน ที่มีความหลากหลายตามความต้องการของผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อให้เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (life-long) รวมทั้งการจัดกิจกรรมเสริม โดยยึดผู้เรียนเป็นหลัก เน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม และกระบวนการเรียนรู้ โดยคณาจารย์หรือผู้สอนควรทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุนการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ทั้งนี้เพื่อสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์ มีความใฝ่รู้ สามารถคิด วิเคราะห์วิจารณ์ ริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบ และมีคุณธรรม จริยธรรม ควบคู่กับความรู้ความสามารถในสาขาวิชาต่าง ๆ ซึ่งกรอบแนวคิดข้างต้นนี้จะใช้เป็นกรอบการศึกษาและวิจัยในโครงการนี้ โดยเป้าหมายสุดท้ายเพื่อนำไปสู่รูปแบบการศึกษาใน 3 ด้าน คือ รูปแบบการศึกษาที่เน้นการคิดวิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์ (Critical Thinking) การศึกษาที่เน้นประสบการณ์ (Experiential Learning) และการศึกษาที่เน้นการบูรณาการ (Integrative Education) และนำไปสู่คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

(2) จิตตปัญญาศึกษา

จิตตปัญญาศึกษา เป็นการศึกษาที่เน้นและให้ความสำคัญกับการพัฒนาความตระหนักรู้และการเรียนรู้มิติ โลกด้านใน (อารมณ์ ความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ ทศนะหรือมุมมองต่อชีวิตและโลก) ของตนเอง ให้คุณค่าในเรื่องการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ ซึ่งหมายถึงการสังเกตอย่างมีสติต่อการ

เปลี่ยนแปลงภายในของตนเองที่เกิดขึ้นจากการเผชิญกับผู้อื่นและโลกภายนอก ผ่านกระบวนการ วิธีการ และกิจกรรมที่หลากหลาย อาทิเช่นการนั่งสงบอยู่กับตนเอง การเจริญสติ ภาวนา, self and group reflection, dialogue, deep listening, journaling, กิจกรรมอาสาสมัคร บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ศิลปะ ดนตรี เป็นต้น โดยมีเป้าหมายก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน (Fundamental) อย่างลึกซึ้ง (Profound) ทางความคิดและจิตสำนึกใหม่เกี่ยวกับตนเองและโลก ส่งผลต่อการประพฤติปฏิบัติและการดำเนินชีวิตอย่างมีสติและปัญญา มีความรัก ความเมตตาต่อตนเองและสรรพสิ่งทั้งในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่ง และเป็นหนึ่งเดียวกับธรรมชาติ

การวิจัยครั้งนี้ใช้แนวคิดหลักของจิตตปัญญาศึกษา โดยอาศัยการศึกษาที่ให้ความสำคัญต่อประสบการณ์ตรงของการเรียนรู้ ผ่านการฝึกปฏิบัติ โดยอาศัยกรอบแนวคิดต่างๆ ดังนี้

กรอบแนวคิดด้วยจิตตปัญญาศึกษาในประเทศไทย ซึ่งลักษณะร่วมของกระบวนการอบรมในแนวทางจิตตปัญญาศึกษา ประกอบด้วยหลัก 7Cs (ธนา และคณะ, 2550)

1. หลักการพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ (Contemplation) คือการเข้าสู่สภาวะจิตใจที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ และนำจิตใจดังกล่าวไปใช้ทำงานอย่างใคร่ครวญทั้งในด้านพุทธิปัญญา (cognitive) ด้านระหว่างบุคคล (interpersonal) และด้านภายในบุคคล (intrapersonal)

2. หลักความรักความเมตตา (Compassion) คือ การที่กระบวนการ (facilitator) ส่งพลังออกเพื่อโอบอุ้มดูแลกลุ่ม และการจัดกระบวนการด้วยสิ่งแวดล้อมและบริบทที่เกื้อกูลต่อการเรียนรู้ (สปปายะ)

3. หลักการเชื่อมโยงสัมพันธ์ (Connection) คือ การช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมเชื่อมโยงประสบการณ์ในกระบวนการเข้ากับชีวิตได้ นำไปสู่การทำให้กระบวนการเข้ามาสู่ภายใน (internalization) บุรณการสู่วิถีชีวิต และการเอื้อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างผู้เข้ารับการอบรมด้วยกัน เชื่อมโยงกับชุมชน และจักรวาล

4. หลักการเผชิญหน้า (Confronting) คือ การเปิดให้ผู้เข้ารับการอบรมออกจากพื้นที่ปลอดภัยของตนเอง เพื่อเข้าเผชิญกับพื้นที่เสี่ยงเพื่อเปิดพื้นที่การเรียนรู้ใหม่ๆ และเข้าใจถึงข้อจำกัดและศักยภาพของตนเองต่อการเรียนรู้และพัฒนา

5. หลักความต่อเนื่อง (Continuity) คือ การสร้างความไหลลื่นของกระบวนการ อันช่วยให้เกิดพลังพลวัตต่อการเรียนรู้ เพื่อช่วยเอื้อให้ศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการอบรมได้รับการปลดปล่อย และสามารถเข้าทำงานเพื่อบ่มเพาะพัฒนา

6. หลักพันธะสัญญา (Commitment) คือ การเอื้อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำเอากระบวนการกลับไปใช้ในชีวิตอย่างต่อเนื่อง ภายหลังจากการเข้าร่วมการอบรม เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้เพื่อเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

7. หลักชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Community) คือ ความรู้สึกเป็นชุมชนร่วมกันของผู้เข้ารับการอบรมรวมทั้งกระบวนการ ที่เกื้อหนุนให้เกิดการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงภายในของแต่ละคน รวมไปถึงการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในกลุ่ม ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง และเชื่อมโยงกับชีวิต

กรอบแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาว่าด้วยการเรียนรู้จากภายใน เป็นการศึกษาด้านในเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ เกิดการพัฒนาอย่างแท้จริง โดยมีกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้คือ (ประเวศ วะสี, 2549) คือ

1. การเข้าถึงโลกทัศน์และชีวิต เรามองโลก มองธรรมชาติอย่างไร หากเราเข้าถึงความจริงจะพบความงามในนั้นเสมอ เมื่อเราเข้าถึงธรรมชาติดีก็จะถึงความเป็นอิสระ

2. กิจกรรมต่างๆ เช่นกิจกรรมที่เกี่ยวกับชุมชน ดนตรี ศิลปะ กิจกรรมอาสาสมัคร (volunteer) สนทนาสนทนา (dialogue) เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการพัฒนาตนเอง พัฒนาจิตใจ

3. การปลีกวิเวกไปอยู่ในธรรมชาติ สัมผัสธรรมชาติ (Retreat) ได้รู้ใจตนเอง เมื่อจิตสงบเชื่อมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับธรรมชาติ จะเกิดปรากฏการณ์ต่างๆ ขึ้น

4. การทำสมาธิ (Meditation)

กรอบแนวคิดของ Center for Contemplative Mind in Society

กรอบแนวคิดของ Center for Contemplative Mind in Society แบ่งประเภทของการฝึกปฏิบัติออกเป็น 7 แนวทางจากการแบ่งตามหลักการและแนวปฏิบัติของเครื่องมือ ซึ่งแนวทางดังกล่าวได้แก่

1. การเรียนรู้/ฝึก ผ่านความสงบนิ่ง (stillness practices) มุ่งเน้นความสงบเย็นของร่างกายและจิตใจ ได้แก่ สมถกรรมฐาน การเจริญสติวิปัสสนา การทำสมาธิโดยใช้แสงสว่าง ภาวนาก่อนกรวด และการผ่อนคลายกระดูก

2. การเรียนรู้/ฝึก ผ่านกิจกรรมสร้างสรรค์ (generative practices) เป็นช่วงขณะแห่งการระลึกถึงพระผู้เป็นเจ้า พระผู้ศักดิ์สิทธิ์ และการร้องขอเพื่อช่วยเหลือให้เพื่อนมนุษย์ได้พ้นทุกข์ ได้แก่ ทองเส้น ภาวนาโสภา และการอ่านพระคัมภีร์

3. การเรียนรู้/ฝึก ผ่านกระบวนการเชิงความสัมพันธ์ (relational practices) เป็นการเรียนรู้โดยอาศัยกระบวนการความสัมพันธ์ระหว่างกัลยาณมิตรให้สะท้อนซึ่งกันและกัน ได้แก่ การล้อมวงสนทนา สุนทรีสนทนา การเขียนด้วยปัญญาญาณ นพลักษณ์ และการสนทนากับเสียงด้าน

4. การเรียนรู้/ฝึก ผ่านกระบวนการเชิงสร้างสรรค์ (creation process practices) เป็นการฝึกการสังเกตใคร่ครวญภายใน และพัฒนาญาณทัศนะ (intuition) และความละเอียดอ่อนประณีตผ่านงานสร้างสรรค์ ได้แก่ จิตตศิลป์ และมันดาลา

5. การเรียนรู้/ฝึก ผ่านพลังพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ (ritual practices) อันครอบคลุมถึงพิธีกรรมทางศาสนา หรือพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ เป็นการสัมผัสพลัง/ จิตวิญญาณของธรรมชาติเปิดญาณทัศนะ (intuition) และสัมผัสเรียนรู้ตนเอง การปลีกวิเวกสัมผัสธรรมชาติ (retreat) เพื่อพัฒนาความสงบเย็นและละเอียดประณีตภายใน ได้แก่ นิเวศภาวนา และกระโจมไฟ

6. การเรียนรู้/ฝึก ผ่านการเคลื่อนไหว (movement practices) เป็นการฝึกสังเกตและมีสติอยู่กับการเคลื่อนไหวร่างกายในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ การเดินจงกรม การเจริญสติโดยอาศัยอิริยาบถ ลาปรีนซ์ การเดินรำแบบซูฟี ยูริทมี ปัญจลีลา โยคะ และซิงก

7. การเรียนรู้/ฝึก ผ่านการทำกิจกรรมทางสังคม (activist practices) เป็นการสัมผัสเรียนรู้และใคร่ครวญ เห็นความเชื่อมโยงแห่งเหตุปัจจัยของความสุขและทุกข์ในชีวิตจริง ได้แก่ ธรรมยาตรา การจาริกแสวงบุญ การทำงาน และกิจกรรมอาสาสมัคร

กรอบแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาว่าด้วยการเรียนรู้เกิดได้ในสิ่งแวดล้อมที่สบาย“สัปปายะ” คือสภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยเป็นสภาพแวดล้อมที่เห็นคุณค่าของการเรียนรู้ด้านใน ผู้คนรู้จักรดน้ำใจให้คนรอบข้าง ให้ความสำคัญและเอาใจใส่จิตใจของผู้เรียนรู้ในทุกขณะทั้งนี้ การเอาใจใส่จิตใจในกระบวนการเรียนรู้นั้น สามารถทำได้ใน 3 ลักษณะ (วิจักขณ์ พานิช, 2550)

1. การฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep Listening) หมายถึง ฟังด้วยหัวใจ ด้วยความตั้งใจ อย่างสัมผัสได้ถึงรายละเอียดของสิ่งที่เราฟังอย่างลึกซึ้งด้วยจิตที่ตั้งมั่น ในที่นี้ ยังหมายถึงการรับรู้ในทางอื่นๆด้วย เช่น การมอง การอ่าน การสัมผัส ฯลฯ

2. การน้อมสູใจอย่างใคร่ครวญ (Contemplation) เป็นกระบวนการต่อเนื่องจากการฟังอย่างลึกซึ้งก่อกำกับประสบการณ์ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตในทางอื่นๆ เมื่อเข้ามาสู่ใจแล้ว มีการน้อมนำมาคิดใคร่ครวญดูอย่างลึกซึ้ง ซึ่งต้องอาศัยความสงบเย็นของจิตใจเป็นพื้นฐาน จากนั้น ก็ลองนำไปปฏิบัติเพื่อให้เห็นผลจริง ก็จะเป็นการพอกพูนความรู้เพิ่มขึ้นในอีกระดับหนึ่ง

3. การเฝ้ามองเห็นตามที่เป็นจริง (meditation) การปฏิบัติธรรมหรือการภาวนา คือ การเฝ้า
มองดูธรรมชาติที่แท้จริงของจิต นั่นคือการเปลี่ยนแปลง ไม่คงที่ ความบีบคั้นที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง
และสภาวะของการเป็นกระแสแห่งเหตุปัจจัยที่เลื่อนไหลต่อเนื่อง การปฏิบัติภาวนาฝึกสังเกตธรรมชาติ
ของจิต จะทำให้เราเห็นความเชื่อมโยงจากภายในสู่ภายนอก เห็นความเป็นจริงที่พ้นไปจากอำนาจแห่ง
ตัวตนของตน ที่หาได้มีอยู่จริงตามธรรมชาติ เป็นเพียงการเห็นผิดไปของจิตเพียงเท่านั้น

โดยสรุปของกรอบแนวคิดจิตตปัญญาที่จะนำมาใช้ในศึกษาวิจัยของโครงการนี้คือ การนำแนวคิด
(Concept) จิตตปัญญา ที่เป็นทั้งความรู้ และเครื่องมือไปสู่การปฏิบัติการ (Action) ของกระบวนการ
เรียนการสอน ซึ่งเครื่องมือในกระบวนการจิตตปัญญา ได้แก่ การฟังอย่างลึกซึ้ง การน้อมสู่ใจอย่าง
ใคร่ครวญ และการเฝ้ามองเห็นตามที่เป็นจริง

บทที่ 3

กระบวนการวิจัย

3.1 กระบวนการพัฒนาโครงการ

การพัฒนาโครงการเริ่มประชุมพัฒนาโครงการระหว่างทีมวิจัยและพี่เลี้ยงโหนด ถึงที่มาและแนวคิดของการทำวิจัย เขียนร่างโครงการวิจัยหัวข้อ “แนวทางการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนิสิต อาจารย์ และชุมชนด้วยกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา” เสนอให้โหนดกลั่นกรองร่างโครงการฯ นำข้อเสนอแนะจากโหนดมาปรับปรุงแก้ไข และเสนอพิจารณาถ้อยแถลงโครงการฯในระดับภาค เมื่อวันที่ 7-9 ธันวาคม 2553 นำข้อเสนอแนะจากกรรมการกลั่นกรองระดับภาค มาปรับโครงการฯและส่งให้ทาง สกว. แล้วทำสัญญาหลัง สกว.อนุมัติโครงการฯ

3.2 กระบวนการสร้างทีมและพัฒนาศักยภาพทีม

กระบวนการสร้างทีมและพัฒนาศักยภาพทีม เริ่มจากอาจารย์ทีมวิจัยจัดวงสนทนาหารือสนทน พุดคุย แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ในด้านจิตตปัญญาศึกษา จากความรู้และประสบการณ์เดิมของอาจารย์แต่ละท่าน และตกลงร่วมกันในการกำหนดคุณสมบัติของนิสิตผู้เข้าร่วมทีมวิจัยของโครงการ โดยคัดเลือกจากนิสิตที่มีปัญหาด้านการเรียน ด้านสังคม และมีความสมัครใจในการเข้าร่วมโครงการฯ มีการพัฒนาศักยภาพของทีมวิจัยโดยอาจารย์ นิสิต และแกนนำชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมการทำวิจัยชุมชนแบบ CBR (Community base Research) 1 ครั้ง อาจารย์ทีมวิจัยเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการ “การออกแบบเครื่องมือการเก็บข้อมูล” 1 ครั้ง และการเข้าร่วมทำกิจกรรมจิตตปัญญา 2 ครั้ง โดยมีรายละเอียดกิจกรรม ดังนี้

1. กิจกรรมประชุมทีมวิจัยเพื่อชี้แจงความเข้าใจเกี่ยวกับกรอบการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม

เพื่อชี้แจงความเข้าใจเกี่ยวกับกรอบการวิจัยและกำหนดบทบาทหน้าที่ของทีมวิจัย

วิธีการดำเนินกิจกรรม / เครื่องมือที่ใช้ / กระบวนการ

1. เตรียมข้อมูลและเอกสารในการจัดประชุม
2. ประสานงานทีมวิจัย
3. จัดเวทีประชุมชี้แจงและแลกเปลี่ยนกรอบการวิจัยพร้อมกำหนดบทบาทหน้าที่ของทีมวิจัย

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ทีมวิจัย พี่เลี้ยงโหนด รวม 13 คน

สถานที่ / เวลา ที่ทำกิจกรรม

ศูนย์ประสานงานวิจัย สกว. โหนดมหาวิทยาลัยมหาสารคาม 1 วัน

คณะเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 1 วัน (23 พ.ค. 2554)

ผลที่ได้จากการทำกิจกรรม

1. ทีมวิจัยมีความเข้าใจในการทำวิจัย
 2. ทีมวิจัยได้ทราบบทบาทหน้าที่/การบริหารจัดการร่วมกัน
- ##### 2. กิจกรรมประชุมชี้แจงโครงการใน 2 ระดับ คือระดับของคณะและระดับชุมชน

วัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม

1. เพื่อชี้แจงความเข้าใจเกี่ยวกับกรอบการวิจัย
2. เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากทีมวิจัยทุกท่านและที่ปรึกษา

3. เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะจากชุมชน โดยผู้นำชุมชน ได้แก่ นายก อบต. ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้า อสม. เป็นต้น

วิธีการดำเนินกิจกรรม / เครื่องมือที่ใช้ / กระบวนการ

1. เตรียมข้อมูลและเอกสารในการจัดประชุม
2. ติดต่อประสานงานบุคคล องค์กร /หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
3. จัดเวทีประชุม
4. รวบรวมข้อมูล
5. ประเมินผลการจัดประชุม

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ทีมวิจัยหลัก ทีมวิจัยรอง พี่เลี้ยงโหนด แกนนำชาวบ้าน รวม 35 คน

สถานที่ / เวลา ที่ทำกิจกรรม

2 วัน ณ บ้านกุดร่อง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

ผลที่ได้จากการทำกิจกรรม

1. ผู้เข้าร่วมทั้งทีมวิจัยหลัก ทีมวิจัยรอง และชาวบ้าน เกิดความเข้าใจในโครงการ
 2. ได้รับทราบข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากที่ปรึกษาและชุมชน
 3. ทีมวิจัยได้ประเด็นในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- ซึ่งสามารถสรุปเนื้อหา ประเด็นได้ดังนี้คือ

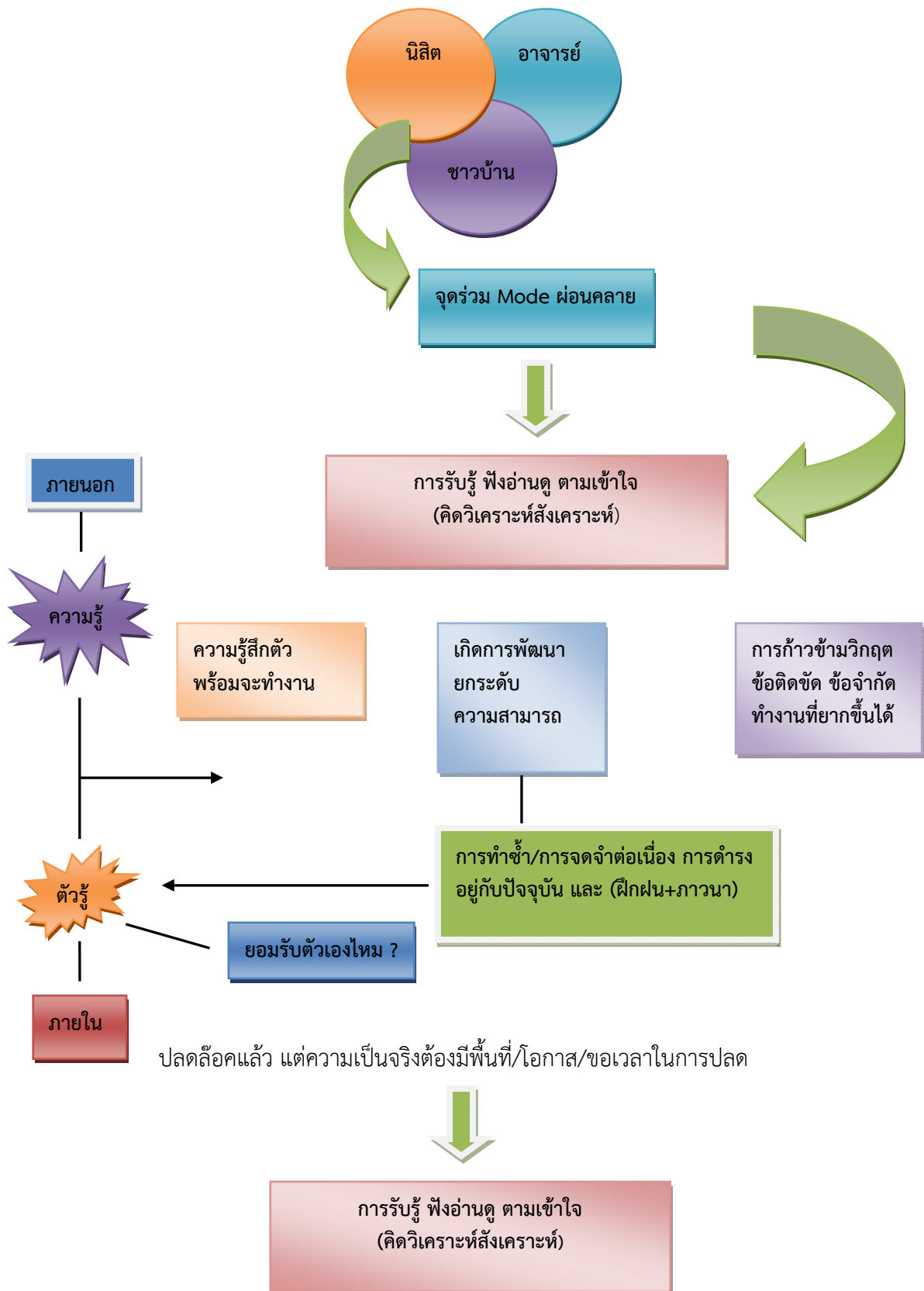
กิจกรรมกระบวนการจัดปัญหา ในงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น(แบบมีส่วนร่วม)

ภายใต้บริบทชุมชนท้องถิ่น บ้านกุดร่อง มหาสารคาม 25- 26 มิถุนายน 2554

การดำเนินกิจกรรมและผลสรุปจากกิจกรรม

1. กิจกรรม Check in โดยนั่งสมาธิ ฟังเพลง
2. กิจกรรมแนะนำตัว (ชื่อ-นามสกุล ความรู้สึกโดยตรง และความคาดหวังของตนเองได้แก่ฐานใจ ผีกลสติ/สมาธิ และอยู่กับชุมชน)
3. กิจกรรมทบทวน / แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านกระบวนการจัดปัญหา
 - ความหมายของจิตปัญญา
 - ปรับความคิดให้ตรงกัน
 - ทำความเข้าใจ
 - ใช้กับการเรียนการสอน

โดยทำความเข้าใจร่วมกันว่าโครงการ“แนวทางการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนิสิต อาจารย์ และชุมชนด้วยกระบวนการจัดปัญหาศึกษา” มีเป้าหมายคือ อาจารย์จะนำไปใช้ปรับกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้ได้รู้ว่า ปัญหา มีสติ จึงจะเกิดปัญญา “ไม่ใช่ความรู้ทำให้เด็กเกิดปัญญา” โดยสามารถสรุปสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรม ดังนี้คือ

4. กิจกรรมทบทวนกระบวนการของ CBR

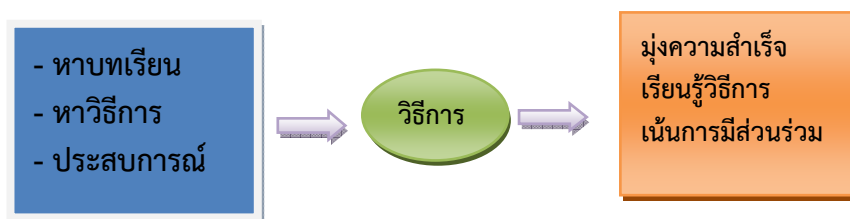
ทบทวนกระบวนการของ CBR ว่าที่ผ่านมา เน้น “ความรู้” แบบไหน? แบบ “ความรู้เชิงวิชาการ” หรือ ความรู้ที่หมายถึงตัวรู้

ซึ่งวิทยาการและทีมวิจัย สรุปพร้อมกันถึงกระบวนการของ CBR ต้องประกอบด้วย

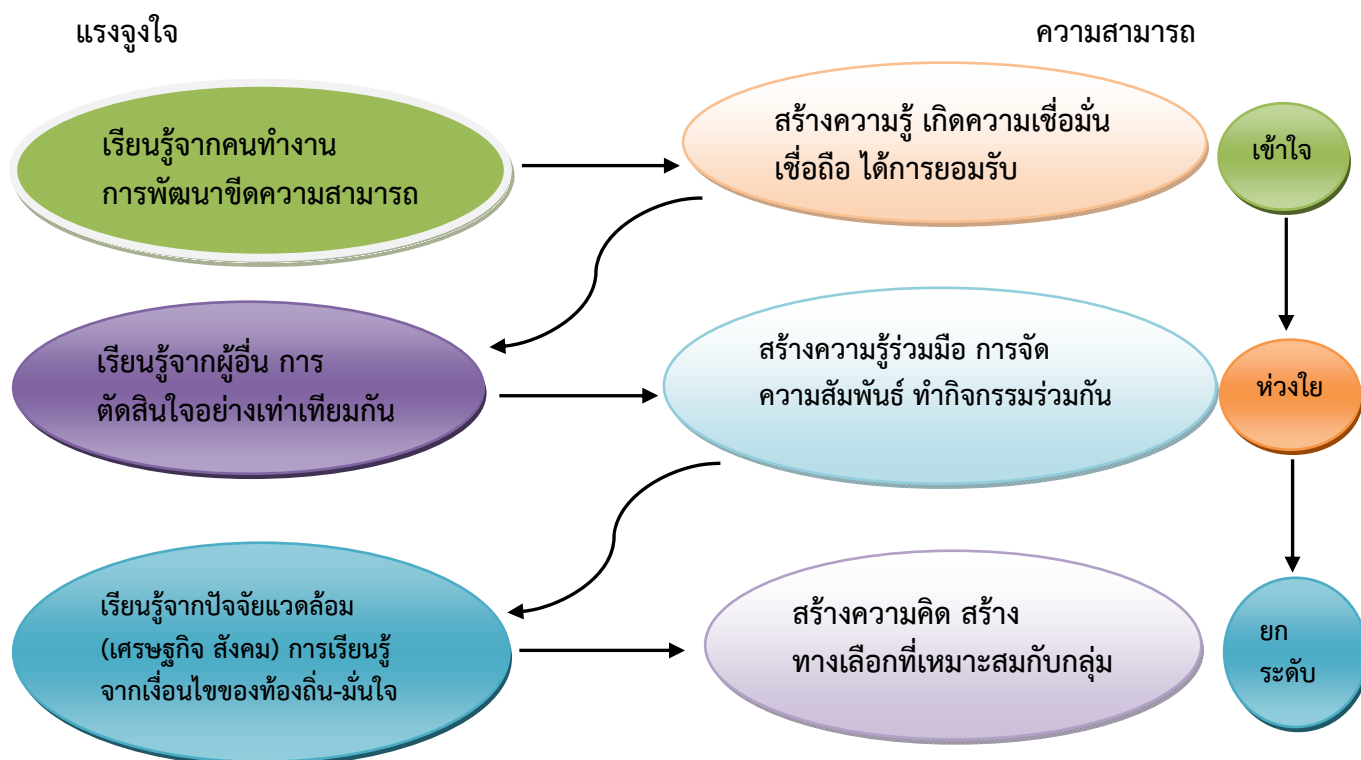
- ระดับความมั่นคงภายในได้แก่ 1) ตัวเรา (บทบาท/การรู้ตนเอง) 2) ตัวเรา นักวิจัย (ทีม) 3) ตัวเรา + นักวิจัย+ชาวบ้าน (กลุ่มเป้าหมาย) 4) ตัวเรา+พี่เลี้ยง

- กระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) เป้าหมาย/การจัดการกระบวนการ/ตัวเอื้อ 2) การจูงใจ ผู้เรียน/ธรรมชาติ/บรรยากาศ 3) สภาพแวดล้อม/เงื่อนไข / ปัจจัย

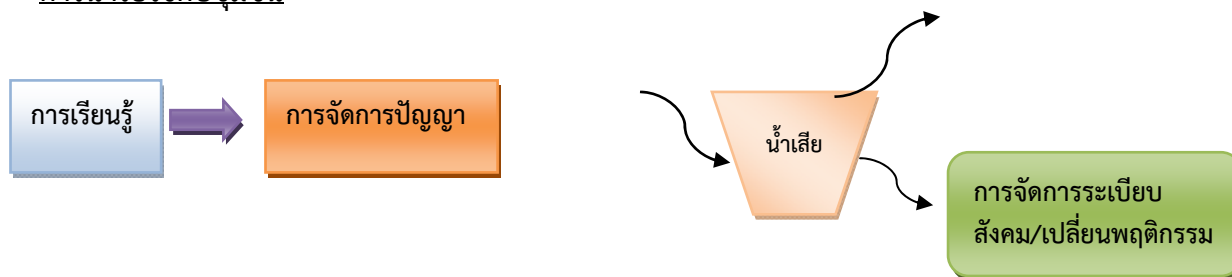
กระบวนการ CBR

กระบวนการเรียนรู้

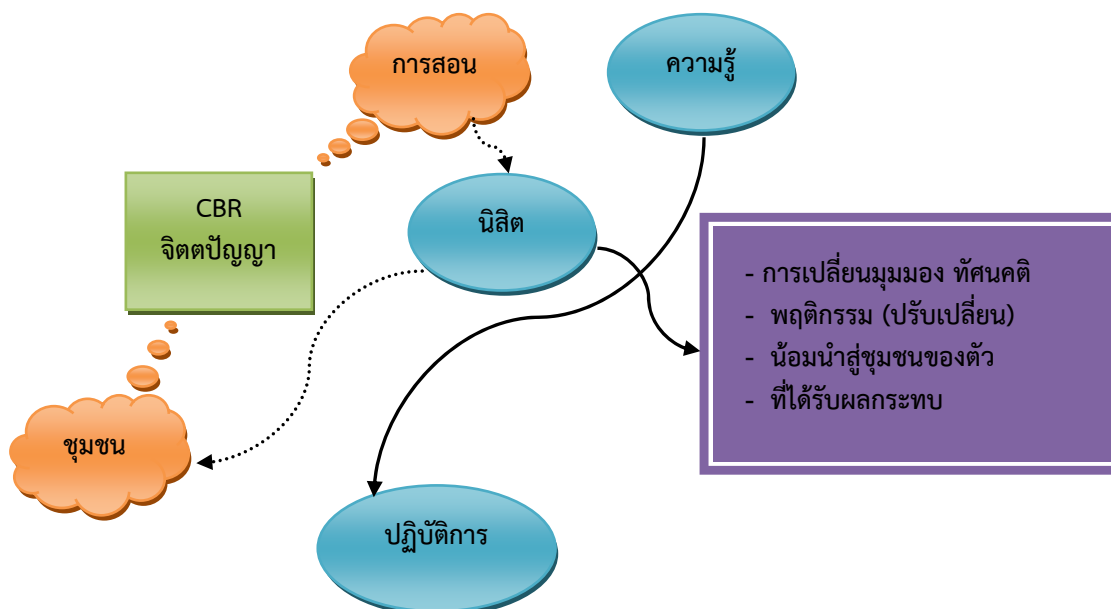

การนำไปใช้กับชุมชน

โดยสรุป การดำเนินโครงการ“แนวทางการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนิสิต อาจารย์ และชุมชนด้วยกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา” มีลักษณะดังนี้ คือ

1. ชุมชนเป็น เนื้อหา
2. อาจารย์และนิสิต เป็นกระบวนการ
3. การสร้างความรู้ การสร้างความร่วมมือ
4. การสร้างความมั่นคงภายใน CBR

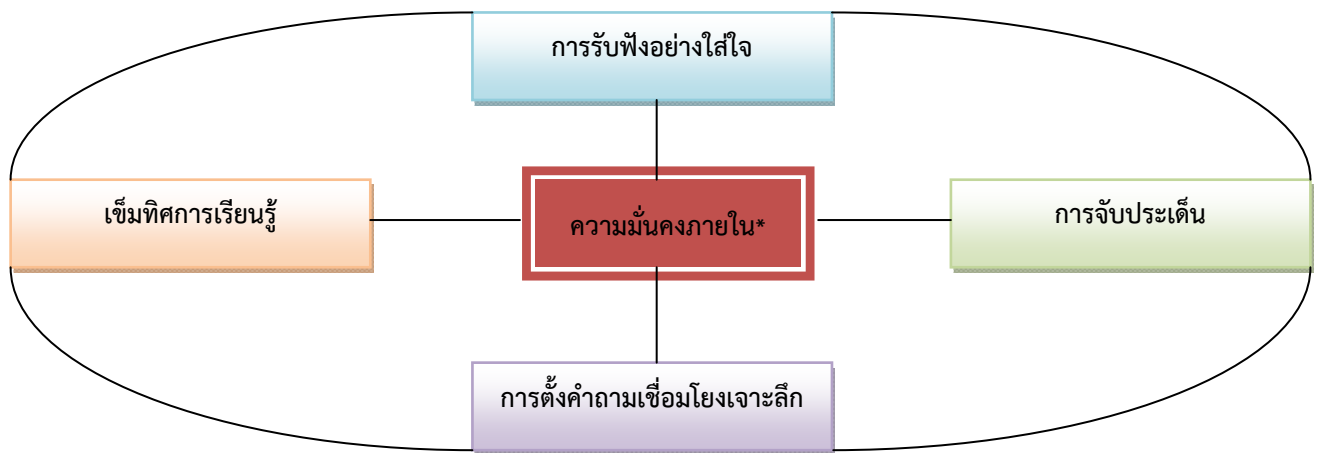

5. กิจกรรมเตรียมโครงการวิจัย

- ความพร้อมเพรียงกันในทีม
- มีกระบวนการเชื่อมโยงอาจารย์นิสิตและนิสิต
- มีเครื่องมือไปใช้กับโครงการ เช่น

เทคนิคทักษะกระบวนการ

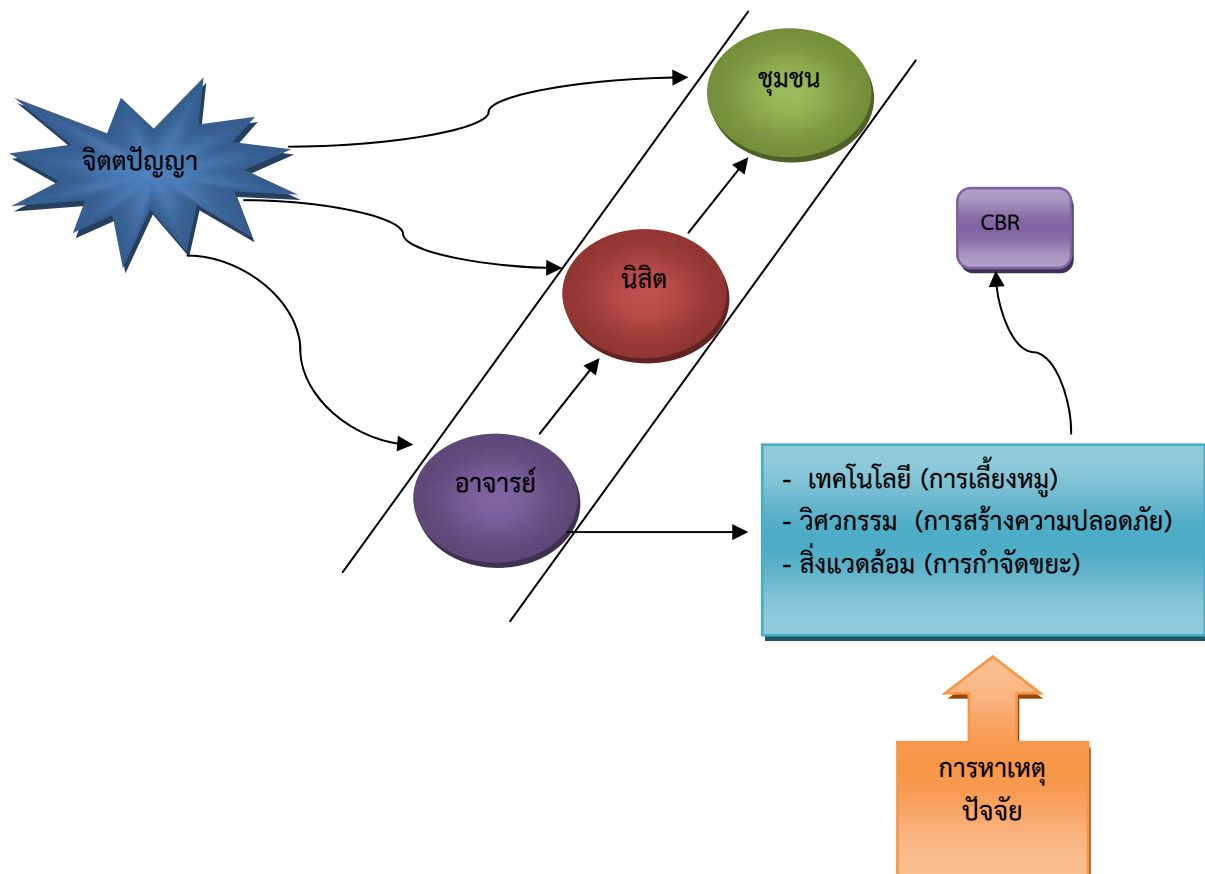
1. การฟังด้วยหัวใจ
2. การจับประเด็น
3. เน้นหนักเป็นการนำพาเข้าสู่การเรียนรู้
4. การตั้งประเด็นคำถาม

*ความหมายของความมั่นคงภายใน: การฟังอย่างรู้เท่าทัน (ไม่ตามอารมณ์)

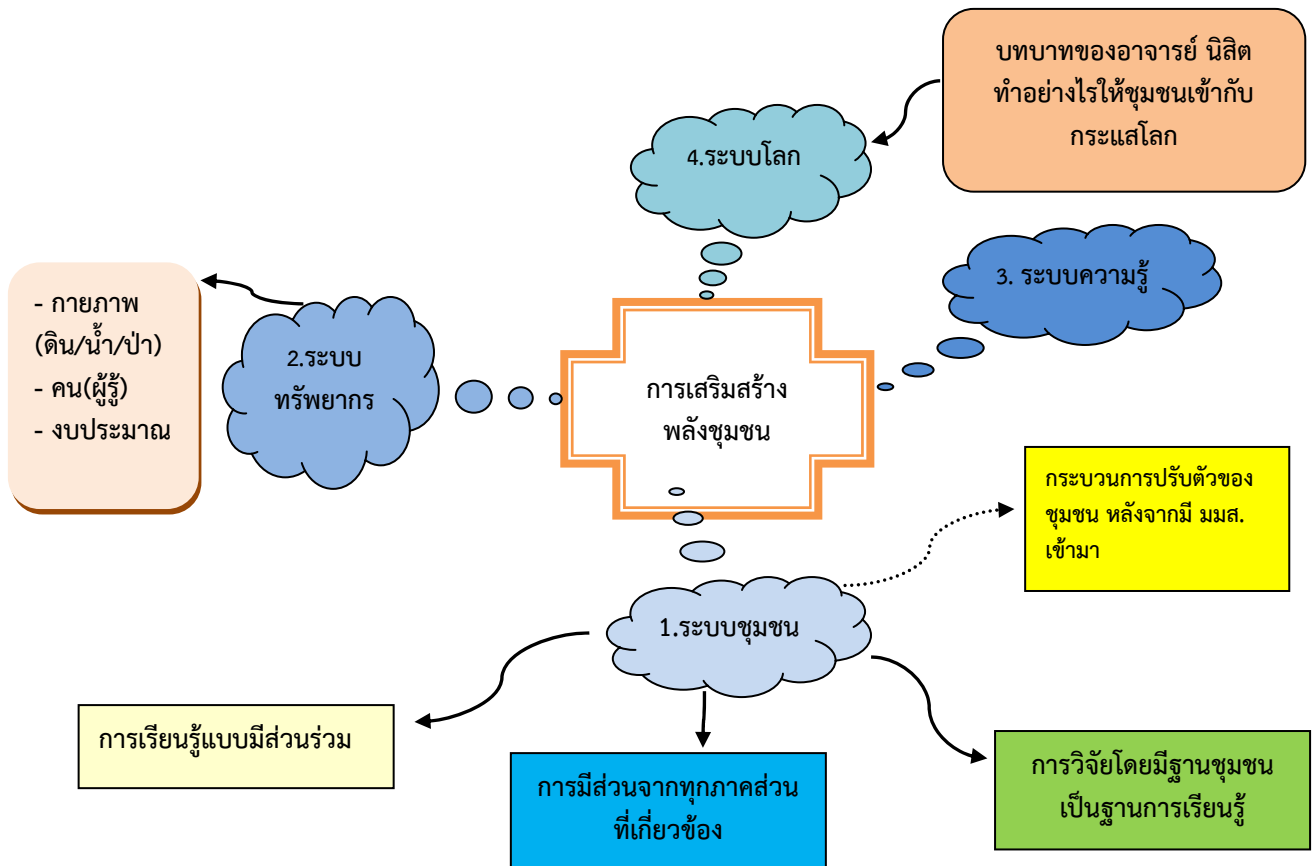
การใช้จิตตปัญญาภิวัตน์กับกระบวนการ CBR ของทีมวิจัยอาจารย์

จิตตปัญญา คือ “ตัวรู้” ความหมายคือการเรียนรู้จากตัวเอง- สร้างความรู้-เรียนรู้จากผู้อื่น

การใช้จิตตปัญญากับกระบวนการ CBR ของนิสิตทีมวิจัย ทำผ่านการเรียนรู้ปัญหาของบ้านดอนนา

- ทางกายภาพ
- ทางจิตใจ
- (การช่วยเหลือเกื้อกูล) – มีความรู้สึกร่วม ระหว่างเจ้าของปัญหา ผู้ที่ได้รับผลกระทบ
- การเสริมสร้างพลังชุมชน

จิตตปัญญากับชุมชน

- ชาวบ้านรู้จักจิตตปัญญา
- เปิดใจคุยกัน
- ชาวบ้านเข้าใจคำว่า การจัดการความรู้ KM จากกระบวนการจิตตปัญญา
- การเรียนรู้ในชุมชนแบบไม่เป็นทางการ
- ดู ประเพณี การปรับตัวของชุมชน

****เครื่องมือที่ใช้วัด** – ในการเปลี่ยนแปลง ดูจากผลที่เกิดขึ้น (ผล- เหตุปัจจัย)

บทเรียนที่ได้จากการทำกิจกรรม /ปัญหา/การแก้ไข

ที่ปรึกษาโครงการฯ ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ ทีมวิจัยได้ใช้การพูดคุยและให้รายละเอียดโครงการฯและขอคำแนะนำและข้อเสนอแนะ

3.3 กระบวนการศึกษาข้อมูล

กระบวนการศึกษาข้อมูลทีมวิจัยมีการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม ด้านกระบวนการทำกิจกรรมจิตตปัญญา การเป็นกระบวนการ จากเอกสาร หนังสือ ตำรา ที่เกี่ยวข้อง และขอคำปรึกษาแนะนำจากวิทยากร กระบวนการด้านจิตตปัญญา มีการศึกษาข้อมูลด้านชุมชน (หมู่บ้านดอนนา) จากการพูดคุย เสนวนากับผู้นำชุมชน ในการเข้าร่วมโครงการการทำวิจัยชุมชนแบบ CBR การลงพื้นที่ชุมชนพูดคุย แลกเปลี่ยนกับแกนนำชุมชน และชาวบ้านในชุมชน โดยแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ

ช่วงที่หนึ่ง ระยะเตรียมการ

นอกจากจะมีกระบวนการเตรียมการเรื่องเครื่องมือโดยโหนดพีเลี้ยงแล้ว ทางโครงการยังได้มีกระบวนการเตรียมเครื่องมือภายในโครงการร่วมกับทีม ได้แก่

1. กิจกรรมประชุมทีมวิจัยสร้างเครื่องมือ แลกกรอบเพื่อเก็บข้อมูล

วัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม

เพื่อร่วมกันแลกเปลี่ยนประเด็นคำถาม และกำหนดเครื่องมือในการศึกษาข้อมูล

วิธีการดำเนินกิจกรรม / เครื่องมือที่ใช้ / กระบวนการ

1. ประสานงาน
2. จัดประชุม/สร้างเอกสาร
3. สรุปผล

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ทีมวิจัยหลัก พี่เลี้ยงโหนด รวม 13 คน

สถานที่ / เวลา ที่ทำกิจกรรม

คณะเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 1 วัน

ผลที่ได้จากการทำกิจกรรม

1. ได้เครื่องมือและประเด็นในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ได้แผนงานการเก็บข้อมูลและบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ

สรุปกิจกรรมวิจัยสร้างเครื่องมือ แลกกรอบเพื่อเก็บข้อมูล

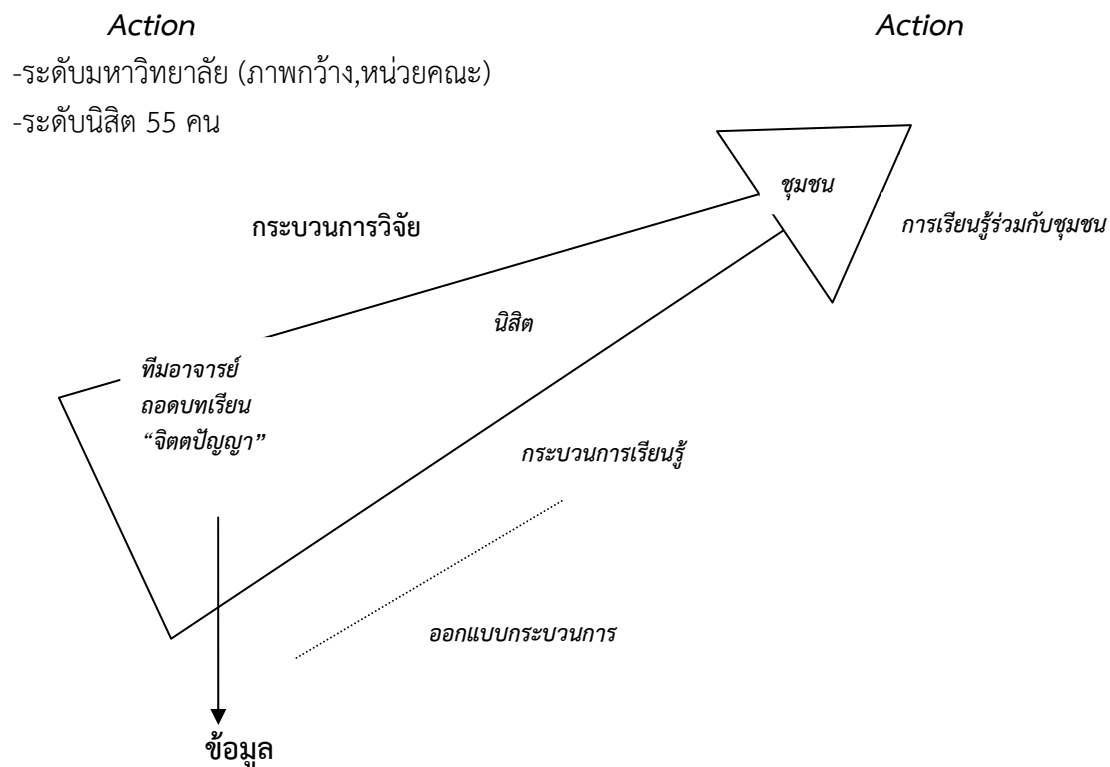
เวทีแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ “แนวทางการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนิสิต อาจารย์ และชุมชน ด้วยกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา” วันที่ 25 พ.ค. 54 ณ คณะเทคโนโลยี โดยเริ่มจากวัตถุประสงค์ของโครงการทั้ง 3 ประเด็น

1. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอน และศักยภาพการเรียนรู้ของนิสิต อาจารย์ในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาองค์ความรู้ด้านจิตตปัญญาศึกษาของนิสิต อาจารย์ในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม และสรุปเป็นองค์ความรู้ร่วมกัน เพื่อพัฒนาเป็นแนวทางที่เหมาะสมสำหรับบุคลากรในมหาวิทยาลัย
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ที่เหมาะสมของนิสิต อาจารย์ และชุมชนตามแนวจิตตปัญญาศึกษา

คำถาม

- จิตตปัญญาไปสร้างการเรียนรู้ใหม่ให้กับนิสิตได้ไหม?

- ถ้าได้ จะเป็นอย่างไร?

- วิจัยซ้อนทับกับการเรียนการสอน
- จะเป็นการเปลี่ยนวิธีการคิดของนิสิต 55 คน สู่ Model
- เด็กจะเรียนวิชาอะไรก็ตาม สิ่งที่จะทำให้เปลี่ยนแปลงวิธีคิด มุมมองใหม่ มีอะไรบ้าง
- มองถึงเกรดการศึกษา การวัดผล
- เป้าหมาย ตอบโจทย์ลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์
- มองแนวทางการปฏิบัติการ (Action) เช่น ออกค่ายในชุมชน เป็นลูกอีกลูกแพง คนในชุมชน
- เป็นการ Action 2 ระดับ ได้แก่
 - 1) การเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการจิตตปัญญา
 - 2) การประยุกต์ใช้ในงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
- จิตตปัญญา + งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

การแตกกรอบประเด็นการศึกษา

1. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอน และศักยภาพการเรียนรู้ของนิสิต อาจารย์ในปัจจุบัน วิธีการคือ

1. ศึกษาเอกสาร “นโยบาย” วิธีการ ศึกษาเอกสารมือ 2
2. จัดเวทีระดมปัญหา โดยจัดเวที 1 วัน แบ่ง 2 กลุ่ม ได้แก่กลุ่ม นิสิต/อาจารย์

กระบวนการเรียนการสอน	แนวคำถาม	วิธีการ/เทคนิค	กลุ่มเป้าหมาย
1. สำหรับนิสิต	1. เป้าหมายในการเรียน /ชีวิต -เรียนทำไม? -เรียนเพื่ออะไร? 2. มีความสุขไหม ? กับการเรียนการสอน - วิธีการจัดการสอน เป็นอย่างไร -อาจารย์ สอนอย่างไร -คิดอย่างไรกับวิธีการสอนของครู -อยากเปลี่ยนการสอน เป็นอย่างไร - สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ เช่น สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก สภาพแวดล้อมทั่วไป เป็นอย่างไร - การวัดผลประเมินผลเป็นอย่างไร - มีปัญหาที่ทำอะไรให้ไม่มีความสุข (เป็นการเชื่อมโยงสู่ศักยภาพการเรียนรู้) 3. ทำอย่างไรจะมีความสุขมากขึ้น 2.1 ภายใน (ตัวนิสิต) 2.2 ภายนอก (อาจารย์ มมส.) -ถ้าจะยกระดับการเรียนรู้ ศึกษาศยภาพการเรียนรู้ มีมุมมองอะไรที่ จะยกระดับได้ 4. นิสิตจะมีส่วนร่วมกับชุมชนอย่างไร - ชุมชนมีผล/อิทธิพล ต่อความคิดและ การใช้ชีวิตของนิสิตอย่างไร? 5. บัณฑิตที่พึงประสงค์ควรเป็นอย่างไร?	1.ใช้บัตรคำ ถามข้อ 1. เป้าหมาย Focus group -ให้นิสิตเตรียมออก แบบสอบถาม ถาม เพื่อนนิสิตอื่นๆ	-นิสิต 55 คน -วิทยากรประจำ กลุ่มนิสิต 5 คน (จากโหนด)

กระบวนการเรียนการสอน	แนวคำถาม	วิธีการ/เทคนิค	กลุ่มเป้าหมาย
2. สำหรับอาจารย์ กระบวนการเรียนการสอน (ใช้คำถามเทียบเคียงกับ กลุ่มนิสิต)	1. มีความสุขไหมกับ 4 ภารกิจ 2.ทำอย่างไรจะมีความสุขในการสอน มากขึ้น 3.วิธีการสอนอะไรที่ประทับใจ (ภาพฝัน) 4.บัณฑิตที่พึงประสงค์อยากให้เป็น อย่างไร คำถามย่อย -วิธีการสอนอะไร ที่ทำให้นิสิตเรียนรู้ได้ มาก -การตอบสนองของนิสิตในการเรียนรู้ เป็นอย่างไร	- Focus group สุนทรียะสนทนา	อาจารย์ท่าน อื่นๆที่สนใจ
ช่วงบ่าย นำเสนอ			

3. ศักยภาพกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยใช้แบบสอบถามกับนิสิตทั่วไป

Pre test	Action	Post
ทดสอบก่อนเข้ากระบวนการ ใช้คำถามที่ปรับจาก Focus group สำหรับนิสิต เป็นคำถามรวม โดยให้นิสิต 55 คน ช่วยออกแบบข้อคำถามใช้ถามกับนิสิตอื่นๆ	ใช้กระบวนการจิตตปัญญา	ทดสอบหลังเข้ากระบวนการ ใช้คำถามเดียวกับ Pre test **ผลจากการปฏิบัติ ช่วงปลายทาง

2. ศักยภาพความรู้ด้านจิตตปัญญาศึกษาของนิสิต และอาจารย์ในปัจจุบันเป็นอย่างไร

กิจกรรม	แนวคำถาม	เครื่องมือ / เทคนิค	ผล
1. ศึกษา/สังเคราะห์เอกสารจิตตปัญญา		การศึกษาเอกสารมือ 2	ความรู้จิตตปัญญา
2. เวทีการถอดความรู้ อาจารย์กลุ่มจิตตปัญญา	กรณีอาจารย์ที่ใช้จิตตปัญญา -ใช้อย่างไร -มีวิธีการวิเคราะห์หรือสังเคราะห์อย่างไร -มีผลอย่างไร มีปัญหาอะไรบ้าง กรณีที่ไม่ใช่ จิตตปัญญา -ข้อจำกัดการใช้	จัดเวที Focus Group	สรุปเป็น Model ให้ผู้ทรงคุณวุฒิช่วยมองในเวทีสะท้อนข้อมูล
กิจกรรม	แนวคำถาม	เครื่องมือ / เทคนิค	ผล
3. เวทีนิสิต ใช้กระบวนการจิตตปัญญาให้ความรู้ ทำความเข้าใจ นิสิต 55 คน และนิสิตที่สนใจ	1. รู้จักจิตตปัญญาไหม 2. ให้ความรู้จิตตปัญญา (บรรยาย + กิจกรรม) 3. มีอาจารย์เคยใช้วิธีการนี้ไหม 4. รู้สึกอย่างไรกับกระบวนการนี้ 5. มุมมองของนิสิตในเรื่องจิตตปัญญา	เวที Focus Group และให้ความรู้จิตตปัญญา ใช้เครื่องมือ -แบบบันทึก -แบบประเมิน	
4. เวทีสะท้อนข้อมูล	-นำเสนอข้อมูลจากวัตถุประสงค์ 1-2 - ผู้ทรงคุณวุฒิช่วยมอง Model	เวทีนำเสนอข้อมูล	กลุ่มเป้าหมาย -ทีมวิจัยอาจารย์ -ทีมนิสิต 55 คน -ตัวแทนชาวบ้าน

ช่วงที่สอง ช่วงการเก็บข้อมูล

เก็บข้อมูล: เวทีถอดบทเรียนองค์ความรู้จิตตปัญญา (นิสิต และอาจารย์) และกระบวนการจัดการเรียนการสอน และศักยภาพการเรียนรู้ของนิสิต อาจารย์ในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม

เพื่อศึกษาและสำรวจองค์ความรู้ด้านจิตตปัญญาศึกษาของนิสิต และอาจารย์ในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วิธีการดำเนินกิจกรรม / เครื่องมือที่ใช้ / กระบวนการ

1. ประสานทีมวิจัยหลัก ทีมวิจัยรอง สถานที่
2. การสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยใช้เทคนิคกระบวนการ ดังต่อไปนี้
สนทริยสนทนา / การรับฟังอย่างลึกซึ้ง / การเล่าเรื่องการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) / การบันทึกข้อมูล

3. สรุปและประเมินผล

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ทีมวิจัยหลัก ทีมวิจัยรอง พี่เลี้ยงโหนด รวม 60 คน

สถานที่ / เวลา ที่ทำกิจกรรม

ครั้งที่ 1 ณ เชื้อนอุบลรัตน์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เวลา 2 วัน 1 คืน (17-18 ก.ค. 2554)

ครั้งที่ 2 ณ สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 1 วัน

ครั้งที่ 3 ณ คณะเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 1 วัน

ผลที่ได้จากการทำกิจกรรม

1. ได้ข้อมูลกระบวนการจัดการเรียนการสอน และศักยภาพการเรียนรู้ของนิสิต อาจารย์ในปัจจุบันจากนิสิตเป้าหมาย 6 คณะ
2. ได้ข้อมูลความรู้ด้านจิตตปัญญาศึกษาของนิสิต และอาจารย์ในทีมวิจัย
บทเรียนที่ได้จากการทำกิจกรรม / ปัญหา/การแก้ไข

-

3.4 กระบวนการวิเคราะห์ / สรุปข้อมูล

กระบวนการวิเคราะห์ / สรุปข้อมูลนั้น ทีมวิจัยมีการนัดพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูล พร้อมทำการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ ในวงสนทริยสนทนา อย่างน้อยเดือนละ 2 ครั้ง

1. กิจกรรมประชุมทีมวิจัยเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปบทเรียนจากการจัดกิจกรรมเก็บข้อมูล

วัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม

1. เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปบทเรียนจากการจัดกิจกรรม
2. เพื่อวางแผนเวทีคืนข้อมูลและวางแผนในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

วิธีการดำเนินกิจกรรม / เครื่องมือที่ใช้ / กระบวนการ

1. ประสานงานเตรียมการ
2. จัดประชุม
3. สรุปผลการประชุม

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม อาจารย์ทีมวิจัย 7 คน

สถานที่ / เวลา ที่ทำกิจกรรม

คณะเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 1 วัน (5 ส.ค. 2554)

ผลที่ได้จากการทำกิจกรรม

1. ได้ข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์ร่วมกันของทีมวิจัย
2. ทีมวิจัยร่วมกำหนดเนื้อหา กระบวนการและบทบาทของทีมในการจัดเวทีคืนข้อมูล และวางแผนในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

3.5 กระบวนการวางแผนและปฏิบัติการ

ทีมวิจัยมีการวางแผนงานทุกครั้งก่อนทำกิจกรรมทุกกิจกรรมในโครงการฯ โดยการวางแผนงานทุกครั้งจะมีการแลกเปลี่ยนและสรุปเป็นแผนกิจกรรม ประกอบด้วยรูปแบบของกิจกรรม ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรม และผู้รับผิดชอบหลัก ผู้รับผิดชอบรอง และมีการวางแผนกิจกรรมสำรองหรือแผนการแก้ไขไว้ล่วงหน้ากรณีที่เกิดเหตุสุดวิสัย และขณะปฏิบัติการตามแผนกิจกรรม จะมีการประเมินผลและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในระหว่างปฏิบัติการ

3.6 กิจกรรมประชุมติดตามงาน

วัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม

1. เพื่อติดตามผลการดำเนินงาน
2. เพื่อวางแผนการปฏิบัติการในกิจกรรมต่อไป

วิธีการดำเนินกิจกรรม / เครื่องมือที่ใช้ / กระบวนการ

1. ประสานผู้เข้าร่วม
2. ดำเนินการ
3. สรุป

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ทีมวิจัยหลัก ทีมวิจัยรอง รวม 10 คน

สถานที่ / เวลา ที่ทำกิจกรรม

คณะเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผลที่ได้จากการทำกิจกรรม

ทีมวิจัยหลักและทีมวิจัยรอง ได้แนวทางในการปฏิบัติการ พร้อมทั้งข้อคิดเห็นจากผู้เข้าร่วม และสามารถวางแผนในการทำงานครั้งต่อไป

3.7 กระบวนการสรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม

เพื่อสรุป/ สังเคราะห์องค์ความรู้การดำเนินโครงการและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการวิจัย

วิธีการดำเนินกิจกรรม / เครื่องมือที่ใช้ / กระบวนการ

1. ประสานทีมงาน ผู้เข้าร่วม
2. ดำเนินการ จัดประชุม
3. สรุป

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ทีมวิจัยหลัก ทีมวิจัยรอง ชาวบ้าน พี่เลี้ยงหนอง รวม 50 คน

สถานที่ / เวลา ที่ทำกิจกรรม

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผลที่ได้จากการทำกิจกรรม

1. ได้องค์ความรู้และแนวทางการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ที่เหมาะสม
2. ได้ประเมินการเปลี่ยนแปลงของ อาจารย์ ชุมชน

บทที่ 4

ผลการศึกษา

4.1 ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์

จากการดำเนินโครงการ พบผลการศึกษา ดังนี้

(1) ผลศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอน และศักยภาพการเรียนรู้ของนิสิต ในปัจจุบัน

1.1 กลุ่มวิจัยจึงจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกลุ่มอาจารย์ทีมวิจัย โดยใช้กระบวนการจิตตปัญญาศึกษาผ่านกิจกรรมรูปแบบสุนทรียะสนทนา ถึงกระบวนการจัดการเรียนการสอน สรุปได้ว่าอาจารย์ทีมวิจัยมีการจัดรูปแบบการเรียนการสอนหลากหลายรูปแบบ ทั้งแบบบรรยาย การให้นิสิตมีส่วนร่วมในการเรียน การสอน โดยให้หัวข้องานและให้นิสิตค้นคว้าเพิ่มเติมและนำเสนอทั้งในรูปแบบงานเดี่ยวและงานกลุ่ม การสอนแบบ Problem Base Learning และการสอนเชิงบูรณาการในความรู้หลากหลายสาขาเช่นการเรียนการสอนในคณะศิลปกรรม เป็นต้น

ส่วนศักยภาพการเรียนรู้ของนิสิตได้ข้อสรุปว่าทางด้านพุทธิพิสัยและทักษะพิสัย นิสิตส่วนใหญ่มีความรู้พื้นฐานไม่เพียงพอเพียง โดยเฉพาะทักษะด้านคณิตศาสตร์ การคำนวณเชิงตัวเลข ทักษะด้านภาษา ทักษะด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เป็นต้น ส่วนด้านจิตตพิสัยนั้นนิสิตส่วนใหญ่ขาดวินัย มีความรับผิดชอบต่ำ ขาดความกระตือรือร้นในการเรียน ไม่ค่อยเอาใจใส่ต่อการเรียน ติดเพื่อน ขาดความสนใจด้านความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นต้น ดังนั้น

1.2. ทีมวิจัยจึงได้จัดทำแบบสอบถามศักยภาพการเรียนรู้ของนิสิตเป้าหมายของโครงการ จำนวน 45 คน ก่อนเริ่มกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วนหลัก ได้แก่การสอบถามด้านการเรียน การสอน ด้านคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ และด้านองค์ความรู้จิตตปัญญาศึกษา ซึ่งได้ข้อสรุปรายละเอียดดังนี้คือ

1): ปัญหาการเรียน

โดยลำดับปัญหาการเรียนดังนี้คือ 1) ปัญหาเรียนไม่ทันเพื่อน 2) ปัญหาเกรดน้อย และ 3) ปัญหาเรียนไม่เข้าใจ ซึ่งมีสาเหตุของปัญหามาจาก (เรียงลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย)

1) อาจารย์สอนไม่เข้าใจ เนื่องจาก

อาจารย์มีวิธีการสอนไม่น่าสนใจ

อาจารย์สอนเร็วเกินไป

อาจารย์สอน/ อธิบายไม่รู้เรื่อง

อื่นๆ ได้แก่: อาจารย์บางท่านโหดเกินไป ในบางครั้งมีการอธิบายกลับไป-มา ในเวลาเดียวกันอาจทำให้เกิดการสับสน

2) ไม่มีเวลาอ่านหนังสือทบทวน เนื่องจาก

Chat ผ่าน facebook

เล่นเกมส์/ อินเทอร์เน็ต

ใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการดูทีวี

ทำกิจกรรมนอกชั้นเรียนมาก

อื่นๆ ได้แก่: จัดเวลาในการอ่านไม่เป็นเวลา บางทีรู้สึกว้าขี้เกียจอ่าน อ่านไปก็ไม่รู้เรื่อง อ่านหนังสือการ์ตูน ดูหนัง ฟังเพลง การจัดสรรเวลาอย่างไม่เหมาะสม ทำกิจกรรมอย่างอื่นมากกว่า เทียวบ้าง ทำโปรเจก / ปัญหาพิเศษแล้วเรียนไม่ทัน ทำงานพิเศษ ดูแลครอบครัว ใหเวลากับที่บ้าน

3) มีปัญหาครอบครัว เนื่องจาก

ไม่มีการพูดคุยกันในครอบครัว ความผูกพันน้อย
รายได้ของครอบครัวต่ำ
ถูกกดดันจากพ่อแม่ / ผู้ปกครอง
ครอบครัวมีหนี้สิน
ช่องว่างระหว่างวัยในครอบครัว
พ่อ-แม่ หย่าร้าง

ครอบครัวแตกแยก (ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่)

อื่นๆ ได้แก่: มารดาแต่งงานใหม่ สังคมรอบข้างกดดัน

4) มีปัญหาส่วนตัว เนื่องจาก

ติดเกมส์

มีแฟน

ติด Chat

ติดสิ่งเสพติด (เหล้า บุหรี่ การพนันฯ) สิ่งเสพติดอื่นๆ

อื่นๆ ได้แก่: ขี้เกียจอ่านหนังสือ ไม่อยากอ่านหนังสือ จัดเวลาในการเรียนให้ตนเองไม่ได้ เพียวเล่น
ติดการ์ตูน facebook เล่นเกมส์ ขาดทุนทรัพย์ในการเรียน เป็นคนคิดมากและเครียดต่อความรู้สึกของผู้อื่น
สูบบุหรี่จัด

5) พื้นฐานการเรียนไม่ดี

คิดว่าจะสามารถแก้ไขหรือทำให้เกิดปัญหาเหล่านี้น้อยลง โดย

- รู้จักการแบ่งเวลาให้เหมาะสม ถูกต้อง
- เปลี่ยนพฤติกรรมตัวเองใหม่ เวลาอาจารย์สอนให้ตั้งใจฟัง พยายามสรุปเนื้อหาในแต่ละคาบที่เรียนให้ได้
- อ่านหนังสือให้มากขึ้น ให้เพื่อนช่วยติวให้
- คงต้องหาวิธีการจูงใจตนเองในการเรียนรู้โดยวิธีการศึกษาด้วยตนเอง เพื่อกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการศึกษาเรียนรู้ตลอดเวลา
- นำเวลาที่ใช้ในการเล่นเกมส์ Chat ผ่าน Facebook นำมาทบทวนเกี่ยวกับการเรียนที่ผ่านมา อาจลดเวลาที่ทำกิจกรรมให้น้อยลง นำเวลากลับมาทบทวนหนังสือ
- พยายามหักห้ามใจตนเองในการเที่ยว หรือในการเล่น Internet ให้น้อยลง

: การแก้ปัญหาของนิสิต

เมื่อเกิดปัญหา นิสิตแก้ไข/ บรรเทาปัญหาเหล่านั้น โดยวิธีการต่างๆ ดังนี้ (เรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย)

1. พูดคุย/ปรึกษาเพื่อน
- 2 ปรึกษาพ่อแม่/ ผู้ปกครอง
- 3 ทำกิจกรรมอื่นๆ เพื่อผ่อนคลาย (เล่นกีฬา ดูหนัง ฟังเพลง วาดรูป ฯลฯ)
- 4 ปรึกษาอาจารย์
- 5 ไปวัด
- 6 เก็บปัญหาไว้คนเดียว
- 7 ดื่มเหล้า สูบบุหรี่
- 8 นั่งสมาธิ
- 9 ใช้บริการ Hot-line สายด่วนให้คำปรึกษา

อื่นๆ: นั่งนอน เล่น Facebook ดูซีรีส์เกาหลี ใช้เวลาอยู่กับความคิด ความรู้สึกดีๆ ที่เกิดขึ้นกับตัวเอง เขียนปัญหาออกมาเพื่อระบายความในใจไม่ให้อัดอั้นเกินไป

2): คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์

: ด้านคุณธรรม จริยธรรม

การได้รับการยอมรับ/ให้ความช่วยเหลือผู้อื่น เมื่ออยู่ในสังคมเพื่อน

นิสิตส่วนใหญ่ได้รับความไว้วางใจจากเพื่อนน้อย โดยมีเพื่อนมาปรึกษาเมื่อมีปัญหา น้อยคนและนานๆ ครั้ง โดยส่วนใหญ่เป็นเพื่อนสนิท ซึ่งเมื่อเพื่อนมาขอคำปรึกษานิสิตช่วยเหลือโดยพาเพื่อนทำกิจกรรมอื่นเพื่อให้ลืมปัญหา รับฟังอย่างมีอารมณ์ร่วมและให้คำแนะนำไปด้วย ทำตัวเป็นถึงน้ำปลาให้เพื่อนระบายความทุกข์ รับฟังอย่างเข้าใจและให้คำแนะนำ

นิสิตมีคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยได้รับการประเมินจาก (เรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย)

- 1) พ่อ แม่/ ครูอาจารย์บอก
- 2) เพื่อนสนิทและเพื่อนรอบข้างบอก
- 3) คนที่สัมผัสท่านเป็นประจำบอก
- 4) ท่านตัดสินใจจากการกระทำของท่าน
- 5) ท่านมีการคิดและไตร่ตรองจากจิตใจภายในของท่านเอง
- 6) จากการคัดเลือกของคณะกรรมการฯ และท่านได้รับการพิจารณาสม่ำเสมอ

: ด้านความรู้ในวิชาชีพของตนเอง

นิสิตประเมินตนเองด้านความรู้ในวิชาชีพของตนเอง โดยนิสิตส่วนใหญ่ประเมินว่าความรู้ในวิชาชีพของตนเองอยู่ในระดับปานกลาง สามารถแข่งขันกับนิสิตในมหาวิทยาลัยในภูมิภาคเดียวกันได้ เพราะอาจารย์ที่สอน จบจากสถาบันที่มีชื่อเสียง มั่นใจในความรู้ ความสามารถของตนเองที่ได้เรียนสั่งสมมา และอาจารย์ที่สอน มีความรู้ ประสบการณ์ในสาขาวิชาชีพที่สอน

: ด้านคุณลักษณะการดำเนินชีวิตด้วยความพอเพียง

นิสิตประเมินตนเองด้านคุณลักษณะการดำเนินชีวิตด้วยความพอเพียง โดยประเมินว่ามีการดำเนินชีวิตด้วยความพอเพียงไม่เป็นปกติวิสัย แต่นิสิตส่วนใหญ่มีลักษณะการดำเนินชีวิตด้วยความพอเพียงเป็นบางครั้ง โดยแสดงออกทางพฤติกรรม อาทิเช่น

- ผู้ปกครองให้เงินมากแบ่งใช้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายต่างๆ ใช้จ่ายเท่าที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต
- ใช้ในสิ่งที่เหมาะสม สิ่งที่ไม่จำเป็นก็ตัดทิ้งเพื่อเลือกใช้ในสิ่งจำเป็น
- อยู่แบบไม่ฟุ้งเฟ้อ ปลูกผักสวนครัวที่บ้าน
- ในการซื้อของจะซื้อเท่าที่เราจำเป็น เพราะต้องประหยัดเงินให้พอใช้ในแต่ละเดือน และสิ่งที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้ก็นำกลับมาใช้ ใช้เศษพลาสติกมาทำของตกแต่ง
- การวางแผนในการใช้จ่ายในแต่ละเดือนให้พอดี ไม่ฟุ้งเฟ้อ
- การใช้วัสดุ สิ่งของที่ได้มาอย่างคุ้มค่า ใช้จ่ายโดยคำนึงถึงคุณค่าที่กว่าจะได้มา

: ด้านคุณลักษณะความมีกตัญญูกตเวที

นิสิตประเมินตนเองด้านคุณลักษณะความกตัญญูกตเวที โดยประเมินว่ามีคุณลักษณะกตัญญูกตเวที และแสดงออกทางพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ อาทิเช่น

- เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ตอบแทนพระคุณผู้มีบุญคุณเสมอ ถ้ามีโอกาส
- ยกมือไหว้ผู้ที่มีอายุมากกว่า ทำความเคารพต่อผู้มีพระคุณ ไหว้ครู เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ และผู้มีพระคุณ

- การทำกับข้าวให้พ่อแม่ทานเวลากลับบ้าน ช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน ทำไร่นา
- ช่วยอาจารย์ถือของ ให้ความเคารพกับผู้ที่อายุสูงกว่า
- ดูแลพ่อแม่ เวลากลับบ้านก็จะช่วยก็จะช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน ช่วยแบ่งเบาภาระในการทำงาน
- การตั้งใจศึกษาเล่าเรียนเพื่อมุ่งให้ถึงความสำเร็จ เพื่อให้พ่อแม่ภาคภูมิใจ
- ช่วยอาจารย์ถือของเวลาที่อาจารย์ถือของมาๆ
- รู้จักตอบแทนและดูแลพ่อแม่ในยามท่านไม่สบาย ช่วยทำงานบ้าน
- ดูแลท่าน เข้าใจ รับฟัง อดทน

: ด้านคุณลักษณะความอ่อนน้อมถ่อมตน

นิสิตประเมินตนเองด้านคุณลักษณะความอ่อนน้อมถ่อมตน โดยประเมินว่านิสิตมีคุณลักษณะอ่อนน้อมถ่อมตน และแสดงออกทางพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ อาทิเช่น

- ให้อภัยผู้ที่อายุสูงกว่าเสมอ เจอคนที่อาวุโสกว่าก็ไหว้ เวลาเดินผ่านหน้าผู้ใหญ่ ก้มตัวลงเล็กน้อย
- การไม่ถือตัวเสมอผู้มีอายุ และครูบาอาจารย์ พี่น้อง โดยการไม่ตีตนเสมอท่าน หรือไม่วางตัวไม่สุภาพ หรือแม้การใช้ภาษาคำพูดที่ไม่หยาบคาย
- ไม่พูดโอ้อวด มีสัมมาคารวะ เวลาพูดไม่ก้าวร้าวทั้งกับผู้ใหญ่และเพื่อนพ้อง

: ด้านการดำเนินชีวิตด้วยคุณลักษณะของความเป็นไทย

นิสิตประเมินตนเองด้านการดำเนินชีวิตด้วยคุณลักษณะของความเป็นไทย โดยประเมินว่านิสิตมีการดำเนินชีวิตด้วยคุณลักษณะของความเป็นไทย และแสดงออกทางพฤติกรรมบ่อยครั้ง อาทิเช่น

- ไปวัด ทำบุญ
- ไปมาลาไหว้ มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อต่อผู้ที่ด้อยกว่า หรือต้องการให้ช่วยเหลือ
- แต่งตัวให้มิดชิดไม่แต่งตัวโป้ ให้ความเคารพผู้ใหญ่ พุดจาไพเราะ รู้จักกาลเทศะ
- ใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย ใช้ของไทย อยู่แบบง่ายๆ พอเพียง ได้ทำบุญบ้าง
- จะอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ประเพณีต่างๆ เมื่อมีกิจกรรม ใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง
- รับฟังผู้ที่มีวัยวุฒิสูงกว่าตนเอง เคารพท่าน รับฟังท่าน

นอกจากนี้นิสิตที่มิวิจัยเป้าหมาย คิดว่าจะสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นบัณฑิตที่สามารถแข่งขันได้ โดยจะปฏิบัติตนดังนี้ คือ

- รู้จักแบ่งเวลา อ่านหนังสือ ทบทวนความรู้ ขยันอ่านหนังสือ หาหนังสือมาอ่านเสริม ขอคำแนะนำจากอาจารย์หรือคนที่รู้ ตั้งใจเรียน ฝึกฝนตัวเองบ่อยๆ เชื่อมั่นในศักยภาพของตัวเอง
- พัฒนาดตนเองอย่างต่อเนื่อง
- มีสติปัญญา มีคุณธรรม จริยธรรม เคารพในหน้าที่ของตนเองที่รับผิดชอบ เป็นมิตรต่อเพื่อนร่วมงาน และผู้อื่นอย่าง
- เข้าใจในวิชาชีพของตนเอง โดยสามารถนำเสนอให้ประจักษ์แก่สังคมได้
- ขยันศึกษาหาความรู้ มีวินัยในตนเอง อดทนต่อหน้าที่และกิจกรรมที่ทำ
- เรียนรู้อยู่ตลอดเวลา มีคุณธรรม มีบุคลิกภาพที่ดี
- พัฒนาความรู้ให้ทันต่อเหตุการณ์ของโลกและการแข่งขัน สะสมประสบการณ์ความรู้
- เป็นคนมั่นใจในตนเองมากขึ้น (สร้างความเชื่อมั่นให้ตนเอง) เป็นคนมีความอดทนให้มาก หาความรู้อยู่ตลอดเวลา ไม่ควรหยุดอยู่กับที่เสมอ

(2) ผลองค์ความรู้ด้านจิตตปัญญาศึกษาของนิสิต อาจารย์ในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2.1 กลุ่มวิจัยจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อศึกษาองค์ความรู้ด้านจิตตปัญญาศึกษา ของกลุ่มอาจารย์ทีมวิจัย โดยใช้รูปแบบสุนทรียะสนทนา ซึ่งจากการพูดคุยแลกเปลี่ยน ระหว่างอาจารย์ทีมวิจัยถึงองค์ความรู้ด้านจิตตปัญญาศึกษา พบว่าอาจารย์ทีมวิจัยมีองค์ความรู้และประสบการณ์ด้านจิตตปัญญาศึกษาแตกต่างกัน โดยสรุปได้ดังนี้

- บางท่านมีความรู้จากการอ่าน การฟัง แต่ไม่มีประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรม
- บางท่านมีประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรม โดยใช้กระบวนการจิตตปัญญา 1-2 ครั้ง โดยใช้เวลาเข้าร่วมกิจกรรม 1-2 วัน / ครั้ง
- บางท่านมีประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมโดยใช้กระบวนการจิตตปัญญามากกว่า 2 ครั้ง โดยใช้เวลาเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่า 2 วัน / ครั้ง
- บางท่านมีประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมโดยใช้กระบวนการจิตตปัญญา และได้รับการฝึกเป็นกระบวนการของกิจกรรมโดยใช้กระบวนการจิตตปัญญา
- บางท่านมีประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมโดยใช้กระบวนการจิตตปัญญา และมีประสบการณ์การเป็นกระบวนการของกิจกรรมโดยใช้กระบวนการจิตตปัญญา
- หลายท่านยังไม่ชำนาญ ในการใช้เครื่องมือ / รูปแบบกิจกรรม ของกระบวนการจิตตปัญญา เรียนรู้จักกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา รู้จักเครื่องมือกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวจิตตปัญญาศึกษา ซึ่งสามารถแยกอาจารย์ทีมวิจัยออกได้เป็น

1). กลุ่มที่เข้าใจถึงวิธีคิด รูปแบบ การจัดกระบวนการตามแนวจิตตปัญญาศึกษา และการเป็นกระบวนการ

2). กลุ่มที่เข้าใจถึงวิธีคิด รูปแบบ การจัดกระบวนการตามแนวจิตตปัญญาศึกษา และนำมาปรับใช้กับการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการสอดแทรก เช่น นำกระบวนการ เรื่อง “world café” มาใช้ในห้องเรียน

3). กลุ่มที่ยังไม่เข้าใจกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาที่แท้จริง และไม่มีความแน่ใจว่าจะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิตได้อย่างแท้จริง

ส่วนกระบวนการเรียนรู้ตามแนวจิตตปัญญาศึกษา พบว่าอาจารย์ทีมวิจัยส่วนใหญ่

: ขาดทักษะการใช้เครื่องมือหรือกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ตามแนวทางกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา

: ขาดความมั่นใจในการใช้เครื่องมือหรือกิจกรรม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามแนวทางกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา และ

: ขาดประสบการณ์และความมั่นใจในการเป็นกระบวนการ

จากผลสรุปที่ได้ อาจารย์ทีมวิจัยจึงได้เข้าร่วมกิจกรรมจิตตปัญญา เพื่อปรับฐานคิดและองค์ความรู้ด้านกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา 2 ครั้ง

ครั้งที่ 1 เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นสำหรับครู อาจารย์ และผู้สนใจทั่วไป โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และมีอาจารย์ธวัช ชินราศี (ผู้ร่วมวิจัย) เป็นหัวหน้าโครงการและเป็นกระบวนการ

ครั้งที่ 2 เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นสำหรับครู อาจารย์ และนักเรียนโรงเรียนเชียงยืนพิทยาคม โดยอาจารย์ทีมวิจัย เข้าร่วมกิจกรรมและผลัดกันทำหน้าที่เป็นกระบวนการและผู้ช่วยกระบวนการในแต่ละกิจกรรม เช่น กิจกรรมการฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep Listening) การนั่งสมาธิอย่างใคร่ครวญ (Contemplation) และการเฝ้ามองเห็นตามที่เป็นจริง (meditation)

ซึ่งการเข้าร่วมกิจกรรมจิตตปัญญาทั้ง 2 ครั้ง ก็เพื่อปรับฐานองค์ความรู้และทักษะกระบวนการด้านจิตตปัญญาของอาจารย์ทีมวิจัย และสรุปร่วมกันโดยจะใช้รูปแบบกิจกรรม / เครื่องมือ เพื่อให้มนิสิตเกิดการเรียนรู้ในการใช้กระบวนการจิตตปัญญาศึกษา ดังนี้ คือ

- 1) การฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep Listening) ใช้กิจกรรมคุณคือใคร กิจกรรมสุนทรียะสนทนา
- 2) การน้อมสวใจอย่างใคร่ครวญ (Contemplation) ใช้กิจกรรมผู้นำ 4 ทิศ กิจกรรมใครคือคุณ กิจกรรมวาดรูป ระบายสี
- 3) การเฝ้ามองเห็นตามที่เป็นจริง (Meditation) ใช้กิจกรรมผ่อนพักตระหนักรู้ การทำสมาธิ

2.2. จัดทำแบบสอบถามองค์ความรู้ด้านจิตตปัญญาศึกษาของมนิสิตเป้าหมายของโครงการ
จำนวน 45 คน ก่อนเริ่มกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา ซึ่งได้ข้อสรุปรายละเอียดดังนี้คือ

บทสรุปจากแบบสอบถามมนิสิตด้านจิตตปัญญาศึกษา

:ด้านการเรียนรู้/ฝึก ผ่านการทำกิจกรรมทางสังคม

มนิสิตส่วนใหญ่มีความผูกพันกับชุมชนท้องถิ่นของตนไม่มาก เพียง 42.2% โดย

- เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ทางชุมชนจัดขึ้น ร่วมทำกิจกรรมในหมู่บ้าน เช่น งานบุญ ประเพณีต่างๆ
- การทำความสะอาดตามชุมชน
- มีความร่วมมือทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน การรับประทานอาหาร พุดคุยกันระหว่างชุมชน หรือบ้านใกล้เคียง
- การออกค่ายเพื่อช่วยในการพัฒนาชุมชนตามโครงการของมหาวิทยาลัยและคณะ เป็นอาสาสมัครป้องกันภัยหมู่บ้าน ออกค่ายสร้างห้องสมุดแนะนำความรู้จากห้องเรียนสู่ชุมชน
- ให้ความช่วยเหลือกับผู้นำชุมชนและคนในหมู่บ้าน เข้าร่วมกิจกรรมในท้องถิ่น
- รวมกลุ่มกันคุยกับบุคคลในชุมชน ทั้งเรื่องที่เป็นปัญหาและเรื่องเฮฮา
- ให้ความสำคัญกับประเพณี จารีตของชุมชน เมื่อมีกิจกรรมภายในชุมชน เช่น ประเพณีลอยกระทง บุญบั้งไฟ แห่เทียน สงกรานต์ เป็นต้น

35.6 % มีความผูกพันกับชุมชนท้องถิ่นของตนน้อยมาก เพราะ

- ต้องเดินทางบ่อยและเดินทางใช้ชีวิตในตัวเมืองตั้งแต่เด็ก
- ไม่ค่อยได้อยู่บ้านเนื่องจากมาเรียนที่ต่างจังหวัด เลยไม่มีความผูกพันกันเท่าไร
- ไม่ค่อยมีเวลามาสนใจ ไม่ค่อยได้สนใจว่าชุมชนตัวเองเป็นเช่นไร
- ในชุมชนที่อยู่จะอยู่กันเป็นครอบครัวของใครของมัน จะไม่ค่อยสนใจกัน ไม่มีกิจกรรมร่วมกันเท่าไร จึงไม่ค่อยมีความผูกพันต่อกันเท่าไร

ส่วนมนิสิตที่มีความผูกพันกับชุมชนท้องถิ่นของตนมาก มีเพียง 15.6 % โดย

- ให้ความร่วมมือกับกิจกรรมที่ท้องถิ่นจัดขึ้นเกือบทุกกิจกรรม และปฏิบัติตามอย่างดียิ่ง
- ชอบช่วยเหลือผู้สูงอายุตามข้างถนน และแต่งกายโดยอนุรักษ์ความเป็นพื้นถิ่น ชิมซบและรับบรรยากาศไอนุ่น โหยหา และคิดถึงความเป็นท้องถิ่นอยู่ตลอดเวลา เหตุผลว่า สงบเงียบไม่ต้องแข่งขันกัน ไม่แก่งแย่งชิงดี

อย่างไรก็ตามมนิสิตส่วนใหญ่คิดว่าในชุมชนของตนเองมีปัญหา

ความยากจน สาเหตุ เพราะ

- ในชุมชนทำการเกษตร ทำได้เพียงฤดูเดียวคือ ฤดูฝนจึงมีรายได้จากการทำนาเพียงอย่างเดียว
- เพราะคนในหมู่บ้านเรียนมาน้อย หรือการศึกษาที่ต่ำ และไม่มีการสนับสนุนเรื่องการเรียนต่อ
- ขาดการสนับสนุนของภาครัฐ
- ปัญหาการเกษตร น้ำท่วม
- มีพื้นที่ทำกินน้อย เพราะคนส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีความรู้ ทำให้นายทุนยึดพื้นที่ทำกินได้ง่าย
- ราคาสินค้าแพงขึ้น ความต้องการใช้เงินสูงกว่ารายได้
- แข่งขัน ชิงดีชิงเด่น อิจฉาริษยา และเกียจคร้าน สิ่งสำคัญคือ ขาดความรู้ (ปัญญา)
- คนในชุมชนใช้ชีวิตเกินตัว และใช้เงินเกินความจำเป็นเพราะกระแสนิยมอยากได้ อยากมี อิจฉา

ความโดดเดี่ยวของผู้สูงอายุ สาเหตุ เพราะ

- ลูกหลานต้องออกไปทำงานนอกบ้านและไปเรียน ไม่มีเวลาดูแลผู้สูงอายุ
- สืบเนื่องจากความยากจน คนในชุมชนจึงทำงานออกนอกพื้นที่เพื่อหารายได้

สิ่งแวดล้อม สาเหตุ เพราะ

- ขยะทิ้งไม่เป็นที่ ทิ้งเรี่ยราด
- ระบบท่อระบายน้ำไม่ได้มาตรฐาน ปล่อยน้ำเสียในครัวเรือนตามถนน
- เนื่องจากในชุมชนไม่เข้าใจในสิ่งแวดล้อม โดยพยายามขยายพื้นที่ทำการเกษตรโดยการทำลายป่าชุมชน
- ไม่มีผู้นำที่เป็นสมัยใหม่
- สภาพแวดล้อมไม่เป็นใจ แห้งแล้ง
- มีการใช้ทรัพยากรเป็นจำนวนมากและส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม

สิ่งเสพติด สาเหตุ เพราะ

- ระบาดมาก
- เยาวชนไม่มีความรู้ คิดว่าการใช้สิ่งเสพติด เช่น ค่านิยมที่นำมาทำเป็นตัวอย่าง ตามกระแสนิยมของสังคมของเขา โดยขาดความรู้เรื่องโทษและพิษภัยของมัน
- การดูแลไม่ทั่วถึง กฎหมายไม่มีความศักดิ์สิทธิ์
- วัยรุ่นและเด็ก อยากรู้ อยากลอง
- ในชุมชนผู้ปกครองส่วนใหญ่ทำงาน เข้า-เย็น ไม่มีเวลาให้กับบุตรหลานเท่าที่ควร
- สังคมการปลูกฝังเยาวชนในชุมชนเริ่มอ่อนแอ เนื่องจากสาเหตุที่ครอบครัวได้ละเลยกับการปลูกฝังลูกหลาน ครอบครัวขาดความอบอุ่น
- เจอวัยรุ่นหรือเด็กมีพฤติกรรมเสี่ยงในการพัวพันกับสิ่งแวดล้อมที่ถูกใจไปในทางนี้ เช่น เพื่อน รุ่นพี่

สาเหตุอื่นๆ

- การเรียนรู้ที่มองไม่เห็นถึงที่มาและจุดมุ่งหมาย

- ปัญหาเด็กติดเกมส์ เนื่องจากเกิดการสนับสนุนของพ่อแม่ เนื่องจากไม่มีเวลาเลี้ยงดู เพราะต้องทำงาน
- ลักขโมยของ และยากจนจากความแห้งแล้งของฤดูกาล

: ด้านความเข้าใจการเรียนรู้และคิดแบบองค์รวม

กระบวนการเรียนรู้ผ่านจิตตปัญญาศึกษา พื้นฐานที่สำคัญคือการเรียนรู้และคิดแบบองค์รวม จากแบบสอบถาม พบว่านิสิตส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจการเรียนรู้และคิดแบบองค์รวม โดยให้คำจำกัดความของการเรียนรู้และคิดแบบองค์รวม ดังนี้

- คือการเรียนรู้เรื่องราวทั้งหมดในองค์ประกอบที่รวมทุกเรื่อง นำทั้งหมดมาสรุป
- การยอมรับสิ่งใหม่ๆ ที่จะเข้ามาให้เราศึกษา และเราต้องคิดให้มีผลดีที่สุดต่อคนส่วนมาก ไม่ใช่แค่ผลประโยชน์ตัวเอง
- คิดแบบรวมยอดโดยสรุปสาระสำคัญจากภาพรวมที่สามารถสังเกตได้
- น่าจะเป็นลักษณะของการเรียนรู้ร่วมกันของกลุ่มคนเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้กัน
- ตามความเข้าใจคือ เราน่าจะเข้าใจ นำสิ่งต่างๆ หรือเรื่องต่างๆ นำมาประยุกต์ในการเรียนของเรา
- การเรียนรู้คือ การปล่อยให้คิดได้อย่างอิสระ อยากทำอะไรก็ทำ
- การมองภาพต่างๆ โดยรวมทั้งหมดทุกอย่าง
- การเก็บเอาข้อมูลที่มีทั้งหมดมาเป็นข้อมูลหรือความคิดเป็นอย่างเดียว หรือการเอาความคิดหลายๆ ความคิดมารวมกัน
- มีการเรียนรู้ในหลายๆ แบบ หรือบูรณาการ
- ถือการเรียนรู้ โดยนำเอาความรู้ส่วนต่างๆ มารวมกัน
- การเรียนรู้ที่เอาตัวเองเป็นศูนย์กลางก่อน และต้องเห็นตัวตนที่แท้จริงของตน
- บูรณาการ ทั้งผู้สอน ผู้เรียนรวมๆ กันกับสิ่งแวดล้อม ต้องได้ผลสัมฤทธิ์ที่ปะ เข้าใจว่าผู้สอนมหาวิทยาลัยเป็นผู้ให้อาหาร ไม่ได้จับป้อนเหมือนक्रमิยม แต่ก็อยากได้การเรียนแบบองค์รวม เหมือนक्रमิยม
- ไม่เข้าใจเท่าไร ไม่สามารถอธิบายได้
- การทำความเข้าใจในความผิดของตนเอง และคนรอบข้าง การนำความรู้มาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน
- เอาความคิดหลายๆ คนมารวมกันแล้วสรุปให้มีหลักการและเหตุผล
- คิดแบบสังเคราะห์ คิดถึงเหตุผลที่เกิดขึ้นและนำมารวมกัน
- คือ การเรียนรู้กับคนเป็นกลุ่มเพื่อให้เกิดปัญญา
- เป็นการเรียนรู้และคิดแบบเป็นระบบ คิดอย่างรอบคอบ คิดให้ทั่วถึง
- การเรียนรู้จะเริ่มที่ตนเองก่อนและค่อยนำความคิดมารวบรวม
- คือ วิธีการเข้าใจจะเรียนรู้
- คิดแล้วนำไปใช้ประโยชน์โดยใช้ความคิดเห็นของส่วนรวมเป็นหลัก
- การเรียนรู้ที่รวบรวมองค์ประกอบหลายๆ อย่างไว้ โดยใช้ความคิดโดยมีแบบแผนการเรียนรู้อยู่ โดยมีธรรมชาติบางส่วนเป็นส่วนร่วม
- ไม่เข้าใจ
- มีความรู้หลายๆ อย่างเข้ามารวมกัน
- เป็นการคิด วิเคราะห์ แยกแยะทางด้านความชั่วความดีด้วย มิใช่เพียงวิชาการ แต่เป็นชาวพุทธทั่วไป

- การเริ่มคิดที่จะเรียนรู้จากตนเองก่อน แล้วสืบสาวปัญหาที่เกิดไปหาเหตุที่ทำให้เกิดผลดังกล่าว เพื่อสรุปหาแนวทางในการแก้ไข
- การมองถึงสิ่งโดยรวมอย่างกว้างๆ ไม่ใช้อยู่กับที่
- เป็นการเรียนรู้โดยการนำเอาองค์ความรู้ต่างๆ มาประกอบกับการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ มาผสมให้กับความรู้
- คือการศึกษาความคิดที่เกิดขึ้นในขณะหนึ่ง ช่วงเวลาที่เกิดขึ้นกับตัวเอง และนำไปใช้คิดพัฒนาชีวิตของตน
- การเรียนรู้ การฝึกฝนหรือค้นหาสิ่งต่างๆ ให้ตัวเองซึ่งอาจมีเรื่องที่เราไม่ชอบหรือชอบก็ขึ้นอยู่กับสิ่งที่เราเรียนรู้ คิดแบบองค์รวม คิดในด้านบวกหรือเวลาคิดอะไรให้เราใช้เหตุและผลดูปัญหาหรือเรื่องที่เราคิด คิดให้รอบคอบ คิดให้ชัดเจนก็ค่อยลงมือทำ
- เรียนรู้กับคนเป็นกลุ่มให้เกิดปัญญา
- ความคิดที่เกิดจากการเรียนรู้ในวิธีคิดรวบยอดของหลายสิ่ง
- เป็นการคิดหลายๆ ด้านประกอบกัน มองมุมอื่นๆ หาเหตุปัจจัยหลายๆ ด้าน

สรุปได้ว่า นิสิตทีมวิจัยกลุ่มเป้าหมายยังไม่เข้าใจจิตตปัญญาศึกษา ส่วนใหญ่เข้าใจว่าเป็นการฝึกสมาธิ และการเข้าวัด

(3) ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ที่เหมาะสมของนิสิต อาจารย์ และชุมชน ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ที่เหมาะสมของนิสิต จึงนำนิสิตทีมวิจัยเป้าหมายจำนวน 45 คน พร้อมทั้งอาจารย์ทีมวิจัย

3.1 ร่วมกิจกรรมจิตตปัญญา ณ เชื้อนอุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น เป็นเวลา 2 วัน 1 คืน โดยมีอาจารย์ทีมวิจัยเป็นกระบวนการ และใช้การเรียนรู้ผ่านกระบวนการ โดยมีรูปแบบกิจกรรมต่างๆ ที่ได้กำหนดร่วมกัน เป็นเครื่องมือ เพื่อให้มนิสิตเกิดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา ดังนี้ คือ 1) การเรียนรู้ผ่านการฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep Listening) ใช้กิจกรรมคุณคือใคร กิจกรรมสุนทรียะสนทนา 2) การเรียนรู้ผ่านกระบวนการน้อมสวใจอย่างใคร่ครวญ (Contemplation) ใช้กิจกรรมผู้นำ 4 ทิศ กิจกรรมใครคือคุณ dกิจกรรมวาดรูป ระบายสี และ 3) การเรียนรู้ผ่านกระบวนการการเฝ้ามองเห็นตามที่เป็นจริง (Meditation) ใช้กิจกรรมผ่อนพักตระหนักรู้ การทำสมาธิ โดยสามารถสรุปผลที่ได้จากกิจกรรมต่างๆ ดังนี้คือ

กิจกรรมแนะนำตัวเอง

ให้นิสิตแบ่งกลุ่มตามวันเกิดของตนเอง แนะนำตนเองและทำความรู้จักกับเพื่อนในกลุ่มให้มากที่สุด

ผลผลิตและผลลัพธ์

นิสิตจำชื่อและรู้จักกันในกลุ่มวันเกิดของตน ซึ่งมีประมาณ 7-8 คน และสามารถที่จะเปิดใจได้เร็ว เนื่องจากเป็นกลุ่มที่เกิดในวันเดียวกัน เริ่มคุยกันได้ง่าย สนทนกันเร็ว

ปัญหาและอุปสรรค / ข้อเสนอแนะ

- กิจกรรมนี้ไม่เหมาะสำหรับคนกลุ่มใหญ่ เพราะถ้าจะให้รู้จักกันหมด ต้องใช้เวลามาก
- เนื่องจากการพบกันครั้งแรกและเวลาไม่มาก นิสิตส่วนใหญ่สอบถามและพูดถึงเฉพาะ

ชื่อ ความชอบ และลักษณะเด่นของแต่ละคนเท่านั้น

กิจกรรมกติกาสัญญาใจ

ให้นิสิตร่วมกันตั้งกติกาของการทำกิจกรรม และการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม

ผลผลิตและผลลัพธ์

✓ ปิดสัญญาณเสียง

นิสิตและผู้เข้าร่วมทุกคนทำได้ดีมาก

✓ มีสติรู้สึกตัว สังเกตอารมณ์ของตนเอง

ทำได้น้อยมาก

✓ ให้ความร่วมมือกับทุกกิจกรรม

ทุกคนทำได้ในระดับดีมาก

✓ ตรงต่อเวลา รู้หน้าที่

ทำได้ดีประมาณร้อยละ 90

✓ ตั้งใจฟัง ฟังอย่างตั้งใจ

ทำได้ แต่ไม่นาน ได้รับความสนใจ นิสิตที่พูดเก่งมักฟังไม่ค่อยเก่ง

✓ มีความเสมอภาค เท่าเทียมกัน เคารพในคุณค่าของความเป็นมนุษย์

เกิดความไม่เชื่อมั่นใจในกรณีอาจารย์ นิสิต ที่มีความเสมอภาค เท่าเทียมกัน

✓ ให้ความไว้วางใจ

วันแรกยังไม่พบสัญญาณของความไว้วางใจมากนัก แต่พอผ่านกิจกรรมในวันที่ 2

พบว่านิสิตไว้วางใจกันมากขึ้น

ปัญหาและอุปสรรค / ข้อเสนอแนะ

- ตั้งกติกาเยอะเกินไป

- บางข้อเป็นนามธรรม ไม่สามารถประเมินผลได้ เช่น มีสติรู้สึกตัว สังเกตอารมณ์ของตน การมีส่วนร่วมทุกกิจกรรมตลอดเวลา

- บางข้อปฏิบัติได้ยากเกินไป เช่น ให้ทุกคนเสมอภาคกัน ปลดล็อกสมมติฐานทางสังคม ไม่มีศิษย์ ไม่มีอาจารย์ เรียกชื่อ โดยตรง ซึ่งทำได้ด้วยใจยาก

- กระบวนการต้องนิ่ง เงียบ รอจังหวะ เปิดโอกาสให้นิสิตมีส่วนร่วมมากๆ

กิจกรรมผ่อนคลายตระหนักรู้

ให้นิสิตนอนลงในท่าที่สบาย ผ่อนคลาย กระบวนการเปิดเพลงบรรเลง คลอกับการอ่านบทความเบาๆ ใช้ระยะเวลาประมาณ 30 นาที

ผลผลิตและผลลัพธ์

ผู้เข้าร่วมทุกคนได้ผ่อนคลายจริงๆ แม้ว่าอากาศจะร้อน มีผู้หลับจริงๆ ประมาณ 26 คน จากจำนวน 45 คน ส่วนที่เหลือทุกๆ น่าจะอยู่ในคลื่นอัลฟาได้ทั้งหมด

ปัญหาและอุปสรรค / ข้อเสนอแนะ

- สภาวะอากาศร้อนเกินไป นี่อาจเป็นเหตุที่ทำให้นิสิตหลายคน ขยับตัว ตลอดเวลา อย่างไรก็ตาม เมื่อเวลาผ่านไปเขาก็นิ่งมากขึ้น เนื่องจากเสียงเพลงบรรเลงและเสียงอ่านบทความ

- ควรอ่านบทความโดยไม่จำกัดเวลา แต่ให้สังเกตจากพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับนิสิตโดยตรง ว่าสมควรจะหยุดเมื่อใด

กิจกรรมผู้นำสี่ทิศ

ขั้นที่ 1

กระบวนกรแจ้งลักษณะบุคลิกของบุคคล 4 ประเภท ได้แก่
กลุ่มที่ 1 มุ่งมั่น กล้าทำ ตรงไปตรงมา เปิดเผย รักพวกพ้อง
กลุ่มที่ 2 เอาใจเขามาใส่ใจเรา ไม่ชอบขัดแย้ง เห็นคุณค่าของคนอื่น
กลุ่มที่ 3 มีระเบียบ รอบคอบ ชอบคิดวิเคราะห์ มีข้อมูลมาก
กลุ่มที่ 4 ช่างคิด เจ้าโปรเจ็ค มีอิสระ ไม่ชอบซ้ำซากจำเจ

ขั้นที่ 2

หลังจากนั้นให้นิสิตแยกกลุ่มตามลักษณะนิสัยอย่างไร แล้วให้แยกกลุ่มไปตามนั้น เปิดโอกาสให้นิสิตได้เพิ่มเติม ลักษณะนิสัยของตัวเอง ดังนี้

กลุ่มที่ 1 มีความมั่นใจ มีอุดมการณ์ หัวแข็ง เน้นการทำงาน ใจร้อน เป็นผู้นำ
กลุ่มที่ 2 ทำก่อนคิด เก็บความรู้สึก แคร่ความรู้สึกคนอื่น อ่อนไหว ขี้อาย ขี้น้อยใจ
กลุ่มที่ 3 มีกฎเกณฑ์ มีเวลาและพื้นที่ส่วนตัว ชอบวางแผน ทำแบบซ้ำๆ ต้องการความ

ถูกต้อง

กลุ่มที่ 4 มีสุนทรีย์ มีความร่าเริง มีความคิดสร้างสรรค์ มีโลกส่วนตัว ไม่ชอบบทกวี คิด

นอกกรอบ

ขั้นที่ 3

เมื่อจบการพูดคุยแลกเปลี่ยนในวงแล้ว ให้ตัวแทนกลุ่มนำเสนอ ลักษณะของกลุ่มตัวเองเป็นอย่างไร ต่อหน้าวง ซึ่งกระบวนกรได้ขยายเพิ่มเติมสัญลักษณ์ของแต่ละกลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 คือสัญลักษณ์ของทิศเหนือ เป็นกระทิง ธาตุไฟ ฐานกาย
กลุ่มที่ 2 คือสัญลักษณ์ของทิศใต้ เป็นหนู ธาตุน้ำ ฐานใจ
กลุ่มที่ 3 คือสัญลักษณ์ของทิศตะวันตก เป็นหมี ธาตุดิน ฐานคิด
กลุ่มที่ 4 คือสัญลักษณ์ของทิศตะวันออก เป็นนกอินทรี ธาตุลม ฐานคิด

ขั้นที่ 4

ให้นิสิตวาด “วงกลมสะท้อนตนเอง” ถึงบุคลิกลักษณะว่าคล้ายกับสัตว์ประเภทใด มากน้อยเท่าใด โดยแทนความมากน้อยนั้นด้วยขนาดของพื้นที่ของวงกลมซึ่งถูกแบ่งออกเป็น 4 ส่วน แล้วเขียนถึงเหตุการณ์ที่สะท้อนให้เห็นว่า ตนเองเป็นสัตว์ประเภทนั้น

ผลผลิตและผลลัพธ์

- นิสิตมีความอารมณ์ร่วมกับกิจกรรมนี้ เราสังเกตเห็นความสุข สนุกสนานของนิสิต ขณะร่วมกิจกรรม
- นิสิตกล้าเปิดเผย ถึงบุคลิกของตนเองต่อ “วง” มากขึ้น
- นิสิตเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับบุคลิกลักษณะของตนเอง
- นิสิตเรียนรู้จักการหันมามองตัวเอง รู้วิธีการประเมินความรู้สึกของตนเอง ผ่านกิจกรรม

ผู้นำสี่ทิศ

ปัญหาและอุปสรรค / ข้อเสนอแนะ

- นิสิตหลายคนยังไม่สามารถตัดสินใจได้ชัดเจนว่า ตนเองมีลักษณะของสัตว์ประเภทใด เพราะคำสำคัญที่กระบวนกรให้นั้นไม่ครอบคลุม ไม่ละเอียดพอ
- กิจกรรมผู้นำสี่ทิศน่าจะต่อจากการแนะนำตัว เพราะนิสิตกำลังมีอารมณ์ร่วมที่ได้เรียนรู้จักเพื่อน หากต่อด้วยการเรียนรู้ตนเอง จะทำให้เห็นภาพรวมได้ไม่ยาก

- กิจกรรมที่ต่อกิจกรรมนี้ ไม่น่าจะเป็นคุณคือใคร เพราะไม่สอดคล้องต่อเนื่องกันทาง
อารมณ์ ทำให้กิจกรรมไม่ไหลลื่น

กิจกรรมคุณคือใคร

ให้นิสิตจับคู่แล้วให้คนหนึ่งลงนอนในท่าที่สบายที่สุดเป็นคนตอบคำถามจากเพื่อนที่นั่งอยู่และถาม
คำถามว่า “คุณคือใคร” เมื่อคนตอบตอบคำถามเสร็จแล้ว ให้คนถาม พูดว่า “งดงามแล้ว ยิ่งไปกว่านั้นอีก
คุณคือใคร” สลับกันถาม ตอบ จนกว่าจะหมดเวลา ใช้เวลาประมาณ 5-10 นาที

ผลผลิตและผลลัพธ์

บางคู่ปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างราบรื่น แต่บางคู่ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมได้

ปัญหาและอุปสรรค / ข้อเสนอแนะ

- พื้นที่น้อยเกินไป ทำให้นิสิตอยู่ใกล้กันเกินไป เสียงจึงรบกวนผู้อื่น
- กระบวนการอธิบายวิธีการดำเนินกิจกรรมน้อยเกินไป นิสิตหลายคนยังไม่เข้าใจ
- ทีมกระบวนการผู้ช่วยยังเข้าใจไม่ตรงกัน ถึงวัตถุประสงค์ และวิธีการดำเนินการของกิจกรรม
- ควรทำกิจกรรมนี้ ต่อจากกิจกรรมผ่อนคลายทระหนักรู้ และต้องให้นิสิตผ่านกิจกรรมที่ทำให้ให้นิสิต

กล้าเปิดเผยตนเอง ผ่านความคุ้นเคยกันก่อน หรือให้พื้นที่ความปลอดภัยขยายพอสมควรก่อน

กิจกรรมอ่างปลา

ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนั่งล้อมวงสนทนา มีแขกที่ได้รับเชิญ 4-5 คน แล้วเว้นที่นั่ง 1 ที่ ให้ผู้ฟัง
สนทนาเข้าร่วมหลังจากที่วงสนทนาได้เริ่มไประยะหนึ่งตามความสนใจ ในหัวข้อ “สิ่งที่ได้เรียนรู้จาก
กิจกรรมในวันนี้”

ผลผลิตและผลลัพธ์

นิสิตยังมีส่วนร่วมน้อย

ปัญหาและอุปสรรค / ข้อเสนอแนะ

- ช่วงเวลาน้อยเกินไป
- สถานที่ไม่เอื้ออำนวย ควรเป็นที่ปิด หรือ “ห้องปิด” เวลาคุยกันจะได้มีเสียงดัง กังวาล และไม่มี

ปัจจัยภายนอกรบกวน

- ไม่ควรจำกัดเวลา

กิจกรรมเจริญสติกับการเคลื่อนไหวร่างกาย

กิจกรรมตอนเช้าก่อนรับประทานอาหารเช้า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเดินออกกำลังกายและมี
การเคลื่อนไหวร่างกายที่สัมพันธ์กับสติ

ผลผลิตและผลลัพธ์

นิสิตชอบ

ปัญหาและอุปสรรค / ข้อเสนอแนะ

- จำนวนนิสิตมาร่วมน้อย เพราะเข้าเกินไป
- กำหนดให้เป็นแผนกิจกรรมอย่างชัดเจน ที่ทุกคนต้องมีส่วนร่วม

กิจกรรมคลีนสมอง

ให้นิสิตอยู่ในท่าสบายที่สุด บรรยายเรื่อง การทำงานของสมอง สมอง 3 ชั้น คลีนสมอง สมอง 3
ชั้นกับปัญญา 3 ฐาน โยงเข้ากับศีล สมาธิ ปัญญา แล้วให้เขียนแผนผังมโนทัศน์ และสรุปการใช้ชีวิตโดยใช้
สมองกับปัญญา 3 ฐาน

ผลผลิตและผลลัพธ์

- นิสิตจับประเด็นได้ โดยสามารถเขียนผังมโนทัศน์ได้

- นิสิตบางคนเครียด เนื่องจากทำไม่ได้ ไม่สามารถฟัง คิด เขียน พร้อมกันได้ เนื่องจากไม่เคยทำมาก่อน

ปัญหาและอุปสรรค / ข้อเสนอแนะ

- นิสิตบางคนไม่เคยเขียนแผนผังมโนทัศน์
- ไม่ควรเป็นแบบบรรยายอย่างเดียว ควรมีกิจกรรมประกอบในแต่ละหัวข้อ ให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติหรือสัมผัสจริง

- ควรเชื่อมโยงทฤษฎีกับกิจกรรมที่ผ่านมา ซึ่งจะทำให้ นิสิตเข้าใจได้ง่ายขึ้น

กิจกรรมศิลปะ “ใครคือคุณ”

นำเข้าสู่กิจกรรม โดยเล่าถึงกิจกรรม “คุณคือใคร” โดยเพิ่มเติมว่าแต่ถ้ามองออกไปด้านนอกบ้าง เราจะรู้ว่า “ใครคือคุณ” โดยเปรียบเทียบจากคนอื่น ผ่านการสังเกตอย่างใคร่ครวญ แล้ววาดรูปของเขาอย่างบรรจงลงหน้ากระดาษ วัตถุประสงค์คือ เปิดโอกาสให้ นิสิตได้ถ่ายทอดความสุขภายใน สู่ ภายนอก หรือมองภายนอกจากความสุขภายใน โดยการวาดรูป พุดอีกแบบหนึ่งคือ ให้การวาดรูปเป็นสื่อความรู้สึก สุขที่ผ่านเข้ามา ซึ่งเกิดขึ้นในใจของเราเสมอๆ แต่น้อยนักที่จะสังเกตเห็นด้วยใจอันฟุ้งซ่าน หลังจากวาดเสร็จ ให้ นิสิตนำเสนอรูปของตัวเอง บอกถึงเหตุผล หรือความคิดของตน ว่าทำไมวาดอย่างนั้น

ผลผลิตและผลลัพธ์

- นิสิตทุกคนได้ผ่อนคลาย

ปัญหาและอุปสรรค / ข้อเสนอแนะ

- หลายคนวาดรูปไม่เป็น บางคนไม่ชอบวาดรูป
- เพิ่มเวลา ให้ทุกคนได้มีโอกาสสะท้อนความรู้สึกจากผลงานของตนเอง

กิจกรรมสุนทรียะสนทนา

ให้นิสิตแบ่งกลุ่มโดยวิธีสุ่มแบบนับเลข จาก 1 ถึง 6 ได้ 6 กลุ่ม กระบวนการให้นั่งหลับตาผ่อนคลาย นึกย้อนถึงวัยเด็ก ถึงช่วงที่มีความสุข ช่วงที่มีความทุกข์ โดยใช้เวลาในขั้นตอนนี้ประมาณ 5 นาที แล้วให้ สุนทนาถึงสิ่งที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเป็นความสุข ความทุกข์ หรือความรู้สึกภายในที่ต้องการบอกต่อคนรอบข้าง ในวง

ผลผลิตและผลลัพธ์

- มีนิสิตกลุ่มหนึ่งที่ร้องไห้เกือบทั้งกลุ่ม แสดงถึงการเปิดเผย เปิดใจ เข้าถึงใจตนเอง ไว้วางใจเพื่อน สะกิดความตื้นตันใจ ซาบซึ้งใจของใครหลายคน

- โดยรวมนิสิตกล้าเปิดเผยความรู้สึก เปิดเผยเรื่องเล่าของตัวเอง
- พื้นที่ความปลอดภัยของนิสิตแต่ละคนได้เพิ่มขึ้นแล้ว ดังจะเห็นได้จากเรื่องราว ความรู้สึกที่เขา เล่าสู่เพื่อนในกลุ่ม

- กิจกรรมนี้สามารถลดช่องว่างระหว่างนิสิต-อาจารย์ได้เป็นอย่างดี

ปัญหาและอุปสรรค / ข้อเสนอแนะ

- สถานที่คับแคบเกินไป มีความรบกวนกลุ่มรอบข้าง
- ไม่ควรจำกัดเวลาเกินไป

หลังจากการที่นิสิตได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาที่จัดขึ้นที่เขื่อนอุบลรัตน์ จังหวัด ขอนแก่น นิสิตทีมวิจัยกลุ่มเป้าหมายได้รับการฝึกการเรียนรู้ผ่านกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา อย่าง ต่อเนื่องทุก 3 สัปดาห์ โดยมีอาจารย์ทีมวิจัยทำหน้าที่เป็นกระบวนการ ผลที่ได้รับจากการเรียนรู้ผ่าน กระบวนการจิตตปัญญาศึกษา พบว่า

- นิสิตเป้าหมายเรียนรู้จักตนเอง (จากการสังเกต, วงสนทนา: Focus group, จากกิจกรรมการเขียน การวาดรูป)
- นิสิตเป้าหมายมีความกล้าในการพูดคุยแลกเปลี่ยนแบบสุนทรียะสนทนา
- นิสิตเป้าหมายมีจิตอาสาช่วยงานมากขึ้น เช่นจิตอาสาในการช่วยจัดงานโครงการจิตอาสาพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมฯ ในกลุ่มรายวิชาศึกษาทั่วไป (มนุษย์กับการเรียนรู้)
- ทีมวิจัยอาจารย์มีทักษะ ความชำนาญในการนำกิจกรรมรูปแบบต่างๆ มาเป็นเครื่องมือสำหรับใช้พัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนิสิต
- ทีมวิจัยอาจารย์มองเห็นรูปแบบที่เหมาะสมของกิจกรรมผ่านกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนิสิต
- ทีมวิจัยอาจารย์เรียนรู้นิสิต และมีการยอมรับในศักยภาพของนิสิตเป้าหมาย ตลอดจนเรียนรู้จักตนเองมากขึ้น
- เกิดกลุ่มจิตตปัญญาศึกษาในทีมวิจัยนิสิต-อาจารย์ (Face book) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้

3.2. นิสิตเป้าหมายของโครงการพัฒนาการเรียนรู้ โดยผ่านกระบวนการการเรียนรู้/ฝึก ผ่านการทำกิจกรรมทางสังคม (activist practices) โดยผ่านกิจกรรมจิตอาสากับชุมชนบ้านดอนนา ซึ่งเป็นชุมชนรอบรั้วมหาวิทยาลัย ที่ได้รับผลกระทบจากที่มหาวิทยาลัยได้มาตั้งในพื้นที่ชุมชน ซึ่งมีรายละเอียดของการดำเนินการ ดังนี้คือ หลังจากนิสิตเรียนรู้ผ่านกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาจากกิจกรรมต่างๆ นิสิตได้ลงพื้นที่ชุมชนบ้านดอนนา ซึ่งเป็นชุมชนรอบรั้วมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อศึกษาเรียนรู้ถึงบริบทชุมชนโดยสังเขป และเพื่อฝึกจิตอาสาในการใส่ใจดูแลชุมชน โดยใช้ทักษะการเรียนรู้ที่เกิดปัญญาจากกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา ซึ่งการดำเนินงานสามารถแบ่งออกได้ ดังนี้คือ

ช่วงที่ 1

1) นิสิตวิจัยพูดคุยกับผู้นำชุมชน ชาวบ้าน และลงพื้นที่เพื่อเรียนรู้บริบทชุมชน และสอบถามข้อมูลทั่วไป

2) นิสิตวิจัยพูดคุย แลกเปลี่ยน รวบรวมข้อมูล ซึ่งข้อมูลชุมชนบ้านดอนนาสรุปพอสังเขปได้ดังนี้

ข้อมูลพื้นฐาน

1. พื้นที่ ประมาณ 1 ตารางกิโลเมตร

2. ประชากร จำนวนครัวเรือน 253 ครัวเรือน ประชากร 643 คน ผู้สูงวัย (อายุ 60 ปี ขึ้นไป)

58 คน เด็กเล็ก 37 คน

3. สถานศึกษา โรงเรียน 1 โรง (ป.1-ป.6; ครู 4 คน)

ศูนย์เด็กเล็ก 1 แห่ง (เด็ก 28 คน ครู 4 คน)

4. อาชีพ / อาชีพเสริม

- ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม
- ทำนา ปีละ 2 ครั้ง
- รับจ้าง
- ก่อสร้าง

*วัยแรงงานนอกพื้นที่ (ส่วนใหญ่อยู่ในกรุงเทพฯ)

อาชีพเสริม ไม่มี

รายได้

รายได้เฉลี่ย 25,000 บาท/คน/ปี

5. กลุ่มกองทุน

5.1 กลุ่มออมทรัพย์ ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2552 สมาชิก 106 คน

- การออมเงินรายเดือน (สมาชิกเด็กและผู้ใหญ่)
- การปล่อยเงินกู้ สมาชิกคิติดอกเบี้ยร้อยละ 2 บาท/เดือน
บุคคลอื่นคิติดอกเบี้ยร้อยละ 3 บาท/เดือน

*กำไรที่ได้จากการออกเงินกู้ปันผลคืนแก่สมาชิก 30% ผู้ดูแล 20% และกลับคืนกองทุน 50%

5.2 กองทุนเงินล้าน

กู้ลงทุนได้คนละ 20,000 บาท ดอกเบี้ยร้อยละ 6 บาท/ปี

5.3 กองทุนหมู่บ้านเดิม

เริ่มต้นจากเงินที่หน่วยงานราชการให้ 40,000 บาท ให้ลูกบ้านกู้เพื่อการลงทุน คนละ 20,000 บาท คิติดอกเบี้ย ร้อยละ 6 บาท/ปี ปัจจุบันมีเงินหมุนเวียน 120,000 บาท

6. โครงการที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ

6.1. โครงการ SML งบประมาณสนับสนุนจากกระทรวงมหาดไทย

- จัดตั้งโรงสีข้าวชุมชน งบประมาณ 250,000 บาท
- จัดซื้อรถไถนาของหมู่บ้าน งบประมาณ 250,000 บาท

6.2. โครงการอยู่ดีมีสุข

6.2.1 โครงการขยายพันธุ์ปลาสู่ครัวเรือนเป้าหมาย (ระยะเวลา มีนาคม 2553-มีนาคม 2554) งบประมาณ 250,000 บาท

- ใช้พื้นที่สาธารณะของชุมชน ประมาณ 6 ไร่
- ดำเนินการแล้ว 60-70% โดยมีบ่อปลาแล้วแต่ประสบปัญหาน้ำท่วม ต้องซื้อพันธุ์ปลาใหม่

6.2.2 โครงการดัดแปลงขยายพันธุ์ข้าว (ระยะเวลา ธันวาคม 2553-ธันวาคม 2554) งบประมาณ 250,000 บาท

- ใช้พื้นที่สาธารณะของชุมชน ประมาณ 21 ไร่ จะลงพันธุ์ข้าวในช่วงเดือนเมษายน 2554

7. ปัญหา

7.1. ภัยธรรมชาติ เนื่องจากพื้นที่เป็นที่ลุ่ม อยู่ติดลำน้ำชี ทำให้ประสบปัญหาน้ำท่วมทุกปี

7.2. รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย

- การศึกษาบุตร (ส่งลูกเรียน)
- อาหาร (ซื้อข้าว / กับข้าว กินทุกวัน)
- สินค้าฟุ่มเฟือย (ซื้อรถ โทรศัพท์)

7.3. หนี้สิน

- หนี้สินจากกองทุนหมู่บ้าน (ทุกครัวเรือน) ไม่ต่ำกว่า 20,000 บาท / ครัวเรือน
- หนี้ ธกส. ในชุมชนมีสมาชิก ธกส. ทั้งสิ้นประมาณ 40 ครัวเรือน ทุกครัวเรือนมีหนี้ ธกส. ประมาณ 80,000 บาท/ ครัวเรือน

*รายละเอียดของหนี้สิน เป็นหนี้สินเกี่ยวกับสินค้าฟุ่มเฟือย เช่น รถ เครื่องใช้ไฟฟ้า เป็นต้น

8. ต้องการความช่วยเหลือ

8.1 การฟื้นฟูหลังน้ำลด

8.2 การส่งเสริมอาชีพเสริม

8.3 การให้ความรู้

- การเพาะพันธุ์ปลา

- การเพาะพันธุ์กบ
- การปลูกผักอินทรีย์
- การแปรรูปผลิตภัณฑ์

8.4 การบริหารจัดการ

- การจัดตลาดเขียวเพื่อจำหน่ายสินค้า

ช่วงที่ 2

- 1) ประสานงานพื้นที่กับผู้นำชุมชน
- 2) เตรียมงาน เขียนโครงการ
- 3) ลงพื้นที่ทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน ในชื่อโครงการ “ โหมฮักน้องพีสามัคคีสู่ชุมชน ”

โครงการ “ โหมฮักน้องพีสามัคคีสู่ชุมชน ”

ความเป็นมาของโครงการ

จากการสำรวจพื้นที่บ้านดอนนา ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ.2554 พบว่า ชาวบ้านดอนนาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร (ทำนาปี และนาปรัง) ซึ่งเป็นอาชีพหลัก โดยพื้นที่ที่ใช้ในการประกอบอาชีพนั้นประสบภัยพิบัติน้ำท่วมเป็นประจำทุกปี จึงต้องรอเวลาจนกว่าน้ำจะลดระดับลง ชาวบ้านจึงหันมาประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปมากขึ้น และในปัจจุบันชาวบ้านมีรายได้ไม่พอกับรายจ่ายเนื่องจากมีการใช้จ่ายที่เกินตัว จึงเกิดการจัดทำโครงการ “ โหมฮักน้องพีสามัคคีสู่ชุมชน ” ขึ้นเพื่อช่วยเหลือชาวบ้านให้มีรายได้เพิ่มขึ้นหรือมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อให้ชาวบ้านมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มั่นคง และยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
2. นิสิตที่เข้าร่วมโครงการ “โหมฮักน้องพีสามัคคีสู่ชุมชน” มีจิตอาสาในการช่วยเหลือและพัฒนาชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

สถานที่ดำเนินงาน

บ้านดอนนา ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

เป้าหมายของโครงการ

กลุ่มชาวบ้านที่มีอายุ 40 ปี ขึ้นไป

ระยะเวลาดำเนินการ

พฤศจิกายน พ.ศ 2554 ถึง มกราคม พ.ศ 2555

แผนการดำเนินงาน

ช่วงที่ 1 สำรวจพื้นที่และสร้างความสัมพันธ์

- หาข้อมูลโดยการสอบถามชาวบ้าน
- สำรวจพื้นที่

ช่วงที่ 2 ลงมือปฏิบัติ

- ช่วยฟื้นฟูแหล่งน้ำลด

- ช่วยชาวบ้านปรับปรุงพื้นที่เลี้ยงปลา เลี้ยงกบ เพาะเห็ด
 - ส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารโดยการทำ ปลาสาม แหนมหมู
- ช่วงที่ 3 สรุปและอภิปรายผล

งบประมาณ

- ค่าวิทยากร	1,000 บาท
- ค่าอาหาร	5,000 บาท
- ค่าเครื่องดื่ม	500 บาท
- ค่าวัสดุอุปกรณ์	2,000 บาท
- อื่นๆ	500 บาท
รวม	9,000 บาท

ผู้รับผิดชอบโครงการ

1.นางสาวอรชพร	ชลศิริ	(ประธาน)
2.นางสาวจิตรสุดา	กุลวัฒน์	(รองประธาน)
3.นายดนุพล	ศรีสุริยจันทร์	(รองประธาน)
4.นายณราธิป	เนืองอุดม	(กรรมการ)
5.นางสาวโชติกา	เชื้อคมตา	(กรรมการ)

อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ

1. อาจารย์ ดร. สุมลวรรณ ชุ่มเชื้อ
2. อาจารย์ ดร. มลฤดี เขาวรัตน์
3. อาจารย์ ดร. นพคุณ รักดีณรงค์
4. อาจารย์ ดร.อรอุมา ลาสุนนท์
5. อาจารย์ ดร.ฤทธิไกร ไชยงาม
6. ผศ.นารินทร์ ปรีสุทธิวุฒิพร
7. อาจารย์ยุทธนา ไพกะเพศ
8. อาจารย์ธวัช ชินราศี
9. อาจารย์ทัศนธร เลียวประเสริฐกุล

กำหนดการ กิจกรรมสร้างสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับนิสิตโครงการ “ โหมฮักน้องพี่สามัคคีสู่ชุมชน ”
ณ บ้านดอนนา ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม
วันที่ 19-20 พฤศจิกายน พ.ศ.2554

.....

วันที่ 19 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554

- 07.00 -09.00 น. ทำบุญตักบาตรที่วัดบ้านดอนนา และรับประทานอาหารเช้า
- 09.00 -11.30 น. พูดคุยกับชาวบ้านพร้อมกับจับฉลาก พ่อฮัก - แม่ฮัก
- 12.00 -13.00 น. พักรับประทานอาหารเที่ยง
- 13.30 -15.30 น. แบ่งกลุ่มนิสิตแต่ละสาขาวิชาเพื่อทำการศึกษา และแลกเปลี่ยนความรู้กับชาวบ้าน
- 15.30 -17.30 น. แยกย้ายพักผ่อน
- 17.30 -19.00 น. รับประทานอาหารเช้าร่วมกัน
- 19.00 -21.00 น. กิจกรรมนันทนาการ รอบกองไฟ เล่นิทานพื้นบ้าน การละเล่นต่างๆ
- 21.30 น. แยกย้ายเข้านอน

วันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554

- 07.00 - 09.00 น. ทำบุญตักบาตรที่วัดบ้านดอนนา และรับประทานอาหารเช้า
- 09.30 - 11.00 น. เชิญวิทยากร ให้ความรู้เกี่ยวกับการเพาะพันธุ์ปลา และการแปรรูปอาหารในท้องถิ่น
- 11.00 - 12.30 น. กิจกรรมบายศรีสู่ขวัญ
- 12.30 - 13.30 น. รับประทานอาหารเช้า
- 13.30 - 14.00 น. สรุปผลและประเมินกิจกรรมการสร้างสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับนิสิตโครงการ “โหมฮักน้องพี่สามัคคีสู่ชุมชน”

ผลการดำเนินงาน ของนิสิตทีมวิจัยเป้าหมายลงทำกิจกรรมจิตอาสา ผ่านโครงการ “โหมฮักน้องพี่สามัคคีสู่ชุมชน” ได้เกิดการเรียนรู้ ดังผลสรุปของโครงการ

สรุปโครงการ “โฮมฮักน้องพี่สามัคคีสู่ชุมชน”
ณ ชุมชนบ้านดอนนา ต.ขามเรียง อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม
ในระหว่างวันที่ 19-20 พฤศจิกายน 2554

.....

สิ่งที่ได้จากการจัดกิจกรรม

1. ได้เรียนรู้ว่าชาวบ้านชุมชนใกล้เคียงมหาวิทยาลัยมหาสารคามมีแนวคิด และวิถีชีวิตเป็นอย่างไร
2. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มผู้ทำงาน และสร้างสัมพันธ์กับชาวบ้านได้บางกลุ่ม
3. สามารถแก้ไขเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตรงหน้าให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันได้มากขึ้นตาม

กระบวนการของจิตตปัญญา

ปัญหาที่พบในการจัดกิจกรรมสร้างสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับนิสิต

1. ทศนคติเรื่องการยอมรับที่นิสิตเข้าไปสร้างสัมพันธ์ หรือให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆของชาวบ้านในชุมชนเปลี่ยนไป โดยมีชาวบ้านบางกลุ่มเรียกร้องค่าตอบแทนจากการเข้าไปจัดกิจกรรมร่วม
2. การประสานงานจากแกนนำชุมชนและชาวบ้านมีน้อย
3. ความร่วมมือของชุมชนน้อย เนื่องจากภาวะทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ชาวบ้านในชุมชน ต้องออกไปหารายได้นอกพื้นที่มากกว่าจะพัฒนาทรัพยากรที่มีในชุมชน
4. เนื่องจากเป็นชุมชนใกล้เคียงมหาวิทยาลัย ชาวบ้านในชุมชนส่วนใหญ่มีค่านิยมในการออกมาประกอบอาชีพเป็นลูกจ้างในมหาวิทยาลัย มากกว่าอาชีพเกษตรกรรมดั้งเดิมของตนเอง จึงขาดความร่วมมือในกิจกรรมสร้างสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับนิสิต
5. ชาวบ้านในชุมชนเข้าร่วมการอบรมการให้ความรู้โดยวิทยากร จำนวนน้อย เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่ไปลงชื่อรับถุงยังชีพฟรีจากนักการเมืองกับแกนนำชุมชน

การแก้ไขปัญหา // อุปสรรคที่เกิดขึ้น

- ตั้งวงพูดคุยแลกเปลี่ยน โดยใช้กิจกรรมสุนทรียะสนทนา
- สรุปประเด็นปัญหา
- แก้ไขปัญหา และ
- ดำเนินงานต่อ ดังนี้

คณะที่มิววิจัยนิสิตได้จัดวงสุนทรียะสนทนาเพื่อสรุปประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น และช่วยกันจัดการปรับเปลี่ยนแผนดำเนินงานให้เข้ากับสถานการณ์ โดยปรับเปลี่ยนแผนจากเดิมที่จะจัดวงพูดคุยแลกเปลี่ยน (Focus group) เป็นกิจกรรมเดินตามบ้าน (Walk Rally) โดยแบ่งกลุ่มนิสิตเป็นสี่ ทั้งหมด 4 สี่ เพื่อเดินสอบถามและหาข้อมูลกับชาวบ้าน

3.3 กิจกรรมถอดบทเรียน เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ที่เหมาะสมของนิสิต อาจารย์ และชุมชน ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

หลังการดำเนินโครงการ ทีมวิจัยอาจารย์ นิสิต และชุมชน ได้จัดเวทีถอดบทเรียน ในวงสุนทรียะสนทนา โดยเชิญวิทยากรด้านจิตตปัญญาศึกษาจากภายนอกมาร่วมในการถอดบทเรียนเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ที่เหมาะสมของนิสิต อาจารย์ และชุมชน ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ซึ่งผลที่ได้จากการถอดบทเรียน สรุปได้ดังนี้คือ

- 1) การเปลี่ยนแปลงของนิสิตที่เกิดขึ้นภายหลังกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

พบว่ากลุ่มนิสิตมีการเปลี่ยนแปลงพื้นฐานภายใน ตัวอย่างเช่น

นิสิต1: ยอมรับความเห็นของผู้อื่นมากขึ้น

ปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นที่ไม่สนิทได้

เป็นผู้ฟังมากขึ้น

มีการเรียนรู้ เข้าใจผู้อื่นมากขึ้น

นิสิต2: ยอมรับผู้อื่นมากขึ้น

สามารถแนะนำ/ให้คำปรึกษาผู้อื่นได้

เรียนรู้การเพิ่มเสริมพลังให้ชุมชน

นิสิต3: มีการยับยั้งชั่งใจ

อดทน อดกลั้น ใช้สติมากขึ้น

นิสิต4: มีความกล้าพูด กล้าแสดงความคิดเห็นในกลุ่ม

เป็นตัวของตัวเอง

มีความสุขในขณะที่ทำโครงการ

นิสิต5: มีความยับยั้งชั่งใจ ใช้สติในการแก้ปัญหา

มีความเป็นผู้นำ

ยอมรับในความคิดเห็นต่าง การเปลี่ยนแปลงวิถีและความคิดของชาวบ้าน เป็นต้น

ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม และเกิดมิติทางสังคม อาทิเช่น

นิสิต6: ได้มิตรภาพ สลายตัวตน เปิดรับคนอื่นมากขึ้น เปิดพื้นที่ปลอดภัย

นิสิต7: มีเพื่อนมากขึ้น มีการแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นมากขึ้น เปิดพื้นที่ปลอดภัยมากขึ้น

นิสิต8: มีความเป็นผู้นำและกล้าตัดสินใจมากขึ้น รู้จักตนเองมากขึ้น เกิดต้นทุน (ความเข้มแข็ง)

ในตัวเอง

นิสิต9: ไว้ใจเพื่อนมากขึ้น

นิสิต10: เปิดพื้นที่ปลอดภัยมากขึ้น มีเพื่อนมากขึ้น รู้จักตนเองมากขึ้น

นิสิต11: เปิดพื้นที่ปลอดภัยมากขึ้น มีการแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นมากขึ้น เป็นต้น

2) ผลลัพธ์ / นวัตกรรมจากการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้น

2.1) นิสิต:

- เกิดจิตอาสา ช่วยเหลืองานโครงการคุณธรรม จริยธรรม เกิดโครงการพอฮัก – แม่ฮัก

สร้างความสัมพันธ์ในมิติชุมชน

- เกิดกระบวนการกลุ่ม การแก้ปัญหาร่วมกันในทีมวิจัยกรณีที่เกิดปัญหาอย่างมีสติ เช่น

การทำงานจิตอาสาในชุมชน

ผลลัพธ์:

1. เป็นความสัมพันธ์ ผูกพันของชุมชนและนิสิต (ชาวบ้าน - นิสิต) ก่อเกิดความร่วมมือของชุมชน (ชาวบ้าน - นิสิต)

2. เกิดพลัง สร้างคุณค่าที่ขาดหายไป

2.2) อาจารย์:

หลังจากการอบรม พัฒนา เพื่อปรับฐานองค์ความรู้กระบวนการจิตตปัญญาศึกษา กระบวนการเรียนรู้ตามแนวทางจิตตปัญญาศึกษาผ่านกิจกรรมหรือเครื่องมือต่างๆ โดยวิทยากรกระบวนการจิตตปัญญา

ศึกษาในช่วงก่อนการดำเนินโครงการ และเพิ่มเติมในระหว่างการดำเนินโครงการ 2-3 ครั้ง รวมถึงการเป็น กระบวนกรของทีมาจารย์วิจัย พบว่าอาจารย์ทีมวิจัยเกิดการเปลี่ยนแปลงภายในขั้นพื้นฐาน อาทิเช่น รู้จักตนเองมากขึ้น ยอมรับตนเองและศักยภาพของผู้อื่น ยอมรับในศักยภาพของนิสิตตามที่เห็นจริง พร้อม จะมีการปรับและเปลี่ยนแปลงตนเอง

ผลลัพธ์:

1. อาจารย์ทีมวิจัยทุกคนปรับเปลี่ยนเทคนิควิธีการสอน ปรับเปลี่ยนการประเมินผลการเรียนรู้ ของนิสิต โดยมีแนวคิดร่วมกันว่าปัญหาหรือการเรียนรู้ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะจากการท่องจำ
2. เกิดสภาพแวดล้อมของกลุ่มกัลยาณมิตร ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในด้านการจัดการการเรียน การ สอน การพัฒนาจิต พัฒนาตนเอง การกระตุ้นตนเอง (มีไฟในการทำงาน)
3. มีเครือข่ายอาจารย์และบุคลากรที่สนใจกระบวนการจิตตปัญญาศึกษามากขึ้น 5-6 คน

2.3) ชุมชน:

- เกิดการเรียนรู้กระบวนการจิตตปัญญาศึกษา
- เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในขั้นพื้นฐาน รับฟังผู้อื่นมากขึ้น เปิดพื้นที่ปลอดภัยมากขึ้น มี การปรับเปลี่ยนตนเอง มีความมั่นใจ สบายใจ (เบาใจ) มากขึ้น นอกเหนือจากเกิดความรู้ ปัญญาจากวง สุนทรียะสนทนา

ผลลัพธ์:

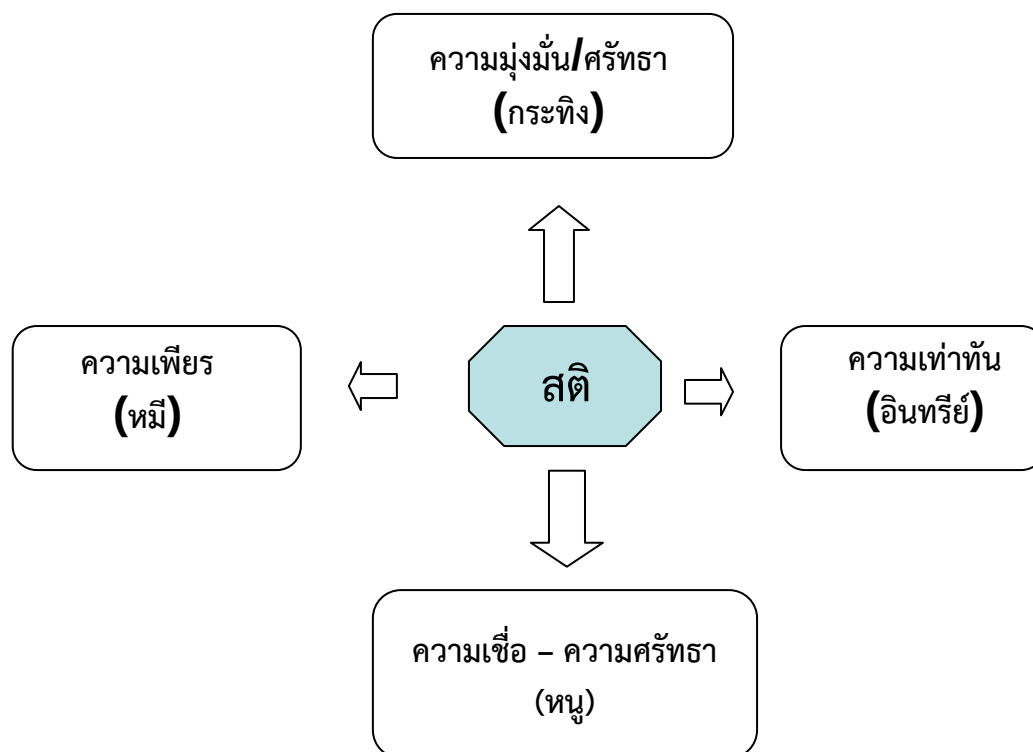
1. ชุมชนเกิดการยอมรับนิสิต โดยมองเห็นและเข้าใจสภาพว่า นิสิตในปัจจุบันเปลี่ยนแปลง เนื่องจากสาเหตุความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และสภาพเมือง perfect เกินไป
2. ชุมชนเห็นประโยชน์ของผลลัพธ์ที่เกิดจากกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา ที่เกิดขึ้นในตัวนิสิต เช่นเกิดโครงการพอฮัก – แม่ฮัก

อย่างไรก็ตามชุมชนอยากเห็นความเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์และชุมชนมากขึ้น และเห็น ว่าการเรียนรู้ผ่านกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาต้องการความต่อเนื่องของกิจกรรมและเวลาเพิ่มขึ้นอีก

3.4 กระบวนการเรียนรู้ / กิจกรรม ที่เหมาะสมในการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของอาจารย์ นิสิต และชุมชน

จากการดำเนินโครงการการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของอาจารย์ นิสิต และชุมชนผ่าน กระบวนการจิตตปัญญาศึกษา ได้แก่ การเรียนรู้/ฝึก ผ่านความสงบนิ่ง (stillness practices) การเรียนรู้/ ฝึก ผ่านกระบวนการเชิงความสัมพันธ์ (relational practices) การเรียนรู้/ฝึก ผ่านกระบวนการเชิง สร้างสรรค์ (creation process practices) การเรียนรู้/ฝึก ผ่านธรรมชาติ เป็นการสัมผัสพลัง/ จิต วิญญาณของธรรมชาติเปิดญาณทัศนะ (intuition) และสัมผัสเรียนรู้ตนเอง และการเรียนรู้/ฝึก ผ่านการ ทำกิจกรรมทางสังคม (activist practices) โดยใช้แนวปฏิบัติหรือเครื่องมือ ได้แก่ 1) การฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep Listening) ใช้กิจกรรมคุณคือใคร กิจกรรมสุนทรียะสนทนา 2) การน้อมสว่ใจอย่างใคร่ครวญ (Contemplation) ใช้กิจกรรมผู้นำ 4 ทิศ กิจกรรมใครคือคุณ (วาดรูป ระบายสี) 3) การเฝ้ามองเห็นตามที่ เป็นจริง (Meditation) ใช้กิจกรรมผ่อนพักตระหนักรู้ การทำสมาธิ 4) การทำกิจกรรมจิตอาสาในชุมชน รอบรั้วมหาวิทยาลัยได้แก่ชุมชนบ้านดอนนา พบว่าแนวปฏิบัติหรือเครื่องมือที่เหมาะสมในการใช้พัฒนา ศักยภาพการเรียนรู้ของอาจารย์ นิสิต และชุมชน ได้แก่ การเฝ้ามองเห็นตามที่ เป็นจริง (Meditation) ใช้ กิจกรรมผ่อนพักตระหนักรู้ การน้อมสว่ใจอย่างใคร่ครวญ (Contemplation) ใช้กิจกรรมผู้นำ 4 ทิศ การฟัง อย่างลึกซึ้ง (Deep Listening) ใช้กิจกรรมสุนทรียะสนทนา และการทำกิจกรรมจิตอาสา

รูปแบบของกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมในการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของอาจารย์ นิสิต และชุมชน ตามแนวคิดปัญญาศึกษาเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มีลักษณะการเรียนรู้โดยอาศัยผู้นำ 4 ทิศ หรือ สัตว์ 4 ทิศ

แผนภาพ: รูปแบบกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดปัญญาศึกษาที่เหมาะสมในการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของอาจารย์ นิสิต และชุมชน (กรณีศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม)

รูปแบบของความสำเร็จของกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา ในการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของอาจารย์ นิสิต และชุมชน ต้องประกอบด้วย

- 1) มีคน
- 2) มีวง (ประเด็น)
- 3) มีกิจกรรม
- 4) มีความชัดเจนของกิจกรรม
- 5) มีสื่อ และ
- 6) มีการบริหารจัดการ (คนจัดการวง เวลา การสร้างความสัมพันธ์)

ปัจจัยของความสำเร็จของกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา ในการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของอาจารย์ นิสิต และชุมชน ต้องประกอบด้วย

- 1) การดูแล เอาใจใส่ / ติดตามของอาจารย์
- 2) มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
- 3) มีผู้นำหรือผู้ประสานงานในการดำเนินกิจกรรมโดยกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา

4.2 การนำงานวิจัยไปบูรณาการกับการเรียนการสอน

อาจารย์ที่มิจัยได้นำกระบวนการจัดปฐษศึกษาไปบูรณาการกับการเรียนการสอน ในการสอนวิชาศึกษาทั่วไป ในรายวิชามนุษย์กับการเรียนรู้ (Man and Learning)

หรือในรายวิชาเอกของสาขา อาทิเช่นอาจารย์มฤดี เขวรัตน์ ได้นำกระบวนการจัดปฐษศึกษาไปบูรณาการกับการเรียนการสอนในรายวิชา 0804211 Unit Operation in Biotechnology ซึ่งเป็นการสอนให้นิสิตที่ไม่ผ่านรายวิชาในเทอมปกติ (ติด F) โดยเริ่มชั่วโมงแรกด้วยกิจกรรมผู้นำ 4 ทิศและ กิจกรรมคำถาม-เขียนตอบเกี่ยวกับตัวของนิสิต เช่น วันเกิด ลักษณะนิสัย ความชอบ ความฝัน (ที่อยากเป็น/อยากทำ) บุคคลที่เรารัก ความผิดพลาดที่ต้องการแก้ไข และความคาดหวังในชีวิต และทำการพูดคุยกันในเรื่องข้อตกลงการเรียน การสอบย่อย การบ้าน การส่งสมุดจดบันทึกรายวิชา และการสอบ รวมถึงเกณฑ์การแบ่งคะแนนในแต่ละส่วนที่กล่าวมา ซึ่งนิสิตทุกคนร่วมทำกิจกรรมอย่างเต็มที่ พร้อมทั้งช่วยกันแสดงความคิดเห็น และต่อรองคะแนนในส่วนต่างๆ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับการเรียนการสอน และความพึงพอใจทั้งนิสิต และอาจารย์ ผลจากการทำกิจกรรมในชั่วโมงแรกนี้ ทำให้นิสิตเกิดความผ่อนคลาย สนุก ใส่ใจ และมีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้น ทั้งที่ต้องเรียน 10 คาบต่อสัปดาห์ ในช่วงภาคฤดูร้อน ของรายวิชาที่นิสิตทุกคนว่าเป็นรายวิชาที่ยากที่สุดของวิชาเอก แต่เมื่อถึงเวลาส่งงานสมุดจดบันทึกรายวิชา มีนิสิตเพียงคนเดียวที่ทำงานส่งอย่างดีมาก ส่วนนิสิตที่เหลือกลับทำงานอย่างไม่มีคุณภาพ ทำให้ได้คะแนนต่ำมาก จึงให้อาจารย์นิสิตทุกคนที่ต้องการส่งงานใหม่ นิสิตที่เหลือทั้งหมดก็พร้อมใจกลับไปทำงานใหม่ที่ดีกว่าเดิมมาส่ง ซึ่งก็ทำให้นิสิตเกิดความรู้สึกที่ดีในการเรียน มีโอกาสในการแก้ไขความผิดพลาดของตนเอง และทำให้นิสิตเกิดทัศนคติใหม่ที่ดีต่อรายวิชา เกิดความรู้สึกว่าจริงๆแล้ววิชานี้ก็ไม่ได้ยากอย่างที่บอกเล่ากันมา ถ้าเราใส่ใจ และตั้งใจเรียน ทุกคนก็ทำได้ สำหรับอาจารย์ก็เกิดการเรียนรู้ในการเพิ่มกิจกรรมย่อยในการเรียนการสอนรายวิชาคำนวณ เพื่อให้นิสิตมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากขึ้น ให้นิสิตได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทั้งในแง่วิชาการ และการทำงานของตนเอง และให้อาจารย์มีโอกาสในการแก้ไขข้อผิดพลาดในการเรียน การส่งงาน ซึ่งทำให้อาจารย์สามารถวัดการเรียนรู้ของนิสิตได้หลายช่องทาง ได้ผลการเรียนรู้จริงของนิสิต และมีความสุขในการสอน

4.3 บทเรียนที่ได้จากการทำวิจัย

4.3.1 การเรียนรู้หลังกระบวนการวิจัย

หลังการดำเนินงานวิจัย เกิดการเรียนรู้ดังนี้ คือ

ทีมอาจารย์วิจัย เกิดการเรียนรู้ถึงการปรับใช้ เครื่องมือ / เทคนิค / และวิธีการต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล และเพื่อให้กิจกรรมแต่ละกิจกรรมบรรลุตามวัตถุประสงค์ รวมทั้งการบริหารเวลาในแต่ละกิจกรรม

นิสิตเป้าหมาย เกิดการเรียนรู้และเข้าใจกระบวนการจัดปฐษศึกษาผ่านการทำกิจกรรมต่างๆ จากกระบวนการ

4.3.2 กระบวนการวิจัยนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง

กระบวนการวิจัยนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ดังนี้คือ

4.3.3 ปัญหา อุปสรรค ที่เกิดขึ้นจากการทำวิจัย

เนื่องจากนิสิตร่วมโครงการวิจัย มาจากคณะต่างๆกัน ทำให้มีปัญหา อุปสรรค ในเรื่องเวลาทำกิจกรรมที่หาช่วงเวลาทำกิจกรรมร่วมกันค่อนข้างยาก การแก้ไขปัญหามาจากการตั้งกลุ่มจิตตปัญญาศึกษา ในทีมวิจัยนิสิต-อาจารย์ผ่าน Face book เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนัดหมายกิจกรรมล่วงหน้าหรือติดตามการดำเนินงานของกลุ่มที่ up-to-date อย่างสม่ำเสมอ

4.3.4 ด้านการมีส่วนร่วมของทีมวิจัยและชาวบ้านต่อกระบวนการวิจัย

1) แกนนำชุมชนให้ความสนใจ ร่วมกิจกรรมและความร่วมมือต่อกระบวนการวิจัยในแนวทางจิตตปัญญาศึกษา และเข้าร่วมถอดบทเรียน

2) ชาวบ้านในชุมชนบางกลุ่มร่วมกิจกรรม และความร่วมมือต่อกระบวนการวิจัยในแนวทางจิตตปัญญาศึกษา

5) ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ต่องานวิจัย

นิสิตสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมตอนเริ่มโครงการเป็นจำนวนมาก แต่เนื่องจากกิจกรรมจิตตปัญญาเป็นกิจกรรมที่ต้องกระทำอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ซึ่งต้องอาศัยช่วงเวลาที่ทุกคนในทีมวิจัยรองทั้ง 6 คณะ มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นไปด้วยความลำบาก อย่างไรก็ตามทีมวิจัยรองได้แก่นิสิตอาศัยเครื่องมืออื่นในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และทำกิจกรรมร่วมกันผ่านทาง Facebook ที่กลุ่มได้จัดตั้งขึ้น ซึ่งสามารถทำให้กิจกรรมของโครงการดำเนินต่อไปได้

ความร่วมมือของชาวบ้านในชุมชนต่อการวิจัยมีค่อนข้างน้อย อาจเนื่องจากกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา เป็นเรื่องหรือกระบวนการค่อนข้างใหม่สำหรับชาวบ้าน อย่างไรก็ตามในส่วนแกนนำชุมชนหลังจากการเข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้ตามแนวจิตตปัญญาศึกษาเล็งเห็นความสำคัญและประโยชน์ที่สามารถนำมาปรับใช้ในการบริหารจัดการองค์กรชุมชนแบบมีส่วนร่วม

บทที่ 5

บทสรุป

จากการดำเนินโครงการแนวทางการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนิสิต อาจารย์ และชุมชนด้วยกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา สามารถสรุปได้ดังนี้

1. นิสิต อาจารย์ และชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงภายในขั้นพื้นฐานด้านอารมณ์ ความคิด ทักษะคิด ต่อตนเองและผู้อื่น ตามวัตถุประสงค์ของจิตตปัญญาศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาที่เน้นและให้ความสำคัญกับการพัฒนาความตระหนักรู้และการเรียนรู้มิติ โลกด้านใน (อารมณ์ ความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ ทักษะ หรือมุมมองต่อชีวิตและโลก) ของตนเอง ให้คุณค่าในเรื่องราวการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ การสังเกต อย่างมีสติต่อการเปลี่ยนแปลงภายในของตนเองที่เกิดขึ้นจากการเผชิญกับผู้อื่นและโลกภายนอก ผ่านกระบวนการ วิธีการ และกิจกรรมที่หลากหลาย

การที่นิสิตเกิดการเปลี่ยนแปลงภายในขั้นพื้นฐาน ทำให้นิสิตรู้จักตนเอง มีความสุขกับการเรียน สามารถเรียนรู้สังคม ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้เชิงวิชาการ วิชาชีพ ปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างมีความสุข โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 10 ที่มุ่งเน้นให้มีการพัฒนาอุดมศึกษาไทย โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพอุดมศึกษาไทย ทั้งเรื่องวิชาการและการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข โดยให้แต่ละสถาบันการศึกษาปฏิรูประบบการศึกษา เน้นจัดรูปแบบของหลักสูตร และการเรียนการสอน ให้มีความหลากหลายตามความต้องการของผู้เรียน โดยไม่จำกัดวัน เวลา สถานที่ เพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (life-long) จัดการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริม โดยยึดผู้เรียนเป็นหลัก เน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม และกระบวนการเรียนรู้ โดยคณาจารย์หรือผู้สอนควรทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุนการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

ทำนองเดียวกันกับอาจารย์มีการปรับระบบการประเมินและวัดผลการศึกษาของนิสิต โดยพิจารณาจากความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรม การร่วมกิจกรรม ควบคู่กับการทดสอบตามความเหมาะสม เพื่อเอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ซึ่งต้องมีคุณลักษณะของความเป็นผู้นำ มีความคิดวิจารณ์ญาณ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบ สามารถเผชิญและนำการพัฒนาประเทศในสถานการณ์ปัจจุบันและในอนาคต

2. รูปแบบของกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมในการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของอาจารย์ นิสิต และชุมชน ตามแนวจิตตปัญญาศึกษาเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มีลักษณะการเรียนรู้โดยอาศัยผู้นำ 4 ทิศ หรือ สัตว์ 4 ทิศ กล่าวคือกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมในการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ต้องมีสติเป็นที่ตั้ง มีความเพียรประจักษ์ลักษณะนิสัยของหมี่ มีความเท่าทันจิตตนเอง (อินทรีย์) โดยการเฝ้ามองเห็นตามที่เป็นจริง (meditation) คือ การเฝ้ามองดูธรรมชาติที่แท้จริงของจิต นั่นคือการเปลี่ยนแปลง ไม่คงที่ ความบีบคั้นที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง และสภาวะของการเป็นกระแสแห่งเหตุปัจจัยที่เลื่อนไหลต่อเนื่อง ซึ่งการปฏิบัติฝึกสังเกตธรรมชาติของจิต จะทำให้เราเห็นความเชื่อมโยงจากภายในสู่ภายนอก เห็นความเป็นจริงที่พ้นไปจากอำนาจแห่งตัวตนของตน ที่มีได้อยู่จริงตามธรรมชาติ เป็นเพียงการเห็นผิดไปของจิตเพียงเท่านั้น (วิจักขณ์ พานิช, 2550) มีความมุ่งมั่นในตนเอง (กระตัง) และมีความเชื่อ ความศรัทธาในสิ่งดีงาม (หนู)

โดยรูปแบบของความสำเร็จของกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา ในการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของอาจารย์ นิสิต และชุมชน ต้องประกอบด้วย

1) มีคน

2) มีวง (สุนทริยะสนทนา)

ที่มีการฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep Listening) ฟังด้วยหัวใจ ด้วยความตั้งใจ อย่างสัมผัสได้ถึง

รายละเอียดของสิ่งที่ฟังอย่างลึกซึ้งด้วยจิตที่ตั้งมั่น ตลอดจนการรับรู้ในทางอื่นๆด้วย เช่น การมอง การอ่าน การสัมผัส ฯลฯ

- 3) มีกิจกรรม
- 4) มีความชัดเจนของกิจกรรม
- 5) มีสื่อ และ
- 6) มีการบริหารจัดการ (คนจัดการวง เวลา การสร้างความสัมพันธ์)

ปัจจัยของความสำเร็จของกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา ในการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของอาจารย์ นิสิต และชุมชน ต้องประกอบด้วย

1) การดูแล เอาใจใส่ / ติดตามของอาจารย์ ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในประเทศไทยว่าด้วยหลักความรักความเมตตา (Compassion) นั่นก็คือหลักการที่กระบวนการ (facilitator) ส่งพลังออกเพื่อโอบอุ้มดูแลกลุ่ม และการจัดกระบวนการด้วยสิ่งแวดล้อมและบริบทที่เกื้อกูลต่อการเรียนรู้ (สัปปายะ) (ธนา และคณะ, 2550)

2) มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในประเทศไทย ว่าด้วยหลักพันธสัญญา (Commitment) คือการเอื้อให้ผู้เข้าร่วมกระบวนการอบรมตามแนวจิตตปัญญาศึกษาสามารถนำเอากระบวนการกลับไปใช้ในชีวิตอย่างต่อเนื่อง ภายหลังจากการเข้าร่วมกระบวนการ เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้และเพื่อเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

3). มีผู้นำหรือผู้ประสานงานในการดำเนินกิจกรรมโดยกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในประเทศไทย ว่าด้วยหลักความต่อเนื่อง (Continuity) คือ การสร้างความไหลลื่นของกระบวนการ อันช่วยให้เกิดพลังพลวัตต่อการเรียนรู้ เพื่อช่วยเอื้อให้ศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการอบรมได้รับการปลดปล่อย และสามารถเข้าทำงานเพื่อบ่มเพาะพัฒนา

บรรณานุกรม

- ชลลดา ทองทวี, จิรัฐกาล พงศ์ภาคเธียร, อีระพล เต็มอุดม, พงษธร ตันติฤทธิศักดิ์, สรยุทธ รัตนพจนารถ และพจนีย์ สุทธิรัตน์ .2551. *จิตตปัญญาศึกษา: การสำรวจและสังเคราะห์ความรู้จิตตปัญญาศึกษาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธนา นิลชัยโกวิทย์, อติสร จันทรสขุ, พงษธร ตันติฤทธิศักดิ์ และอัญชลี สติระเศรษฐ์. 2550. *โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้การอบรมและกระบวนการด้านจิตตปัญญาศึกษา* [Online]. Available: http://www.ce.mahidol.ac.th/web/ce_download/trianing/trianingRjTana/FullReport/ [2008, January 6].
- ประเวศ วะสี. 2550. *มหาวิทยาลัยกับจิตตปัญญาศึกษาและไตรยางค์แห่งการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร:
- พงษธร ตันติฤทธิศักดิ์, อีระพล เต็มอุดม, ชลลดา ทองทวี, จิรัฐกาล พงศ์ภาคเธียร, สรยุทธ รัตนพจนารถ, ภาณุมาศ จิรภัทร์ และศวิตา อยู่ประเสริฐ. 2552. *โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการ จิตตปัญญาศึกษา*. กรุงเทพฯ : ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา , มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิจักขณ์ พานิช. 2550. *เรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ การศึกษาดังเส้นทางแสวงหาทางวิญญาณ*. สุรพล ธรรมร่มดี. 2551. *การเรียนรู้แบบเป็นองค์รวมกับการทำงานเป็นทีม : ประสบการณ์จากสถาบันอาศรมศิลป์*. โครงการศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.

[illegible][illegible]

สิ่งที่ได้จากแผนที่ ที่ กรมชลประทาน จิตตพิสัย ในคาบไปไว้ใน จิตตประจักษ์ และสิ่งที่ได้มา
 ท้ายจากที่ได้ มาดูจากกรมชลประทาน ได้เข้ามาในกรมต่าง ๆ ที่แผนที่นี้ได้ตั้ง ประทับใจ
 ในกรมนี้ และจากแผนที่ได้ ~~ทำ~~ กรมต่าง ๆ ก็ทำให้เราได้ ๕๐๐ กว่าคนของตัว (๑) ในที่นี้
 อีกสิ่ง หนึ่งที่ได้เป็นตัว ๑๐ บุคคลของกรม และ กรม แผนที่ ~~ได้~~ สิ่งที่ได้จากกรมชลประทาน
 ไปไว้ในจิตตประจักษ์ ๕ กรมแผนที่ที่ได้ให้ไปไว้ใน จิตตประจักษ์ ๕ กรมแผนที่ ๔ ที่
 จากที่เมื่อก่อนจะเป็นแผนที่ไม่ได้ตามกฏาแรงของกรมแผนที่ ๕ กรมแผนที่ ๕ กรมแผนที่
 ช่วยทำให้เราได้คิดว่า เมื่อเรา ๑๐๐ ไปสู่ กรมแผนที่ ได้ รับ ยศต่าง ๆ และแผนที่ต่าง ๆ เราจึงต้อง
 ปรับตัวจากกรมแผนที่ ๕ กรมแผนที่ เมื่อเราได้ไปเป็นแผนที่ เราต้องรู้แผนที่ที่ดี และถ้าหาก เราเป็นแผนที่
 ก็ต้องเป็นแผนที่ที่ดี เช่นกัน และอีกกรมแผนที่ที่ได้ให้ไปไว้ใน จิตตประจักษ์ ๕ กรมแผนที่ ๕ กรมแผนที่
~~๕ กรมแผนที่~~ หลังจากทำกรมแผนที่แล้ว เราจึงได้ ๕ กรมแผนที่ เรา ขอ ยศ ยศ ๑๐๐ เมื่อได้แผนที่แล้ว เราได้แผนที่
 แผนที่ ๕ กรมแผนที่ ๕ กรมแผนที่ เราไม่ตามของอื่นใดแต่แผนที่ ๕ กรมแผนที่ ๕ กรมแผนที่
 แตกต่างกันไป

๕๖๒

พจนานุกรมกรมแผนที่แบบนี้

ภาษา

ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้เกี่ยวกับภาษา ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตได้
 หรือคิดให้มากขึ้น มาดูตัวอักษรที่เราได้มาของตัวอักษรที่เราได้มา
 ของตัวอักษรที่เราได้มาของตัวอักษรที่เราได้มาของตัวอักษรที่เราได้มา
 ของตัวอักษรที่เราได้มาของตัวอักษรที่เราได้มาของตัวอักษรที่เราได้มา
 แล้วดูตัวอักษรที่เราได้มาของตัวอักษรที่เราได้มาของตัวอักษรที่เราได้มา

ව්‍යුහගතියාව

สิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรม ทำให้ได้รู้มากขึ้นเกี่ยวกับเรื่องอื่น ๆ

Don't know what you're talking about. I'm not a doctor. I'm a student.

[illegible]

สิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรม และเราทำไม่ได้ในชั่วโมงเรียน คือ
การสังเกตผิด คือ รู้จักผิดจากนั้น ไปพบตนเอง ในกรณีที่จะทำอย่างไรก็ตาม
เช่น ผิดที่เราทำสิ่งนี้ แล้วเกิดอะไรขึ้น แล้วทำไม่ได้ในโปรแกรมที่เราได้
เราทำไม่ได้แล้ว การทำกิจกรรมทำให้เราเข้าใจผิดในลำดับ ในขั้นต้น รู้จัก
วิธี และ เราได้จากการทำทุก ๆ ได้ดังนี้

สิ่งที่มีมาทั้งนี้มาจากทศกัณฐ์กรรม คือ ทศกัณฐ์เมื่อนั้นตามคติกรรมคุณ
ทศกัณฐ์เมื่อนั้นการจะสร้างคุณคุณที่ร่วมกันกรรมที่ละละละละละ ละละละละละ ละละละละละ ละละละละละ
ที่ที่ที่ที่ที่ ละละละละละ ละละละละละ ละละละละละ ละละละละละ ละละละละละ ละละละละละ ละละละละละ
ละละละละละ ละละละละละ ละละละละละ ละละละละละ ละละละละละ ละละละละละ ละละละละละ ละละละละละ ละละละละละ

[illegible]

নব্বিশ

— มวลโลกใหม่ —

ได้ใจไป สิบจาก หกร้อยหกสิบห้า ล้านปี

จากทะเลสาบที่ผ่านมากว่า ๖๖ ล้านปี

เมื่อคนอื่น แล้วมาสิ่งที่มีพอนั้นมาพิจารณาแล้วนำไปใช้ให้คนอื่น

ได้สนิทกับอาจารย์มากนั้น จากทะเลสาบที่ไม่ค่อยลึกที่จ. พะเยา

ได้รู้จัก เพื่อน ต่างคนๆ และ ได้สนิทกับพี่ๆ มากขึ้น

- สิ่งที่ได้ไป ใจ ก็ดีใจ การมีสติ สัมผัส คิดในใจ

การรู้จักอยู่กับตนเอง ทำในใจว่า เราเป็นคนดี มีเมตตาธรรม รักในคน
ต่าง แต่ใจ ที่ไม่ปรารถนา ให้ให้อภัยในสิ่งผิดๆ มีธรรม

- ความรู้สึกที่มี

มันมีความรู้สึกที่มีอยู่ตลอดเวลา มีสติ มีปัญญา

แต่อย่างใดเหมือนอย่างมาจากการปฏิบัติอย่างนี้ดี มันจะดีทีเดียว...

ขอขอบคุณ อาจารย์ทุกท่านที่ทำให้มีสติปัญญาในจิตใจ

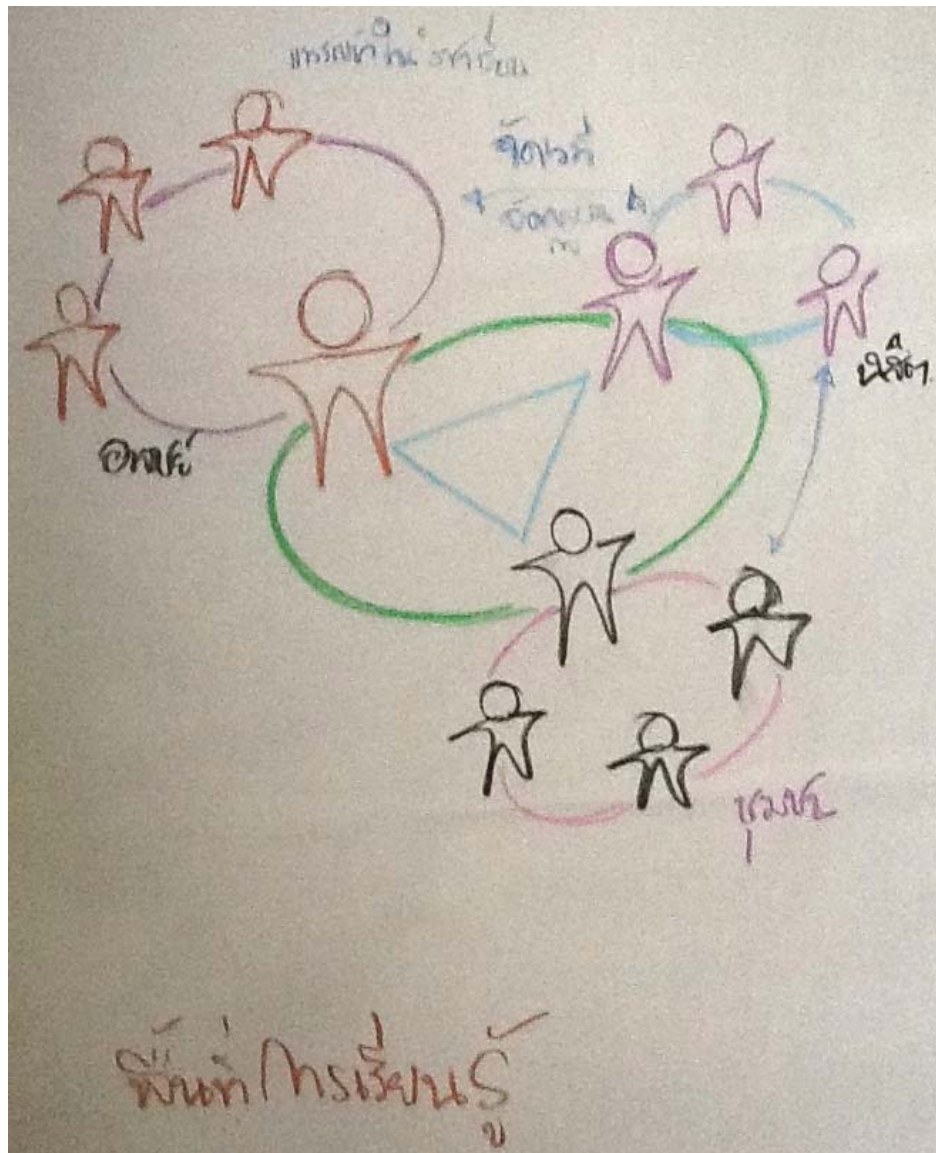
สิ่งที่ได้จากกิจกรรมที่นำสู่เปลี่ยนแปลง ในชีวิต คือ ~~การ~~ มีการมองโลกที่เปลี่ยน
ไป มองให้เห็น 2 ด้านเสมอ , ผู้รักคิด แล้วยังมีทุกการ , แล-ไม่ตัดสิน คนอื่นจาก ความ
คิดของตัวเอง ทุกสิ่งที่ได้ก็นำมาปฏิบัติ ให้เข้ากันได้ต่อไป ดำเนิน จาก ที่เคย ไม่สนใจใคร
ของใคร พอได้มาเจอ จิตตปัญญา ทำให้ มี ความ ว่าง มีสติ ใจเย็น แล- ใสใจตัวเอง
ดี ~~การ~~ มองให้ ~~เห็น~~ มีสติ มองมด ๆ อย่าง เห็นมาอีกเผื่อจะได้พิจารณาคนให้ มี สติ ขบถ
ใจสงบลง นั่งสมาธิ ได้ โดยรู้สึกดี

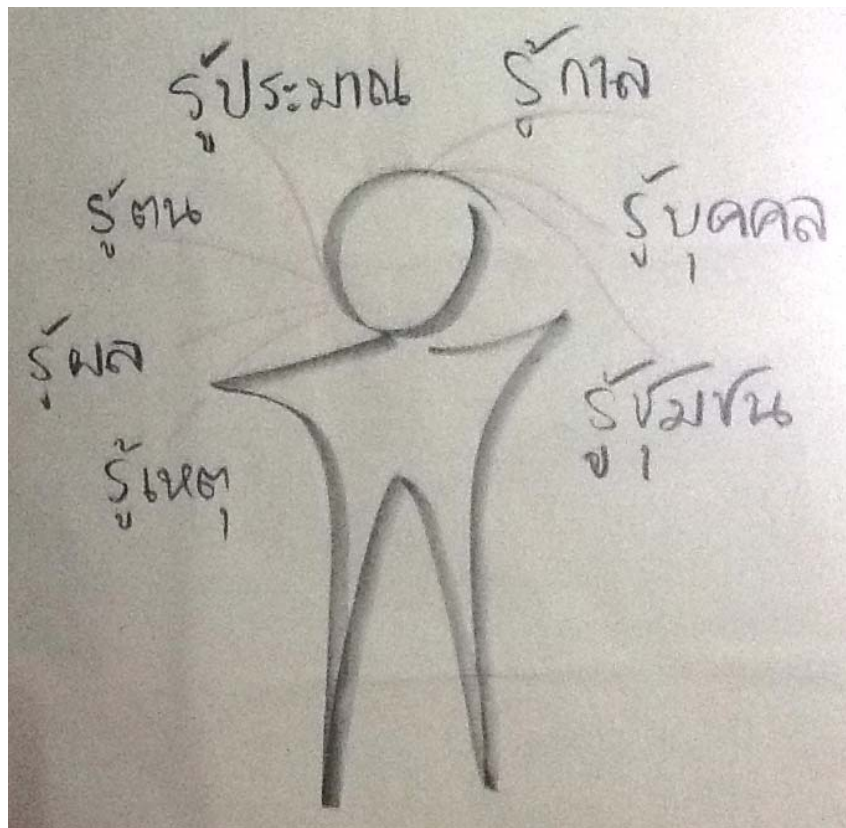
หนุ่ยชอบ ทุกกิจกรรมที่ได้ทำ มันทำให้รู้ว่า เราเป็นอย่างไร หละ-คิดว่าที่
เปลี่ยนแปลง ที่เราเจอไม่ อึดท้อแล้วได้มิตรภาพ ดี ๆ จากเพื่อน ๆ อาจารย์ หรือ

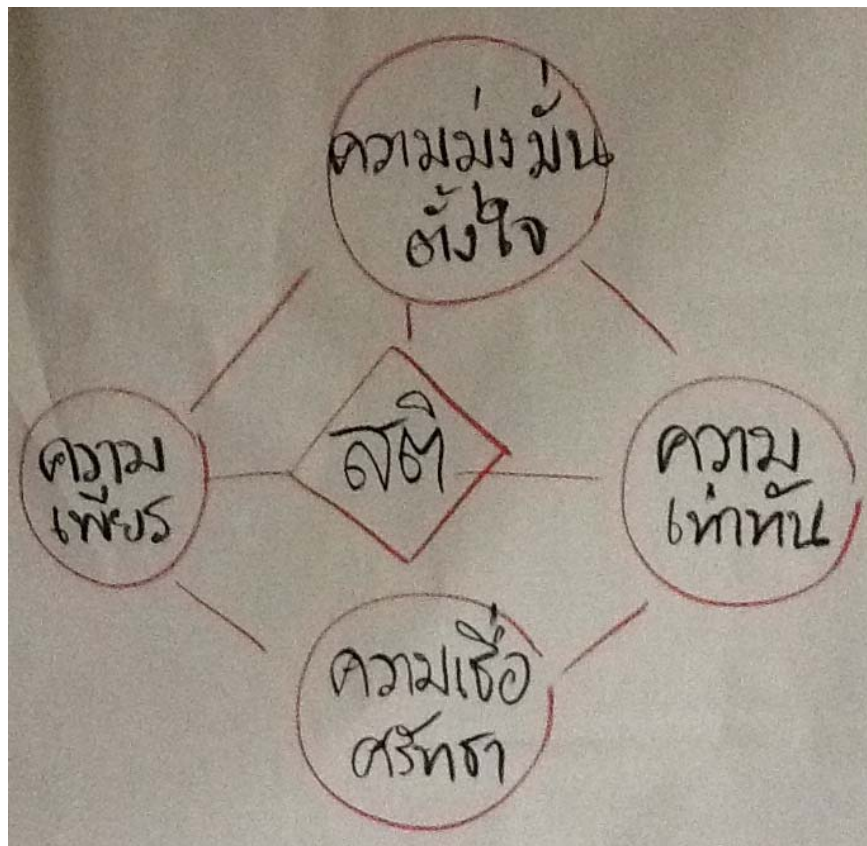
~~ที่~~ 6 คน ของคุณ จิตตปัญญา ที่ทำให้เรามาเจอกันขอ-บุญกัน

ความงาม ☺

ภาพกิจกรรมการถอดบทเรียนนิสิต อาจารย์ และชุมชน

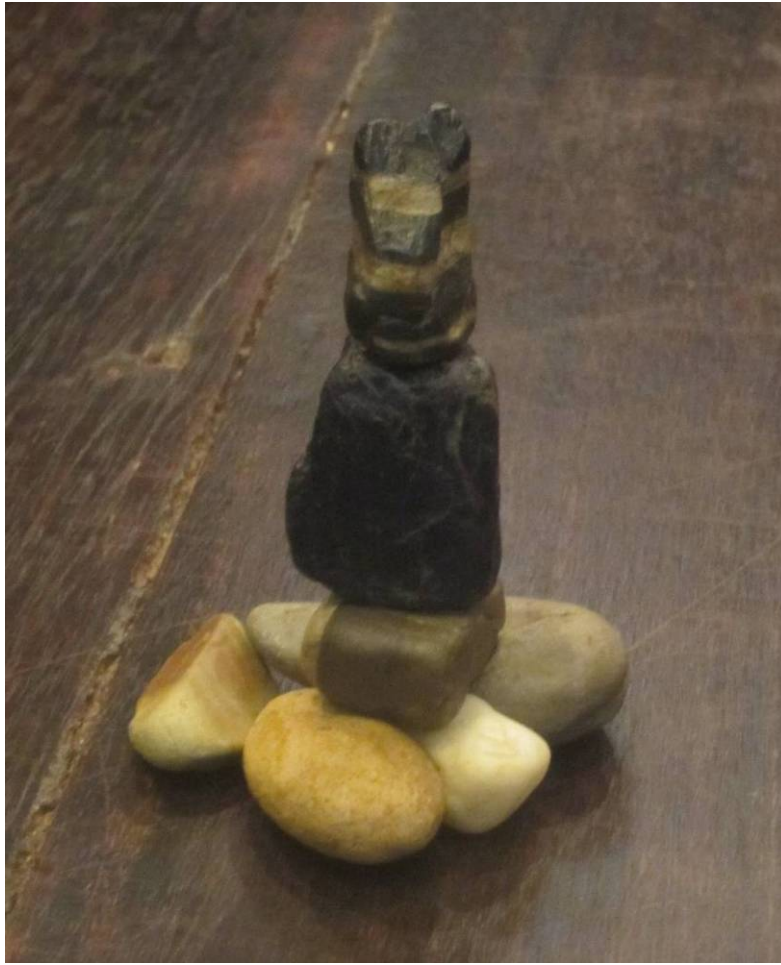

ตัวอย่างความคิดเห็นของนิสิตที่เรียนวิชา Unit Operation in Biotechnology I ในภาคฤดูร้อน ที่อาจารย์ได้ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนด้วยกระบวนการจัดปฎิบัติศึกษา และเพิ่มการมีส่วนร่วมของนิสิต

- ในการเรียนในรอบนี้ รู้จักว่า มีคามเข้าใจมากขึ้นและ ~~การ~~ การสอน
ของอาจารย์แต่ละท่านก็สนุก เพราะ ทำให้เรามีส่วนร่วมในการเรียนการสอน
ทำให้บรรยากาศในการเรียนสนุกและน่าเรียน

- การร่อนคัดกรองจะเป็นแบบที่ร่อนในช่วง Summer เท่านั้นค่ะ

เพราะ แบบบเค็มมันน่าเบื่อ และวิ่งในเวลาเร็วชน เพราะอาจทำให้ก่อ
แต่ในสโตร์ ไม่ได้ให้มันมีสิทธิ์มีส่วนร่วมในการคิดคำนวณมากเท่าไร

[illegible]

આ અવધાનના દિવસે જોઈએ તેવા નિયમો અને શરતોનું પાલન કરવું. આ દિવસે જોઈએ તેવા નિયમો અને શરતોનું પાલન કરવું.

ความคาดหวังในกรณี ๑๖ และ ความรู้สึกในกรณี ๑๖

อยากได้ความรู้เรื่องที่เราอยู่ที่นี่ ในสภาพนี้ เพราะ พี่ผ่านมารอบแรก เร็วไม่รู้ว่าเรื่อง
ไม่เข้าใจ อยากเข้าใจในสภาพนี้ (กรณี ๑๖) อยากเรียนรู้สักที

ความรู้สึกในกรณี ๑๖ รู้สึกดีว่าตัวเองน่าจะ อาจจะได้เข้าถึงนิสิตได้มากกว่า เพราะคน
เรียนน้อย และ นักศึกษาตามหาพี่ๆ ได้เจอได้เจอ ไม่ค่อยเจอคนอื่นอย่างนั้น ไม่ได้เจอในเวลา
เรียนเหมือนพี่ๆ มากค่ะ .

ในกรณี UNIT อยากได้อาจารย์สอนอย่างไร

หนูเข้าใจว่าอาจารย์แต่ละคน ไม่เหมือนกัน สอนแบบนี้และดี = ดีแล้ว

สอนแบบสบายๆ เป็นกันเองก็ดีมากแล้วค่ะ (หนูว่า เดี๋ยวนี้หนูจะไป หนูเลยฟังพี่ๆ นั้น)

รู้จักจิตตปัญญาครั้งแรก เมื่อไปอบรมที่ปากช่องโคราช ปี ๕๑ เป็นการอบรมที่แปลกกว่าการอบรมที่ผ่านๆ มา เพราะไม่มีรูปแบบ แต่งตัวตามสบาย กิจกรรมนั่ง นอน ค่อยถึงความรู้สึก กิจกรรมผ่อนคลาย ตระหนักรู้ ทำให้รู้จักกับพื้นที่ของตัวเอง การมาอบรมในครั้งนี้ทำให้เกิดการผ่อนคลาย รู้จักตัวเองมากขึ้น เกิดการเปลี่ยนแปลงตัวเอง จากนั้นได้เรียนรู้ที่คณะเภสัชฯ เก็บกิจกรรมการสร้างความเชื่อมั่นในตนเองมาใช้กับนิสิต และได้ไปอบรมเพิ่มเติมที่ขอนแก่น เพิ่มฐานคิด ให้ความรู้สึกไม่เหมือนที่ปากช่อง แต่เป็นการได้กลับมาทบทวนกระบวนการต่างๆ ของจิตตปัญญาของตน

เมื่อพี่แมวและเพื่อนๆ ชวนกันทำโจทย์วิจัยจิตตปัญญากับสกว. ก็รู้สึกเหนื่อย และยาก เพราะเป็นโจทย์ที่ไม่เหมือนโจทย์อื่นๆ หากคำตอบและการวัดผลโจทย์ยาก ผู้ทรงคุณวุฒิที่มาฟังก็ไม่ค่อยเข้าใจ และมองการวัดผลว่าไม่ได้เป็นรูปธรรม ทำให้ต้องมีการตอบโจทย์วิจัยหลายครั้ง กว่าที่ทุกคนจะเข้าใจตรงกันถึงการส่งเสริมให้นิสิตเกิดการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงในตนเองด้วยกิจกรรมจิตตปัญญา

เริ่มงานวิจัยด้วยการจัดกิจกรรมจิตตปัญญาที่เชื่อมอุบลรัตน์กับนิสิต ๖ คณะ ด้วยกิจกรรมแนะนำตัวผู้นำ ๔ ทิศ คุณคือใคร วาดภาพ อ่างปลา ทำให้เด็กๆ นิสิตได้เพื่อนกลุ่มใหม่ เรียนรู้ตนเอง และคนอื่นเพิ่มขึ้น เมื่อกลับมาก็พยายามนัดคุยกับนิสิตภายในคณะ ทำให้นิสิตบางคนค้นพบตัวตน เกิดความเข้าใจผู้อื่น และพยายามนำมาปรับในการใช้ชีวิต ซึ่งการทำกิจกรรมครั้งนี้ก็สามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเล็กๆ ขึ้นภายในนิสิต เกิดกลุ่ม facebook จิตตปัญญา มมส. นิสิตหลายๆ คนได้มีจิตอาสาช่วยงานอาจารย์ในการจัดประกวดโครงงานคุณธรรมจริยธรรมของรายวิชามนุษย์กับการเรียนรู้ จากนั้นทีมวิจัยก็ให้ข้อมูลการเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์กับนิสิต และการอบรมการใช้เครื่องมือลงชุมชน เพื่อให้นิสิตนำไปใช้ในการลงพื้นที่ บ.ดอนนา ทำให้นิสิตได้บริบทของชุมชนและสรุปความต้องการของชุมชน แล้วนำมาใช้เพื่อวางแผนการทำกิจกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดตรงตามความต้องการของชุมชน ซึ่งจากกิจกรรมการลงชุมชนโดยนิสิตเอง (เขียนโครงการ คิดกิจกรรมประกอบ การจัดอบรมให้ความรู้แก่ชุมชน) ทำให้นิสิตได้เรียนรู้มากมาย มีสรุปไว้ในโครงการ และนิสิตได้นำกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาไปใช้ระหว่างการดำเนินกิจกรรม เพราะต้องทำงานพร้อมกับบุคคลหลายกลุ่ม ทั้งเพื่อน อาจารย์ ชาวบ้าน และวิทยากร เกิดการเรียนรู้ในการทำงานร่วมกับชุมชน

ข้าพเจ้าได้ร่วมสอนรายวิชามนุษย์กับการเรียนรู้ ช่วงแรกรู้สึกหนักใจว่าจะสอนอะไรดี และต้องมีกิจกรรมให้นิสิตทำทุกชั่วโมง โชคดีที่เรามีช่วงเวลากาแฟให้ได้พบปะเพื่อนๆ พูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทำให้ได้เทคนิค และกิจกรรมมาใช้ในการสอน ทำให้เกิดความรู้สึกมีความสุข ผ่อนคลาย และสนุกกับการสอนรายวิชานี้ นิสิตที่เรียนด้วยบอกว่า อาจารย์ใจดี ส่วนนิสิตภาควิชาที่เป็นนิสิตช่วยงานบอก เหมือนอาจารย์เป็นคนละคนกับอาจารย์ที่สอนวิชาเอกเลย ซึ่งข้าพเจ้าจึงได้นำกิจกรรมบางอย่างมาปรับใช้กับการสอนในวิชาเอก เช่นกิจกรรมผู้นำ ๔ ทิศ การสร้างความเชื่อมั่น และการให้นิสิตมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในการเรียนการสอน ทำให้นิสิตรู้สึกถึงการมีส่วนร่วมในรายวิชา มีความสุขมากขึ้น ข้าพเจ้าเกิดการปรับเปลี่ยนวิธีการสอน วิธีการประเมินผลของนิสิต และการให้โอกาสแก่งานที่ผิดพลาดของนิสิต

สำหรับกิจกรรมที่พระธาตุนาดูน ข้าพเจ้าเข้าร่วมได้เพียง ๑ วัน ๑ คืน เท่านั้น แต่ก็ทำให้ข้าพเจ้าได้เรียนรู้ถึงการฟังที่มี ๔ แบบ ซึ่งทำให้ข้าพเจ้าได้นำไปปรับใช้กับการฟังของตนเอง และการได้ยินคำว่า “reset” ซึ่งไม่มีการอธิบายความหมายว่าคืออะไร แต่การร่วมกิจกรรมอื่นๆ ไปเรื่อย ๆ วิทยากรให้ทุกคนเช็คความรู้สึกตัวเองตลอด และได้ให้พยายามออกจากความคิดของตนเอง โดยการ reset ตัวเอง ข้าพเจ้าจึงคิดว่าการ reset ก็คือการ หยุด มีสติ อย่างจมกับความคิดมากเกินไป คือการทำให้ตนเองมีสติอยู่เสมอ

จากกิจกรรมทั้งหมด ทำให้ข้าพเจ้าเกิดการเรียนรู้ตนเอง และผู้คนรอบข้างมากขึ้น เปิดใจรับสิ่งต่างๆ หลุดจากกฎระเบียบที่เข้มงวดของตัวเอง ทำชีวิตให้ยืดหยุ่นตามสภาวะการณ์ หยุดตั้งสติกับเหตุการณ์ที่ต้องเผชิญ และพยายามตรวจสอบความรู้สึกของตนเองเสมอ

มฤดี เชาวรัตน์

รู้จักจิตตปัญญาครั้งแรกที่ปากช่อง ปี 2551 จากการสัมมนาอาจารย์ที่สอนรายวิชาศึกษาทั่วไป ในความรู้สึกเหมือนเป็นการใช้จิตวิทยาในการเปิดเผยความรู้สึก ความเป็นตัวตนของตนเองให้ตนเองรู้จัก ยอมรับตัวตนของตนเองมากขึ้น โดยมีกิจกรรมต่างๆเป็นเครื่องมือ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ใช้เชิงอุปมาในทางจิตวิทยาให้มีอารมณ์ร่วม เพียงแต่วิธีการค่อนข้างเปิดเผยไปหน่อย เนื่องจากต้องเรียนรู้จักตนเองโดยมีผู้ฟังเยอะแยะ อย่างไรก็ตามทำให้เรียนรู้กระบวนการ / กิจกรรมที่ทำให้เกิดความผ่อนคลาย ทำให้บุคคลสามารถเปิดพื้นที่ความปลอดภัย เรียนรู้การทำหน้าที่กระบวนการของวิทยากร ว่าการเป็นกระบวนการที่ทำให้คนที่ไม่เคยรู้จักกันสามารถเปิดพื้นที่ความปลอดภัย (บางส่วน) ต้องทำอะไร ที่แตกต่างจากคุณอำนวย อย่างไรก็ตามก็ตีสรุปได้ว่าจากการเข้าร่วมกิจกรรมอบรมในครั้งนั้น เป็นเวลา 2 วันครึ่ง ความเข้าใจจิตตปัญญาก็คือการเรียนรู้จักตนเอง และเข้าใจผู้อื่นมากขึ้น (มองโลกในแง่บวก ลดอคติ) ยังไม่สัมพันธ์กับจิตตปัญญาศึกษา กลับมาอ่านหนังสือเพิ่มเติม

สัมผัสกับจิตตปัญญา อีก 2-3 ครั้ง ที่คณะเภสัชฯ ของอาจารย์แป้ม เรียนรู้ประโยชน์ (วัตถุประสงค์) อีกอย่างของจิตตปัญญาคือ เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของสังคม (เล็กๆ ตั้งแต่ครอบครัว สังคมที่ทำงาน กระทั่งสังคมโลก) สืบเนื่องจากการเรียนรู้จักตนเอง (ลดอคติ) รับฟัง และเข้าใจผู้อื่น นอกจากนั้นยังได้เรียนรู้กิจกรรมใหม่ๆ เช่น 3 จิต เป็นต้น แล้วยังได้ฝึกเป็นกระบวนการด้วย สิ่งที่เรียนรู้เพิ่มเติมก็คือกระบวนการจิตตปัญญามีหนังสือ มีตำรา มีวิธีการ มีวัตถุประสงค์ของกิจกรรม ซึ่งบทสรุปสุดท้ายคือการเรียนรู้จักตนเองจากภายใน แล้วทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายนอกเชิงพฤติกรรม ยอมรับผู้อื่น และปรับตัวอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างสันติ กิจกรรมที่ทำให้สบายๆ เกิดการผ่อนคลาย จึงลองนำมาใช้กับลูกศิษย์ในกิจกรรมง่ายๆ เช่นกิจกรรมผู้นำ 4 ทิศ (สัตว์ 4 ชนิด) วัตถุประสงค์เพื่อให้สันติผ่อนคลายกับอาจารย์และเรียนรู้จักบุคลิกนิสัยตนเองอย่างจริงๆ (ออกจากภายใน)

กลับสู่บทเรียนจิตตปัญญาอีกครั้งที่ขอนแก่น โดย อ.ธวัช ได้เชื้อเชิญ การกลับไปครั้งนี้เหมือนการกลับไปเพื่อเติมไฟในการเติมพลังให้จิต เรียนรู้กิจกรรมมากขึ้น ย้ำเติมจิตตปัญญาคือการเรียนรู้จักตนเอง (ภายใน) มีเป้าหมายชีวิต เรียนรู้จักผู้อื่นอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

เมื่ออาจารย์แมวชวนทำโครงการวิจัยจิตตปัญญาศึกษานี้ เห็นด้วยเนื่องจากว่าเห็นประโยชน์ของจิตตปัญญา จึงค้นคว้าเพิ่มเติมถึงจิตตปัญญาศึกษาในเชิงวิชาการมากขึ้นกว่าการเรียนรู้จากการปฏิบัติ เนื่องจากความเข้าใจในศาสตร์นี้ของคนทั่วไปยังไม่กว้างพอ อีกทั้งทีมวิจัยหลายคนยังใหม่มากในการเรียนรู้ การจะนำพานิสิตจำนวนมากให้เกิดการเรียนรู้จักตนเองก่อนจะพัฒนาการเรียนรู้เชิงวิชาการนั้นไม่ง่ายเลย แต่ก็ร่วมกับทีมวิจัยทุกคนฟันฝ่า โดยมีการเติมเต็มกันจากกระบวนการภายนอกเป็นระยะๆ ซึ่งการเข้าร่วมกระบวนการจิตตปัญญาทุกครั้งเปรียบเสมือนการเติมพลังให้จิตภายในตนเอง ได้เรียนรู้วิธีการ/กิจกรรมใหม่ๆ เพื่อนำไปปรับใช้กับกลุ่มนิสิตที่ไม่ใช่เฉพาะนิสิตร่วมทีมวิจัย เพื่อให้สันติเหล่านั้นเรียนรู้จักตนเอง มีการเปลี่ยนแปลงตนเองจากภายใน ด้านอารมณ์ ทักษะคติต่อเพื่อน ต่อครอบครัว สังคม สามารถอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขจากใจตนเอง และเกิดสันติขึ้นในสังคมส่วนรวม

ในตัวข้าพเจ้าเองจิตตปัญญาก่อให้เกิดการยอมรับตนเอง ยอมรับผู้อื่นตามศักยภาพที่เป็นจริงมากขึ้น การเข้าร่วมกิจกรรมหรือกระบวนการจิตตปัญญาทุกครั้ง ถือว่าเป็นการเติมพลังแก่จิตตนเองให้เกิดความเข้มแข็ง ในการยอมรับตนเอง ยอมรับผู้อื่นตามศักยภาพที่เป็นจริงที่มีแต่จะหายไปได้ตามสภาวะอารมณ์และสังคมเช่นปัจจุบัน

สมลวรรณ ชุ่มเชื้อ

ถอดบทเรียน โครงการจิตตปัญญา ของสกว.

เขียนวันที่ 7 เมษายน 2555 โดย ผศ. นารินทร์ ปรสิทธิวุฒิพร

ก่อนทำวิจัย

ข้าพเจ้าเคยเข้าอบรมจิตตปัญญา ครั้งแรก ที่ศึกษาทั่วไปจัดประมาณ ปี 2551 ที่ปากช่อง และปีต่อมาได้เข้าร่วมฝึกอบรมการเป็นกระบวนกร ที่สถาบันขวัญเมือง ของอ.วิศิษฐ์ วังวิญญู ที่เชียงใหม่ 2 ครั้ง การเข้าร่วมสัมมนาประจำปี เรื่องจิตตปัญญา ของมหาวิทยาลัยมหิดล หลายครั้ง ทำให้ได้เข้าใจถึงวิธีคิด รูปแบบ การจัดกระบวนกร และการเป็นกระบวนกร จึงพยายามนำสิ่งที่ตนได้เรียนรู้ มาปรับใช้กับการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการสอดแทรก เช่น นำกระบวนกร เรื่อง “world café” เข้ามาใช้ วิธีการนี้จะฝึกทั้งการเป็นผู้ฟังและการเป็นผู้พูดของนิสิต รูปแบบของกระบวนกรนี้ คือ แบ่งนิสิตเป็นกลุ่มให้ทำรายงานที่แตกต่างกัน เมื่อแต่ละกลุ่มไปค้นงานมาแล้ว ต้องมีการนำเสนอผลงาน แต่วิธีการเดิม คือ ให้แต่ละกลุ่มออกมารายงานหน้าชั้น ซึ่งผลปรากฏว่า นิสิตจะไม่ค่อยฟังเพื่อนกลุ่มอื่น เพราะต้องการเตรียมรายงานของตน ที่จะรายงานเป็นกลุ่มต่อไป ทำให้ขาดการเรียนรู้จากกลุ่มเพื่อน

การนำกระบวนกร world café มาใช้ คือ จะมีคนนั่งและคนเดิน กล่าวคือ เมื่อถึงเวลารายงาน ให้นิสิตอยู่ในกลุ่มของตน และทุกคนในกลุ่มเล่าเรื่องของตนให้เข้าใจ จากนั้น เลือกเพื่อน 1 คน ให้นั่งอยู่ในกลุ่ม ส่วนเพื่อนคนอื่นๆ จะเดินไปฟังเพื่อนกลุ่มอื่นเล่ารายงานของเขาให้ฟัง คนที่มาฟังต้องจดจับประเด็นให้ได้ เพื่อจะต้องกลับมาเล่าให้เพื่อนที่ไม่ได้ไป ฟัง เนื่องจากต้องนั่งเล่าเรื่องของกลุ่มให้คนอื่น วิธีการนี้จะฝึกคนนั่งเล่าเรื่อง เป็นการฝึกพูด และคนเดินไปฟังกลุ่มอื่น ต้องฝึกฟังเรื่องของเพื่อนให้เข้าใจ

หลังจากเสร็จกระบวนกร จะมีการถอดบทเรียน โดยนิสิตที่นั่งเล่าเรื่อง ได้ฝึกพูด นิสิตเล่าว่าแรกๆ ต้องเปิดตำรา เพราะไม่มั่นใจในงานของตน แต่พอพูดเรื่องเดิมซ้ำกันหลายครั้ง เริ่มคล่อง และมั่นใจขึ้น ส่วนคนเดินจะต้องฝึกฟัง อนุโลมให้ซักถามได้ เพื่อให้ได้ความเข้าใจมากที่สุด กลุ่มนี้สะท้อนว่าตนได้ตั้งใจฟังเพื่อนมากขึ้น และเข้าใจรายงานของคนอื่นมากขึ้น แต่กระบวนกรนี้ต้องใช้เวลามาก เพราะนิสิตไม่เคยฝึกพูดและฟังมาก่อน การพยายามฟังมากๆ ก็ทำให้นิสิตล้า และเมื่อที่จะฟัง นี่ก็เสียสะท้อนกลับ และคนนั่งที่รอเพื่อนมารายงานให้ฟัง ก็ไม่สามารถเข้าใจเพื่อนที่นำเรื่องราวของกลุ่มอื่นมาเล่าให้ฟังได้ เพราะพวกนี้ไม่ได้ฝึกเล่าเรื่อง และเวลาที่มีจำกัด นิสิตเหนื่อยกับกระบวนกร ถึงแม้จะไม่เครียด แต่ต้องตั้งใจมาก ซึ่งตัวข้าพเจ้ายังไม่สามารถแก้จุดบกพร่องเหล่านี้ได้ เพราะเป็นช่วงลาศึกษาต่อ

หลังจากที่เข้ามาทำวิจัยสกว.

สิ่งที่ทำก่อนเข้าร่วมโครงการวิจัย จะเน้นแต่การหารูปแบบเพื่อจัดการเรียนการสอน และปรับประยุกต์ใช้ตามสถานการณ์ ซึ่งส่วนมากจะใช้ด้านรูปแบบมากกว่าวิธีคิด เมื่อเข้าโครงการสกว. โจทย์ที่ข้าพเจ้าคิดต่อไป คือด้านความคิด จิตวิญญาณ ช่วงเข้าร่วมโครงการ ข้าพเจ้าอยู่ในระยะเวลาการลาศึกษาต่อ จึงไม่ได้นำไปปรับใช้กับการเรียนการสอน แต่นำมาใช้กับตนเอง โดยพยายามศึกษาจิตตปัญญาแนวพุทธศาสนา และเปรียบเทียบจิตตปัญญาที่ตนเคยเรียนรู้มา ในความเห็นของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าได้ความรู้ว่าพุทธศาสนาสอนทางด้านจิตทางตรง สอนให้หุจิตตัวเอง เพื่อการเข้าใจตนเอง แต่กระบวนจิตตปัญญาที่ข้าพเจ้าเคยฝึกอบรมมา จะใช้กระบวนกร และกระบวนกรเป็นผู้นำพาไปสู่การเข้าใจตนเอง ซึ่งวิธีการหลังนี้ เหมาะสำหรับคนที่ไม่ว่างจะรู้จักตนเองได้อย่างไร เช่นการใช้กระบวนกร เรื่อง “สัตว์ 4 ทิศ” ก็เป็นกระบวนกรง่ายๆ ให้รู้ว่าตนเป็นคนลักษณะ

ไหน แต่ในแต่ละกระบวนการก็มีจุดอ่อนของมันเอง และตัวกระบวนการก็ต้องทันกับจุดอ่อนนั้นๆด้วย ซึ่งตรงนี้ไม่ใช่เรื่องง่าย เนื่องจากกระบวนการต้องผ่านการฝึกฝน ใคร่ครวญ กรุ่นคิดในแต่ละกระบวนการอย่างถ่องแท้ เพื่อจะปัดรู้รื้อหรือแก้จุดอ่อนของแต่ละกระบวนการ ซึ่งข้าพเจ้าไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้เหล่านี้ด้วย เนื่องจากต้องกลับไปทำวิทยานิพนธ์ของตน จึงขาดหายจากงานวิจัยไปหลายเดือน

ข้าพเจ้าได้เข้าร่วมกระบวนการกับเพื่อนๆในทีมวิจัยอีกครั้ง ในช่วงต้นเดือนเมษายน ที่ผ่านมา โดยทีมวิจัยได้เชิญกระบวนการ 2 ท่าน คืออาจารย์ประสาท ประเทศรัตน์ และอาจารย์ศรชัย ฉัตรวิริยะชัย มาจัดกระบวนการให้กับทีมวิจัย กลุ่มนี้เน้นการ “การทำความรู้สึกตัว” โดยใช้ฐานกายเป็นหลัก การขยับร่างกายอย่างรู้ตัว เป็นการดึงสติให้อยู่กับปัจจุบันขณะ ซึ่งช่วยเหลือข้าพเจ้าอย่างมาก

ก่อนเข้าร่วมการฝึกอบรมครั้งนี้ ข้าพเจ้ากำลังเคร่งเครียดกับการเขียนวิทยานิพนธ์ จนไม่รู้ว่าตนเองป่วย เพราะมันอยู่กับความเครียดจนชิน จนกระทั่งร่างกายเริ่มฟ้องว่าป่วย คืออาการ กรามแข็ง เวลาตื่นนอนจะรู้สึกปวดกรามทุกครั้ง แต่ก็ไม่รู้จะแก้ไขอย่างไร และช่วงนี้เป็นช่วงที่ฟันผุ หมอฟันนัดรักษารากฟันทุกเดือน ข้าพเจ้าพยายามนำพาตนเองสวดมนต์ นั่งสมาธิ แต่ก็ไม่เป็นผล เพราะความกังวลใจเรื่องงานมันสูงเกินกว่าที่จะแก้ไขด้วยตนเองได้ พออาจารย์ต๋อยชวนเข้าร่วมการฝึกอบรมก็ลังเล เพราะหวั่งงาน แต่ก็รู้ตนเองเครียดเกินกว่าจะเขียนงานได้ จึงมาเข้าร่วมในครั้งนี้ อาจารย์ต๋อยพามาคุยกับกระบวนการก่อน พอได้ฟังกระบวนการว่า “พวกเราต้องออกจากความคิด” ข้าพเจ้าก็สนใจว่ากระบวนการหมายถึงอะไร

ก่อนการฝึกอบรม ข้าพเจ้าได้มีโอกาสพูดคุยกับกระบวนการ และเล่าให้ท่านฟังว่าตอนนี้ตนเองกำลังเครียด มันรู้สึกหนักๆสมอง กรามเกร็ง ปวดกรามและฟัน ข้าพเจ้ารู้ว่ามาจากความเครียด แต่ก็ไม่รู้ว่าจะแก้ไขอย่างไร เพราะพยายามหลายวิธีแล้ว แต่ก็ไม่ได้ขึ้น กระบวนการ (อาจารย์ประสาท) บอกว่า “ออกจากความคิดสิ” ข้าพเจ้าก็สงสัยว่าคืออะไร ออกอย่างไร ท่านก็ไม่ชี้แจง แต่พาทำ โดยให้เราวางท่าเหมือนออกกำลังกาย แต่ให้รู้สึกตัว การยกเท้า ก่อนย่างเท้า ก็ยกเข่าอยู่นานจนรู้สึกเมื่อย การเดินเร็ว เดินช้า แต่ให้รู้สึกตัวตลอดเวลา ให้ใจอยู่กับร่างกาย อาจารย์พาทำอย่างนี้ 2 รอบ และถามความรู้สึก ทำอย่างนี้ ไม่ถึง ครึ่งชั่วโมง อาจารย์ถามความรู้สึกของข้าพเจ้า ข้าพเจ้ารู้สึกว่า กรามที่มันเกร็งตลอด มันคลายตัว แล้วรู้สึกว่าหน้าตัวเองยิ้ม การเปลี่ยนแปลงที่ตนเองสัมผัสได้ด้วยตนเองนี้ ข้าพเจ้าว่ามันเกินจะบรรยาย มันเป็น “ความรู้” ที่เกิดขึ้นเฉพาะตน เพราะเราทำเอง เห็นเอง รู้เอง และอาการป่วยก็หายเอง ข้าพเจ้าก็ถามอาจารย์ถึงอาการที่ตนเองหาย ว่ามันเกิดจากอะไร อาจารย์บอกว่า “นี่แหละคือการออกจากความคิด คือให้มาอยู่กับความรู้สึกตัว ” อาจารย์เรียกวิธีการนี้ว่า “reset” อาจารย์บอกว่าไม่ว่าเราจะทำอะไร คิดอะไรอยู่ ให้ทำความรู้สึกตัวอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะทำกำลังฟุ้ง หรือพูดก็ตาม การมี reset ตลอดเวลาทำให้เราไม่จมกับเรื่องนั้นๆ

จากการป่วยและการรู้ทางออกของอาการป่วยของตน ทำให้ข้าพเจ้าต้องหมั่น reset หรือรู้สึกตัวบ่อยๆ เพื่อไม่ให้จมกับเรื่องใดนานๆ บางครั้งก็คิดว่าตนเอง reset แต่เพื่อให้แน่ใจ อาจารย์แนะนำให้ลองกลิ่นลมหายใจ นานๆจนรู้สึกถึงการหายใจไม่ออกสิ นั่นแหละคือการกลับมาอยู่กับความรู้สึกตัวจริงๆ และนั่นแหละถึงจะมั่นใจว่า เราไม่ได้คิดไปเอง ว่าเรา reset

ข้าพเจ้าได้นำวิธีการนี้มาฝึกฝนกับตนเอง และคิดว่าเมื่อกลับไปสอนหนังสือก็จะนำเข้าสู่การเรียนการสอนด้วย ในขณะที่ตัวท่านเองก็ต้องฝึกฝนและสนทนากับครูบาอาจารย์มากขึ้น เพื่อสร้างความเข้าใจในกระบวนการจิตตปัญญา แนวพุทธที่เราปรารถนาอยากให้เป็น และนำมาใช้กับตนเองและผู้อื่นได้จริง

ถอดบทเรียนจากจิตตปัญญาศึกษาสู่จิตวิวัฒน์: ใคร่ครวญหรือคร่ำครวญหรือเพียงแค่รู้ เมื่อสังเกตจึงรู้ รู้สึกระหว่างความจริงแท้และจริงเทียม

บันทึกโดยทัศนธร เลียวประเสริฐกุล

17 เมษายน 2555

จิตตปัญญาเป็นคำใหม่สำหรับผู้เขียน แต่ชื่อที่เป็นพยัญชนะทั้งภาษาแม่ตัวเอง (ภาษาไทย) และภาษาสากล (อังกฤษ) ก็สะกดความรู้สึกและความคิดเหนียวนำไปเข้ามาค้นหาเพื่อเรียนรู้ความหมายและความเป็นมา ชื่อคัมภีร์ของเจ้าความคิดคนไทยมาไว้กับตัวก็เก็บในตู้ ไม่ได้เอามาอ่านจริงจังสักที ได้แต่เปิดหาบางอย่างในหน้าที่อยากรู้เท่านั้นเอง สิ่งทีรู้สึกและคิดเมื่อแรกเข้าสู่กระบวนการอบรมจิตตปัญญาคือ เป็นปรัชญาการเรียนรู้ที่คิดนอกกรอบ (Think out of the box) ที่มีคนหยิบยกขึ้นมาแล้วสร้างเป็นกระบวนการที่มีคำอธิบายแบบใหม่โดยผสมผสานระหว่างความคิดที่ละเอียดอ่อนของปรัชญาวัฒนธรรมตะวันออกกับวิธีการแสดงออกแบบบรรดาธิบายเชิงจิตวิทยาตะวันตก ดังนั้นความรู้สึกนึกคิดที่เกี่ยวข้องกับจิตตปัญญาสำหรับผู้เขียนแล้วคงยังไม่ไปถึงไหนมากนัก หลายครั้งที่มีโอกาสก็มักจะค้นหาความเป็นจิตตปัญญาจากหนังสือ โลกออนไลน์ รายการทางสื่อโทรทัศน์ ทั้งเชิงทฤษฎีและปฏิบัติทั้งภาคภาษาไทยและภาษาอังกฤษก็พบความหลากหลายที่น่าสนใจอยู่มากมาย การอ่านและเฝ้าดูเพียงอย่างเดียวคงไม่ใช่การเรียนรู้ที่แท้จริง ต้องลงมือปฏิบัติเองจริงๆ จึงจะได้เรียนรู้อย่างครบถ้วนกระบวนการ ความ แต่แล้วผู้เขียนก็ห่างหายไปจากวงการจิตตปัญญาถึง 2 ปี แล้วก็เริ่มต้นกลับเข้ามาหาเจ้าปัญญาตัวนี้อีกครั้งอย่างไร้รู้ที่ยังไม่เคยใคร่ครวญ แต่กลับมาอย่างคร่ำครวญหาบางอย่างที่หายไปจากความรู้สึกและความคิดอันดีงามที่ได้ละทิ้งไป

การกลับมาหาจิตตปัญญาของผู้เขียนครั้งนี้มีพยัญชนะใหม่เพิ่มมาอีกด้วยนั่นคือจิตวิวัฒน์ ฟังแล้วก็สะกดความรู้สึกและความคิดอีกเช่นเคย เริ่มต้นจากการได้สนทนากับกลุ่มเพื่อนที่คุยเรื่องเดียวกันของจิตตปัญญาทำให้นึกถึงบรรยากาศการเรียนรู้ของตะวันตกโบราณของนักคิดชาวกรีกทั้งหลายที่เรียกกันว่า Symposium ซึ่งให้ความรู้สึกเช่นนั้นอย่างจริงแท้จากการอบรมครั้งล่าสุดกับกลุ่มจิตวิวัฒน์พร้อมกับความคิดของพยัญชนะอีกหลายคำ ซึ่งก็พบว่าพยัญชนะที่เรียนรู้หรือการเข้าถึงยากที่สุดคือคำที่พูดง่ายที่สุดได้แก่ “การฟัง 3 ประการ” “ความรู้สึก” “สังเกต” “เห็นอะไร” และ “ออกจากความคิด” ในขณะที่คำที่เข้าใจได้อย่างไม่มีคำอธิบายแต่เป็นความรู้สึกที่รับรู้ได้เฉพาะตัวผู้เขียนเองคือ “Reset” “Setting” “จริงแท้” และ “จริงเทียม” พร้อมของขวัญที่ได้รับเป็นกุญแจสำคัญดอกหนึ่งเพื่อเปิดประตูสำหรับการเรียนรู้บานที่ 1 คือ “ทำนะ ไม่อยากหรอก แต่มันยากตรงไม่อย่างทำ” ไข่เลยรู้สึกถึงทั้งที่เป็นจริงแท้และจริงเทียม ความจริงเทียมที่รับรู้คือข้อมูลบางประการของจิตตปัญญาในกลุ่มคนที่ปฏิบัติมาเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้วมีผลสะท้อนบางประการของผู้คนที่เข้าร่วมอบรมจากที่อื่นโดยฟังจากเรื่องเล่าของวิทยากรทั้งสอง คือ “การนำเข้าสู่ใจแล้วแต่ไม่ได้หาทางออกให้เขาด้วย” ฟังแล้วคิดก็เป็นเรื่องที่น่ากลัวกับผลตามมาที่มีอาจมองเห็นได้ด้วยตา จนกว่าจะมีปฏิกิริยาแสดงออกที่สะท้อนออกมา

Symposium กลุ่มจิตวิวัฒน์ในครั้งนี้สำหรับผู้เขียนแล้วเป็นการต่อดิตความคิดและความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับจิตตปัญญาอยู่กับความนึกคิด คือ การก้าวสู่ความใคร่ครวญ ความเห็นจริงแท้ของความใคร่ครวญ และความรู้สึกเหนือความใคร่ครวญ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือการรู้สึกตัวว่ารู้นั่นเอง ถ้าจะสะท้อนกลับกับงานวิจัยจิตตปัญญาที่ได้เข้ามาแวะซักรั้ว แล้วเกี่ยวเข้าตรงกลางทางของกลุ่มผู้ร่วมวิจัยในครั้งนี้ก็ถอดออกมาได้ว่า เป็นกระบวนการที่ไม่ง่ายสำหรับการทำหน้าที่เป็นกระบวนการสำหรับผู้เขียนซึ่งยังอยู่ห่างไกลกันอีกเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องนำไปใช้กับนิสิตในกลุ่มวิจัย แต่กระนั้นก็นับได้ว่าเป็นการเริ่มต้นใหม่อีกครั้งที่ดีงามกับกลุ่มเพื่อนที่คุยเรื่องเดียวกันอย่างเข้าใจ ทั้งที่สอดคล้องและขัดแย้งที่ดำเนินไปอย่างลงตัวบ้างไม่ลงตัวบ้าง การทำงานใดๆ จะเกิดขึ้นได้ย่อมมีคำถามและปัญหามากมายให้แก้ไข เป็นความจริงแท้และเทียมที่มีคำพูดกล่าวไว้ว่า “คนที่บอกว่าตนเองไม่เคยมีปัญหา คือคนที่ไม่ได้ทำอะไรเลย” ใช่เลย มันเป็นเช่นนั้นจริงๆ

การถอดบทเรียนครั้งนี้จึงยังคงมีปัญหามาให้ได้อีกกันภายในจิตและใจของผู้เขียนทั้งโดยความคิดและความรู้สึก สำหรับตัวผู้เขียนแล้วส่วนสำคัญคือคำที่ง่ายที่สุดนั่นแหละคือสิ่งที่ยากที่สุดดังที่ได้กล่าวเอาไว้ ผู้เขียนได้เปิดกล่องของขวัญที่เป็นกุญแจดอกที่ 1 ไปแล้วและได้นำกุญแจนี้ไขประตูบานที่ 1 เปิดความรู้สึกนึกคิดของการเรียนรู้อย่างไม่วันจบ เมื่อก้าวเข้าสู่ประตูบานนี้แล้วก็ไม่ได้คิดที่จะถอยหลังกลับที่เดิมเป็นแน่ ยังมีประตูอีกหลายบานเมื่อได้ก้าวเข้ามาสู่ประตูขั้นแรกนี้ เป็นสิ่งท้าทายสำหรับผู้เขียนที่จะค้นหากุญแจดอกต่อไป ไม่ว่าจะเป็นการค้นพบด้วยตนเองหรือใครก็ตามที่มอบกล่องของขวัญให้ การผจญภัยครั้งนี้ผู้เขียนมิได้เดินทางผู้เดียวแต่มีเพื่อนร่วมทางไปด้วย ส่วนผลของการรับและเรียนรู้เป็นวิเศษเฉพาะของเพื่อนร่วมทางแต่ละบุคคล แต่สิ่งที่ผู้เขียนรู้สึกได้จากเพื่อนคนหนึ่งก็คือคำพูดแรกเอาไว้ว่า มี “ความจริงที่หลอกลวง” อยู่รอบข้างตัวเรา แล้วผู้เขียนก็ต่อเติมความคิดของเพื่อนคนนั้นว่า ใช่แล้วยังมี “ความเท็จที่เป็นจริง” และก่อเกิดเป็น “ความจริงที่ผันแปร” ไปตามกาลและปัจจัยแห่งธรรม (ชาติ) อย่างจริงแท้อีกด้วย

Symposium ของจิตวิวัฒน์สำหรับผู้เขียนจึงเป็นการถอดบทเรียนที่ไม่มีบทสรุปของการพูดคุย เป็นไปได้ว่าเส้นทางจากประตูบานแรกนี้จะนำไปสู่การรับและเรียนรู้ด้วยความรู้สึกที่อาจไม่มีคำพูดของผู้ใดบรรยายได้อย่างครบถ้วนกระบวนการ การลงมือปฏิบัติส่วนบุคคลนั้นก็จะรับรู้ได้จนกระทั่งตัวปัญหานั้นค่อยเลือนหายไป จะรับรู้ได้ก็แต่การหยุดคิดจึงรู้ รู้สึกได้ด้วยใจที่ผ่านการใคร่ครวญที่สลายตัวตนของความใคร่ครวญใดๆ แม้แต่ความใคร่ครวญนั้นก็จางหายไปเป็น “การฟัง 3 ประการ” “ความรู้สึก” “สังเกต” “เห็นอะไร” และ “ออกจากความคิด” นั่นเอง

โครงการ วิจัยจิตตปัญญาศึกษา อาจารย์ ดร. นพคุณ ภักดีณรงค์

ก่อนการทำวิจัย

ข้าพเจ้าได้เข้าอบรมเกี่ยวกับงานด้านจิตตปัญญาครั้งแรกที่ปากช่อง โดยได้ยินคำว่ากระบวนการเป็นครั้งแรก ได้รู้จักคำแปลกๆจากชีวิตประจำวันอีกหลายคำ เช่น พื้นที่ปลอดภัย สัตว์สี่ทิศ (อินทรี หมี กระต่าย หนู) Deep listening ฟังอย่างลึกซึ้ง การเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ ฯลฯ ประกอบกับอ่านหนังสือเรื่อง the Secret อยู่ด้วย ครั้งที่ 2 เป็นการอบรมของศึกษาทั่วไปที่พญา เน้นเรื่องสุนทรียสนทนา ด้วยแรงปรารถนาดีของอาจารย์พิสมัย ศรีอำไพ ซึ่งเป็นอาจารย์ผู้ใหญ่ที่ข้าพเจ้าให้ความเคารพอย่างยิ่ง ได้ฝึกเรื่องการฟังอย่างลึกซึ้งจากวิทยากรจากจุฬาฯ และ ม.มหิดล ต่อมาได้เข้าร่วมกิจกรรมกับคณะเภสัชศาสตร์โดย อาจารย์รจเรข ในหัวข้อเรื่อง Healthcare ซึ่งมีแนวคิดคล้ายๆกับจิตตปัญญาเช่นกัน หลังจากนั้นก็ได้รับการชักชวนแถมหวาน ล้อมจากพี่วชและพี่เมวให้เข้าร่วมการฝึกการเป็นกระบวนการที่เชียงรายโดยสถาบันขวัญเมือง แต่ก่อนไปเราไปเข้าร่วมการประชุมวิชาการจิตตปัญญาที่โรงแรมรามารักษ์เดน ที่จัดประจำปีโดยมหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งข้าพเจ้าได้พบว่ามหาวิทยาลัยมหิดลนั้นได้ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้เป็นอย่างมากตั้งแต่ระดับอธิการบดีเป็นต้นมา จึงไม่แปลกใจว่าทำไม ม.มหิดลจึงเป็นผู้นำด้านวิชาการเกือบทุกด้านเพราะผู้บริหารใส่ใจในความเป็นมนุษย์ พอกลับมาจากเชียงรายพร้อมกับมิตรภาพ เพื่อน สายใยที่โยงใยระหว่างกระบวนการและผู้ฝึกกระบวนการกันเอง เข้าใจพื้นที่ปลอดภัยมากขึ้น ไว้วางใจ เคารพความเป็นมนุษย์ เชื่อมั่นในความเป็นมนุษย์ที่แท้ ได้คำมาอีกหลายคำ เช่น”แขวน”ไว้ก่อน ไม่ต้องรีบตัดสินใจหรือให้ตรรกะหรือประจักษ์นียบัตรกับมนุษย์ด้วยกันเอง “มันเป็นเช่นนั้นเอง” “รู้แล้วว่าเราไม่รู้” “ปิ้งแวป” “Body scan” “Voice Dialogue” “กิจกรรม 4 ช่อง” กิจกรรมนี้ทำให้ได้มองตัวเองในสายตาผู้อื่นชัดมาก “I in me” ข้าพเจ้าเป็นมาก “I in it” “I in You” “I in Now” “bonding” ข้าพเจ้าพักผ่อนอยู่สองสามวัน ก็เกิดอาการที่เรียกว่า ปิ้งแวปเกิดขึ้นกับตัวเอง ความรู้สึก อ้อ อ้อ อ้อ แวบขึ้นมาติดๆ ฤกษ์ในหลายเรื่องในชีวิตเราผ่านมา อ้อ เป็นอย่างนี้เอง ความรู้สึกลูกโหลงอยู่ภายใน ตื่นโหลงอยู่ภายในตัวตน เกิดความเมตตาขึ้นอย่างมาก ดังนั้นจึงคิดเสมอว่าเมื่อไหร่จะได้ใช้สิ่งที่เรียนรู้มาใช้ให้ขยายในสังคมขนาดกว้างขึ้น รอไปรอมานานมาก กอรบกับได้รับข้อความหลังจากกลับจากเชียงรายด้วยว่า”จะรักษามณฑลแห่งพลังไว้ให้ได้อย่างยั่งยืนได้อย่างไร” ตอนนั้นก็ อ้อ กับโจทย์แล้วเพราะพลังภายในเริ่มหรือลงในระหว่างรอข้าพเจ้าก็เพียรเติมพลังด้านบวกด้วยการอ่านหนังสือ นิยายสารพัด ซีเคร็ต หนังสือธรรมะ ฯลฯ บ้างแล้วแต่ว่าง และเข้าร่วมงานประชุมจิตตปัญญา ของ ม.มหิดล อีกหนึ่งครั้งแล้วก็ไปพบทวนที่เชียงรายกับศิษย์เก่าอาจารย์วิศิษฐ์อีกครั้ง

เมื่อเป็นผู้ร่วมวิจัย

เมื่อได้รับการชวนทำวิจัยโดย พี่แมว จึงเป็นโอกาสอันดีที่จะมีโอกาสดตอบโจทย์ที่ว่า “จะรักขามณฑลแห่งพลังไว้ให้ได้อย่างยั่งยืนได้อย่างไร” จึงไม่รีรอที่จะเข้าร่วมและยังเป็นโอกาสฝึกตัวเองและได้ขยายความรู้ด้วย ด้วยความปรารถนาที่จะให้สังคมนี้ดีขึ้น หมายถึง งดงามขึ้น ใ่ว่างใจกันมากขึ้น เชื่อมมันและปลอดภัยในความรู้สึกมากขึ้น โดยทีมวิจัยมีผู้ร่วมหลายๆคน มีสถานภาพที่ใกล้ๆกัน คือเป็นในสถานะเพื่อนก็ได้ พี่ น้อง หรือกัลยามิตรที่ให้พื้นที่ปลอดภัยซึ่งกันและกันได้ เราเริ่มทำกระบวนการกับชาวบ้านและนิสิตหนึ่งครั้ง ลงทำกับนิสิตอีกหนึ่งครั้ง ข้าพเจ้ามีนิสิตที่ชวนมาเข้าร่วม 7 คน แต่นิสิตของข้าพเจ้าที่เข้ากิจกรรมลงชุมชนเหลือเพียง 1 คนคือ หมูหยอง หมูหยองเป็นนิสิตที่ทำโปรเจกกับข้าพเจ้าและก็เป็นครูที่สอนข้าพเจ้าด้วยในการฝึกตนเอง หมูหยองเข้ากลุ่ม facebook จิตตปัญญา มมส.ด้วยทำกิจกรรมทุกอย่างกับกลุ่ม แต่ขณะเดียวกันหมูหยองเป็นเด็กที่อาจารย์ทั่วไปจะเรียกว่าเด็กมีปัญหา “ก็เป็นของเค้าแบบนั้นแหละ” เป็นสิ่งที่ข้าพเจ้ายอมรับ (ข้าพเจ้าไม่แน่ใจว่าจะคิดถูกต้อง เพราะโดยทั่วไปข้าพเจ้าจะตามจะผลักดันให้นิสิตทำงานให้สำเร็จ) แต่เด็กแปลกจากเด็กอื่นอย่างหมูหยองกับไปได้ดีกับกิจกรรมจิตตปัญญา ที่ทีมวิจัยได้จัดให้ (เป็นหนึ่งในข้อสังเกตของข้าพเจ้า) แต่ท้ายที่สุดหมูหยองก็จบการศึกษาและเป็นนิสิตคนแรกของข้าพเจ้าที่ติด วิชาโปรเจกไว้ ส่วนเด็กนิสิตที่เข้าร่วมอีก 6 คนไม่เข้าร่วมกิจกรรมเลย เมื่อข้าพเจ้าสอบถามพบว่างานการเรียนเยอะมาก รายงานเยอะมาก อยากเข้าแต่เพื่อน(ในกลุ่ม)ไม่เข้าก็เลยไม่ไป จึงรายงานทีมวิจัยว่านิสิตอาจจะหลุดจากงานวิจัยแล้ว ซึ่งทำให้ข้าพเจ้าเริ่มกลับมาตอบเรื่องความยั่งยืนจากโจทย์จากเชิงรายได้ ปัจจัยหนึ่งคือเวลา หากเวลาไม่มากพออาจจะบ่มเพาะนิสิตได้น้อยลง ซึ่งทำให้นิสิตที่พื้นด้านจิตใจ ครอบครั (การบ่มเพาะในครอบครัไม่เท่ากัน) อาจติดตามกลุ่มไม่ได้ ยังไม่มีความไว้วางใจกลุ่ม (อีกหนึ่งข้อสังเกต)

ในขณะที่ทำงานวิจัยขึ้นนี้ข้าพเจ้าก็สมัครสอนวิชามนุษย์กับการเรียนรู้ด้วย ซึ่งเป็นการบ่มเพาะตัวข้าพเจ้าเองด้วยและตอบโจทย์การขยายความจริง ความดี ความงามของมนุษย์ให้นิสิต มมส. ได้สัมผัสด้วย ภาคเรียนแรกเข้าสอนกับกัลยามิตรอีกสองท่านคือ อ.หนึ่ง และ อ. ยุทธ การสอนได้รับคำชมอย่างมากจากการประเมินของนิสิตและเราก็สัมผัสกับนิสิตใกล้ชิด ผลผลิตครั้งนั้นทำให้เราสามคนภูมิใจมาก นิสิตดูอ่อนโยน จิตใจดี มั่นใจ (ข้าพเจ้าพูดคุยกับนิสิตหลังจากปิดคอร์สแล้วด้วย ปัจจุบันก็ยังทักทายกันอยู่) ภาคเรียนที่สองข้าพเจ้าใช้วิธีแบ่งครั้งกับอาจารย์อีกท่านหนึ่ง ซึ่งข้าพเจ้าใช้วิธีนี้กับวิชาอื่นๆเสมอ เมื่อจบคอร์สไม่มีนิสิตทักทายมากมายเหมือนภาคแรก และยังมีนิสิตมาพูดให้ฟังอีกว่า วิชาศึกษาทั่วไปถ้าส่งงานครบต้องได้เอแน่ๆ ซึ่งข้าพเจ้าเปรียบเทียบกับนิสิตทั้งสองภาคเรียนแล้วได้ผลผลิตที่ต่างกันมาก ข้อแตกต่างนี้เป็นอีกหนึ่งข้อสังเกตเกี่ยวกับกระบวนการจิตตปัญญากล่าวคือเทอมแรกทีมอาจารย์ใช้กระบวนการจิตตปัญญาเต็มรูปแบบได้ผลผลิตที่ดี เทอมที่สองข้าพเจ้าไม่ได้

ใช้กระบวนการจิตตปัญญาเต็มรูปแบบนิสิตที่เป็นผลผลิตได้ไม่ดึ้นัก นิสิตเข้าห้องเรียนไม่ถึงครึ่งห้อง เมื่อข้าพเจ้าเข้าห้องเรียนอีกครั้งปลายภาคเรียน ข้าพเจ้าเดาเองว่าอาจารย์ท่านนั้นคงใช้เทคโนโลยีช่วยในการสอน นิสิตจึงไม่จำเป็นต้องเข้าห้องเรียนก็ได้ (สิ่งนี้ต้องสอบถามอีกที) ซึ่งข้าพเจ้าคิดว่าอาจเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยได้ ทั้งนี้ต้องลงรายละเอียดในเชิงวิจัยลงไปอีก

อบรมที่พระธาตุนาดูน

ทีมวิจัยได้พูดคุยกันและได้สรุปร่วมกันว่าให้จัดการอบรมขึ้นอีกครั้งหนึ่งเป็นการร่วมมือระหว่างงานวิจัยกับวิชามนุษย์กับการเรียนรู้ ที่พุทธมณฑลอีสาน พระธาตุนาดูน กระบวนการ 2 ท่าน ท่านหนึ่งข้าพเจ้าได้พบแล้วที่เชียงรายซึ่งท่านรับผิดชอบความคิดกับความรู้สึก ซึ่งเมื่ออยู่เชียงรายท่านให้อ่านบทสวดที่สะกดผิดแต่ พวกเราอ่านออก ท่านจึงบอกว่าเราใช้ความรู้สึกอ่าน มาครั้งนี้ข้าพเจ้าได้ฝึกฝนความคิดกับความรู้สึกชัดเจน ด้วยใช้ร่างกายซึ่งคล้ายกับการเดินจงกรมคือการย่างเท้าและให้จับความรู้สึกให้ชัด ออกจากความคิดโดยกลับมารู้สึกตัวเป็นเทคนิคหรือเครื่องมือที่ดี เราสนทนากันเป็นส่วนใหญ่ฝึกการฟังมี สี่แบบ ละเอียดกับทุกอริยาบถ ชัดว่าตัวเองร้าวทางด้านซีกขวา ความชัดในความรู้สึก ชัดกับความคิด ออกจากความคิดได้มีสติมารู้ตัว เราพูดถึง โหมดปกติและโหมดปกป้อง ใช้ความรู้สึกตัว กระบวนการเรียกว่า Reset มาเป็นเครื่องช่วยออกจากความคิด ได้ ฟังกระบวนการอ่านคำสอนของพุทธองค์แล้วให้แสดงความเห็นอาจารย์ถามข้าพเจ้าว่าสุดประโยคไหน ข้าพเจ้าตอบว่าสุดเรื่องที่สองคือปัจจัยที่ทำให้เสื่อมคือเสื่อมเพราะพญูชนะและการตีความจากพญูชนะนั้น ตรงนี้ข้าพเจ้ายังสนใจว่ากระบวนการถามว่าสุดที่ไหนอยู่

การเปลี่ยนแปลงภายในตนเอง

ก่อนการทำวิจัยข้าพเจ้ามีพื้นฐานของจิตตปัญญาบางส่วนหนึ่ง งานวิจัยนี้ข้าพเจ้าเองได้ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อ งานวิจัยส่วนหนึ่งและเพื่องานสอนส่วนหนึ่ง กล่าวได้ว่าข้าพเจ้าเพียรบ่มเพาะภายในและเป็นกระบวนการ ตลอดเวลาไม่ว่าในที่ประชุม การสนทนากับเพื่อน กับผู้ร่วมงาน กับนิสิตในวิชามนุษย์กับการเรียนรู้ นิสิตในที่ปรึกษาทำโปรเจค ซึ่งความหลากหลายนั้นมีมาก ซึ่งก่อนก่อนรู้จักจิตตปัญญาข้าพเจ้าค่อนข้างมีเพื่อนมาก รู้จักคนมากเพราะทำงานมานานและ มมส.เป็นสังคมเล็กๆ แต่ต่อมาเมื่อกลับจากเรียนต่อปริญญาเอก ข้าพเจ้าพบว่า มมส. เปลี่ยนไปมาก ค่อนข้างจะเป็นบริษัทมากกว่าเป็นครอบครัวเหมือนเมื่อก่อน มีผู้ที่มิเจตจำนงเป็นผู้ร่วมงามมากกว่าเป็นพี่น้องมากขึ้น ข้าพเจ้าปรับตัวไม่ทันจึงไม่ได้ระมัดระวังความสัมพันธ์จึงทำให้ข้าพเจ้าคบเพื่อนในจำนวนจำกัดขึ้น ภายใต้กรอบที่สร้างขึ้นว่าต้องเลือกคบคน เมื่อรู้จักจิตตปัญญาจึงเรียนรู้ประเภทของคนในรูปแบบสัตว์สี่ทิศ กิจกรรม 4 ช่อง ได้มองตัวเองในสายตาของผู้อื่น เรามีวัตถุประสงค์หนึ่ง คนอื่นๆ

หลายๆคน อาจมองวัตถุประสงค์เราแตกต่างกันไป หลังจากบ่มเพาะภายในและทำงานวิจัยพบว่าทีมวิจัยเข้ากันได้
ดีในความหลากหลายและแตกต่าง อาจเป็นเพราะเราต่างใช้กระบวนการมาช่วยในการทำงานด้วยกัน ซึ่ง
ข้าพเจ้าใช้ ช่วงทำวิจัยกับทีมวิจัยข้าพเจ้าพบทิศทางที่จะรับคนหลากหลายในที่ทำงานมากขึ้น มีความสุขมาก
ขึ้นพูดคุยกับแต่ละคนตามจริตของเค้า มีศิลปะในการใช้ชีวิตมากขึ้น มีความสุขมากกว่าเดิม ข้าพเจ้าไปได้กับ
คนที่ทำงานได้หลายกลุ่มขึ้นแต่ข้าพเจ้าก็ยังอิสระยังไม่ได้อยู่กับกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดอยู่ดี รู้สึกเป็นอิสระในใจ มี
อิสระภาพและมีสัมพันธภาพ(อิสระภาพในสัมพันธภาพ)....มีสติรู้สึกตัว มีปัญญารู้คิดด้วยเหตุผล ...สาธุ....(อันนี้
ปรารภณจะมีคะ)

จดหมายถึงพี่แจ็ก และเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ทุกคนครับ

วันที่ 1-4 เมษายน 2555 เป็นเหมือนบันไดหลายสิบขั้นที่ ท่านอาจารย์ทั้งสอง (อาจารย์ประสาทประเทศรัตน์ และ อาจารย์ศรัชย์ จัตรวิรัชชัย) ช่วยกันส่ง และประคองให้พวกเราออกจากความคิดหลายคนอาจถึงขั้นเปลี่ยนชีวิตเลยทีเดียว

ผมเขียนจดหมายฉบับนี้เพื่อสะท้อนใจให้ทุกคนได้รู้ใน 3 ประเด็น คือ 1) องค์ความรู้เกี่ยวกับปัญญา 2) การเปลี่ยนแปลงในตนเอง และ 3) ผลการนำจิตตปัญญาศึกษาไปใช้กับนิสิต ลองอ่านดูว่านะครับ แล้วช่วยสะท้อนด้วยว่า ผมเข้าใจผิดหรือไม่อย่างไร

จิตตปัญญาศึกษาเป็นอย่างไรในความเข้าใจของผม

ผมเริ่มสนใจ “จิตตปัญญาศึกษา” นานหลายปีแล้ว ตั้งแต่ “แม่ยายผม” นำเรื่องนี้มาสู่มหาวิทยาลัยฯ แต่ไม่ได้ศึกษาและปฏิบัติอย่างจริงจังเลยหายเลือนไปพักใหญ่ๆ

ต่อมา ผม “หลง” (ขณะนั้น) มาปฏิบัติตามแนวทาง “ดูจิต” โดยเรียนรู้จากการฟังซีดีของหลวงพ่อบราโมทย์ ปาโมชฺโช การตามรู้ตามดูสภาวะที่เกิดขึ้นกับจิตใจตนเอง ตามหลักการปฏิบัติที่ได้จากการฟังซีดีหลวงพ่อบราโมทย์นับครั้งไม่ถ้วน ทำให้ผมมั่นใจกับว่า “รู้” และคำว่า “ตื่น” ที่หลวงพ่อบอก ฟุดถึงจนถึงขั้นเชื่อมั่น (หรือยึดมั่น) ที่สุดในชีวิตว่า แนวทางนี้ทำให้ผมเดินทางไปสู่ “พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์” (เข้าถึงนิพพาน) ที่พระพุทธองค์ทรงตรัสรู้ด้วยพระองค์เอง

ผมหันมาสนใจ “จิตตปัญญาศึกษา” อีกครั้งตามคำชวนของพี่แม่ว ให้เข้าร่วมโครงการวิจัยที่สนับสนุนโดย สกว. ซึ่งทำให้ผมได้รู้จักทุกคนในวันนี้ ผมตั้งใจกับตัวเองไว้ว่าผมจะอ่านเรื่องจิตตปัญญาให้น้อยที่สุด พี่น้อง เพราะการเรียนรู้ด้วยการอ่านทำให้ผมประสบกับความลำบากและล่าช้าในการศึกษาธรรมะของผม ผมจึงตั้งใจเข้าร่วมเรียนรู้จากกิจกรรมต่างๆ ที่พี่แม่ว “พาผมท่องไป” ในกิจกรรมต่อไปนี้

ครั้งที่ 1 ศูนย์ประสานงาน สกว. มมส. จัดกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา ที่พิพิธภัณฑสถานมหาวิทยาลัย กลุ่มเป้าหมายเป็นนิสิตปริญญาโทกว่า 20 คน โดยเชิญวิทยากรมาจากภายนอก ขณะร่วมกิจกรรม ผมดูจิตของผมไปเรื่อย ๆ ผมจำได้ว่าการต่อต้าน ความขัดใจ ความถือตนของผมเกิดเป็นระยะๆ หลังจากจบกิจกรรม ผมสรุปว่ากิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาในวันนั้นดี โดยเฉพาะกิจกรรม “ผ่อนพักตระหนักรู้” ผมชอบมาก และวิธีการต่างๆ น่าจะเอาไปใช้ได้ เช่น ตอนทำ “สุนทรียสนทนา” หากทุกคนคอยตามรู้ตามดูความรู้สึกที่เกิดขึ้นตอนฟังจะ “รู้ตื่น” ได้พลังของความมั่นใจในเรื่องนี้ในตอนนั้นน้อยไป ใจจึงไม่ได้ “พ้นธง” เหมือนตอนนั้นว่า การปล่อยใจให้ “จม” เข้าไปในเรื่องราวที่เราทำกันในตอนนั้น “ไม่ใช่ทางสายเอก”

ครั้งที่ 2 เราทำกิจกรรมที่พิพิธภัณฑสถาน มมส. (ที่เดิม) โดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักศึกษาทั่วไป เราทำกันเองโดยไม่ได้เชิญวิทยากรจากภายนอก กิจกรรมต่างๆ คล้ายเดิม ผ่อนพักตระหนักรู้ ฟังอย่างลึกซึ้ง (deep listening) สุนทรียสนทนา (dialogue) สัตว์สี่ทิศ เป็นต้น ครั้งนี้ ทำให้ผมคุ้นเคยกับกิจกรรมต่างๆ มากขึ้น ผมเองก็ยังคงดูจิตของตนเองเหมือนเดิม แต่ดูเหมือนตอนนั้นผมจะสนุกสนานมากขึ้น

อาจเป็นเพราะผมฟังมากกว่าเดิม ดุจจิตได้น้อยลง แน่หนอนว่า ความมั่นใจที่จะ “ฟัง” ว่ากิจกรรมเหล่านี้ ล่อแหลมต่อการพาให้ผม “หลง” มากกว่าพาให้ผม “ตื่น” โชคดีที่ผมยังคงฟังซิติของหลวงพ่อย หลวงปู่ชา และหลวงตามหาบัวต่อไป....

ต่อมาเราเปิดสอนรายวิชา “มนุษย์กับการเรียนรู้” กลุ่มเราช่วยกันทำเอกสารประกอบการเรียน เทอมแรกมีนิสิตลงทะเบียนเรียนกว่า 1,700 คน และเทอมที่ผ่านมาประมาณ 1,000 คน รายละเอียดการสอนของพวกเรา ผมถอดบทเรียนไว้ในหนังสือเล่มเล็กแล้ว

ครั้งที่ 3 เราพานิสิตกลุ่มเป้าหมายไปทำกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาที่เขื่อนอุบลรัตน์ จ.ขอนแก่น ผมได้เรียนรู้อีกหลาย ๆ กิจกรรม เช่น กิจกรรมเสียงจากภายใน (voice dialouge) กิจกรรม “คุณคือใคร ดงามแล้ว มากไปกว่านั้นอีก” ผมประทับใจกับกิจกรรมนี้มาก นึกย้อนหลังไป ตอนที่ทำกิจกรรมนี้ จำได้ว่าผมแทบจะไม่รู้สึกตัว “ตื่น” เลยตลอดกิจกรรมนี้ หลงคิดหาคำตอบแล้วก็ตอบคำถามไป ตอนท้ายผมยังจำได้ว่า ผมชมให้นิสิตฟังว่ากิจกรรมนี้น่าจะให้นิสิตรู้จักตัวตนของตัวเองได้ดี.....ที่ไหนได้...หลงเข้าไปในความคิดของตนเองเต็ม ๆ

ยังงี้ก็แล้วแต่ ผมก็ยังคงฟังซิติหลวงพ่อย หลวงตาข หลวงปู่ต่าง ๆ อยู่ จึงทำให้ผมยังคงอยู่บน “ทางสายเอก” ครั้งที่ 4 ที่ผมลจัดกิจกรรมเจอนิสิตที่ห้องใต้ดิน สำนักวิทยบริการ ผมยังคง “เทศน์” เรื่องการดูจิต ชักชวนให้นิสิตเข้ามา “ระลึกรู้” เหมือนเดิม...

ครั้งที่ 5 ที่เราที่สถาบันวิจัยรุกขเวช พระธาตุนาดูนนี้ ทำให้ผมเชื่อมั่นถึงขั้น “ชัดเจน” ว่า จิตตปัญญาศึกษาที่ควรจะเป็น จะต้องเป็นอย่างไร... ต่อไปนี้คือหลักที่ผมยึดว่าถูกต้องของจิตตปัญญาศึกษาที่ควรจะเป็น ดังนี้

1. จิตตปัญญาศึกษา คือการ ตามรู้ ตามดู จิต ที่ใจที่ตั้งมั่นและเป็นกลาง
2. จิตตปัญญาศึกษา ต้องเป็นไปเพื่อการ “ตื่นรู้”
3. จิตตปัญญาศึกษา ต้องไม่พาคนให้ “หลง” คือ “จม” เข้าไปกับความทุกข์ หรือ แม้กระทั่งความสุข ความสบาย จมเข้าไปกับอารมณ์ ความรู้สึก
4. จิตตปัญญาศึกษา ต้อง “ดูตัวเอง” ไม่ใช่ “ดูคนอื่น”
5. จิตตปัญญาศึกษา ไม่ใช่ จิตวิทยาการศึกษา
6. จิตตปัญญาศึกษา ก็คือ จิตศึกษา ในหลักคำสอนของพุทธธรรมนั่นเอง
7. จิตตปัญญาศึกษา ก็คือ “ดูจิต” นั่นแหละ

สรุปคือ ผมเข้าใจผิดไปว่าจิตตปัญญาศึกษาที่ผมเข้าร่วมศึกษากับกลุ่มเรานั้นเป็นการ “ดูจิต” ที่ผมปฏิบัติอยู่แล้ว แต่หลังจากร่วมกิจกรรมหลายครั้ง ทำให้ผมสรุปได้ว่าพวกเราหลายคน ไม่ได้เข้าใจลึกซึ้งถึง จิตตปัญญาศึกษาที่ควรจะเป็น (ผมขอเรียกว่า “จิตศึกษา” ก็แล้วกันนะครับ) โชคดีที่เรามีกิจกรรมครั้งที่ 5 แต่โชคร้ายที่ “จิตตปัญญาศึกษา” ที่เราทำนั้นยัง “ไม่ใช่” อย่างไรก็ตามแล้วแต่ ผมเห็นประโยชน์จากกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้ทำมาจริง ๆ หากใช้ให้เป็น หลายคนจะเห็น “จิต” ได้จริง ๆ

ความเปลี่ยนแปลงจากในตนเอง

เปลี่ยนเป็นคนละคน เปลี่ยนจากหน้ามือเป็นหลังมือ ความทุกข์น้อยลง เปลี่ยนจากคนวิตกกังวล
ละวางเก่งขึ้น รู้จักคำว่า “ตื่นรู้” รู้จักคำว่า “เฟื่อง” สามารถคิดเชื่อมโยงได้รวดเร็วขึ้น มองทุกอย่างๆ เป็น
องค์รวมมากขึ้น เห็นแก่ตัวน้อยลง ตระหนี่น้อยลง มีความมั่นใจมากขึ้น ภูมิใจในตนเอง ภูมิใจใน
ภูมิลำเนา เป็นต้น

ผลการนำไปใช้กับนิสิต

ยังไม่พบการเปลี่ยนแปลงที่แน่ใจเพียงพอที่จะยืนยัน

ดร.ฤทธิไกร ไชยงาม

การอบรมที่โคราช ข้าพเจ้าไม่รู้ว่าสิ่งที่ไปฝึกอบรม คือกระบวนการจิตตปัญญาเข้าใจว่าไปนั่งสมาธิ ปฏิบัติธรรม เมื่อฝึกอบรมก็ยังไม่เข้าใจและไม่รู้สึกว่ามีประโยชน์

- กระบวนการนอนทำให้เห็นเป็นรูปภาพและก็มีเสียงบ้างบางครั้ง
- การแยกความคิดและความรู้สึกนั้นมีความสำคัญเพราะความคิดกับความรู้สึกต่างกันตรงความคิดจะฟุ้ง ความรู้สึกจะใกล้ความจริงมากกว่าเพราะใกล้กับใจ
- การถ่ายทอดเช่นกัน หากขาดประสบการณ์ ความคิดจะเป็นตัวนำ การประดิษฐ์ จะมีมากขาดรสชาติ ใช้ลีลา แต่ประสบการณ์การตรวจจะอธิบายได้ทั้งความรู้สึกและถ้อยคำน่าฟัง
- การเปลี่ยนแปลงหลังจากผ่านกระบวนการรีเช็กทำให้ตื่น รู้มากขึ้น เร็วขึ้น การถ่ายทอดจะงดงามมากขึ้น รู้ได้เฉพาะตน
- ต่อมาที่แก่งเลิงจาน ก็ยังไม่เข้าใจเท่าที่ควรเพราะตนเองยังชอบเรื่องความฝัน
- ต่อมาอบรมที่พิพิธภัณฑ์ที่ มมส. วันแรกก็ไปรู้สึกดีใจ ปิติ อยู่ภายในเหมือนสบายใจมากๆ รู้สึกดีกับแสงแดดตอนเช้าๆ และได้รู้จักผู้คนอื่นๆ
- ต่อมาเริ่มนำกระบวนการต่างที่อบรมเข้าสู่วิชาสอน เช่น สัตว์สี่ทิศ การเขียนรูปภาพวัยต่างๆ การเขียนด้วยมือที่ไม่หนัก ผลของการเข้าสู่วิชาเรียนการสอน เกิดความสนุกสนานและเกิดความประทับใจ ถึงกับมีนิสิตการโรงแรมคนหนึ่งออกมาเรียนศิลปะ
- ต่อมาอบรมที่ขอนแก่น ก็ยังไม่เข้าใจกระบวนการทั้งหมด และแบบต่างๆที่ฝึกตามเขาเข้าไป ก็เริ่มรู้สึกถึงความสุขที่ได้รับอบรม แต่ขณะนั้นยังไม่ซาบซึ้งเท่าที่ควร
- อบรมที่ตึกเกษัช ก็เริ่มรู้สึกตนเองล้มเหลวเพราะไม่พร้อมทั้งกายและใจ
- ที่เชียงใหม่ กระบวนการจำเป็น อาศัยความเก๋ด้วยการวาดรูป ก็สำเร็จตามเจตนาที่เห็นนักเรียนตั้งใจเรียน กระบวนการจิตตปัญญาที่ใช้ศิลปะการวาดภาพเข้าหา เพื่อฝึกการควบคุมมือและตาให้ประสานกับจิตใจ ทุกอย่างร่วมเกิดสมาธิ ภาษาถ้อยคำหายไปทั้งใจและงานศิลปะมีเพียงอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด ปรากฏในภาพ ทำให้เห็นความสงบนิ่งของผู้สร้างนั่นเอง ฝึกมากจะเกิดความชำนาญ กลายเป็นอัตโนมัติเป็นทางหนึ่งของการฝึกสมาธิเช่นกัน

ต่อมาได้รับฟังธรรมะหลวงพ่อบราโมทย์ จากอาจารย์ต๋อย พี่สาว ทำให้เริ่มเข้าใจเกี่ยวกับจิตใจมากขึ้น คือ ตามดูทำให้มองเห็นตัวตนเรามาก ใจเอนไปทางพุทธมาก ช่วงขณะนี้ก็นำไปสู่กระบวนการเรียน

การสอน พานิสิตนำเข้าสู่ภาวะต่างๆ เข้าสู่คลื่นต่างๆ ตามที่คิดไว้มีทั้งโกหกบ้าง จริงบ้างตามแบบสอน
วิชามนุษย์กับการเรียนรู้

- หลังจากเลิกสอนก็ประชุมทุกเย็นยามว่าง จนกระทั่งเลิกโครงการ ซึ่งเป็นคนหนักและรู้สึกว่าตนเองไม่
มีความสามารถพร้อมกับทำวิจัย (สกว.) ก็ไปที่ถูกร้องพร้อมนิสิต ผมเองก็ยุ่งง แต่ก็ยังดี
ยังขาดความเข้าใจถึงกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาที่แท้จริงว่าจะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการ
พัฒนาการเรียนรู้ของนิสิตได้อย่างแท้จริง
ขาดทักษะการใช้เครื่องมือหรือกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามแนวทางกระบวนการจิตตปัญญา
ศึกษา จึงเกิดความไม่มั่นใจในการใช้เครื่องมือหรือกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามแนวทาง
กระบวนการจิตตปัญญาศึกษา
- จากนั้นไปที่เชียนอุบลรัตน์ เพื่อพัฒนานิสิตผมคิดว่ายังไม่มีผลโดยเฉพาะตัวผมเอง จากนั้นก็เข้าสู่ภาวะ
อันหนักอึ้ง จนกระทั่งมีการอบรมที่นาตุณ ทำให้เข้าใจและซาบซึ้ง กับวิธีการของกระบวนการที่ใช้รีเซ็ท
มาเป็นตัวจุดจิตใจความรู้สึก และการออกจากความคิดด้วยวิธีการง่ายๆ ทำให้สิ่งที่สังคมสั่งสมมาทวน
กับการมองเห็น ได้จากการเปลี่ยนแปลงตนเองและผู้อื่น
- การรีเซ็ทเป็นอย่างไร เป็นกระบวนการหนึ่งที่ทำให้รู้สึกตัวและเห็นความจริง การรีเซ็ทเป็นทั้งทางออก
และทางเข้า ทางออกคือออกจากความคิด (หลง, โลภ, โกรธ) ออกจากตรงนั้นเข้าสู่ความจริง เช่นการ
รู้สึกการใจและรู้ว่าผู้มีผู้จณมองเห็นการเกิดตั้งอยู่และดับไป และการต่อเนื่องไปของกฎไตรรัตน์เห็นสิ่ง
ที่จริงแท้
- อนันตา ไม่ใช่ตัวตน ไม่ใช่ตัวตนดับสูญ
- ทางเข้า คือ เข้ามารู้สึกความจริงทางกายและใจ โดยประสาทสัมผัสทั้ง 5 เป็นทางเข้าแต่รับรู้ด้วยจิตใจ
และทางเข้ากับทางออกเป็นทางเดียวกัน เจตนาของรีเซ็ท คือ ต้องการให้ทั้งผู้ฝึกเข้าถึงความจริง ออก
จากจริงเทียม

เรียนรู้จักตนเอง เข้าใจถึงการเรียนรู้ที่ทำให้เกิดปัญญา ผ่านกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาโดยเรียนรู้
การใช้เครื่องมือหรือกิจกรรมต่างๆ

ยุทธนา ไพกะเพศ

แบบสอบถามโครงการงานวิจัยจิตตปัญญาศึกษา

จงตอบแบบสอบถาม โดยตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1. ท่านมีปัญหาการเรียนเหล่านี้หรือไม่ โดยเรียงลำดับความสำคัญ

ลำดับความสำคัญของปัญหา	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย
เรียนไม่ทันเพื่อน				
เรียนไม่เข้าใจ				
เกรดน้อย				

สาเหตุของปัญหา	ลำดับการให้ความสำคัญของปัญหา						
	0	1	2	3	4	5	6
ก) <u>พื้นฐานการเรียนไม่ดี</u>							
ข) <u>ไม่มีเวลาอ่านหนังสือทบทวน</u>							
เพราะ ทำกิจกรรมมาก							
ดูทีวี							
เล่นเกมส์/ อินเทอร์เน็ต							
Chat ผ่าน facebook							
อื่นๆ							
ค) <u>อาจารย์สอนไม่เข้าใจ เพราะ</u>							
อาจารย์สอนเร็วเกินไป							
อาจารย์สอน/ อธิบายไม่รู้เรื่อง							
อาจารย์มีวิธีการสอนไม่จูงใจ							
อื่นๆ							
ง) <u>มีปัญหาส่วนตัว</u>							
เพราะ มีแฟน							
ติดเกมส์							
ติด Chat							
ติดสิ่งเสพติด (เหล้า บุหรี่ การพนันฯ)							
สิ่งเสพติดอื่นๆ							
อื่นๆ							

สาเหตุของปัญหา	ลำดับการให้ความสำคัญของปัญหา						
	0	1	2	3	4	5	6
จ) <u>มีปัญหาครอบครัว</u>							
เพราะ พ่อ-แม่ หย่าร้าง							
ครอบครัวแตกแยก							
(ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่)							

ถูกกดดันจากพ่อแม่/ ผู้ปกครอง
 รายได้ของครอบครัวต่ำ
 หนี้สินของครอบครัว
 ช่องว่างระหว่างวัย
 ความผูกพันน้อย ไม่มีการพูดคุยกันใน
 ครอบครัว

อื่นๆ

ท่านคิดว่าจะสามารถแก้ไขหรือทำให้เกิดปัญหาเหล่านี้ลดลงโดย

2. เมื่อเกิดปัญหา ท่านแก้ไข/ บรรเทา ปัญหาเหล่านั้น โดย	ลำดับการให้ความสำคัญของปัญหา							
	0	1	2	3	4	5	6	7
2.1 ไปวัด								
2.2 พุดคุย/ ปรึกษาเพื่อน								
2.3 ปรึกษาพ่อแม่/ ผู้ปกครอง								
2.4 เก็บปัญหาไว้คนเดียว								
2.5 ทำกิจกรรมอื่นๆ เพื่อผ่อนคลาย (เล่น กีฬา ดูหนัง ฟังเพลง วาดรูป ฯลฯ)								
2.6 นั่งสมาธิ								
2.7 ปรึกษาอาจารย์								
2.8 ใช้บริการ Hot-line สายด่วนให้คำปรึกษา								
2.9 ดื่มเหล้า สูบบุหรี่								
2.10 อื่นๆ								

3. มีเพื่อนมาปรึกษาปัญหากับท่าน	ลำดับการให้ความสำคัญ				
	0	1	2	3	4
3.1 น้อยคน และนานๆ ครั้ง					
3.2 น้อยคน ส่วนใหญ่เป็นเพื่อนสนิทแต่บ่อยๆ					
3.3 เพื่อนส่วนใหญ่ มักมาคุย/ ปรึกษากับท่าน ทุกครั้งที่มมีปัญหา					
3.4 ไม่มีเพื่อนไหนมาคุย/ ปรึกษาปัญหากับท่าน					

4. เวลาเพื่อนมาปรึกษาปัญหา ท่านปฏิบัติตน อย่างไร	ลำดับการให้ความสำคัญ				
	0	1	2	3	4
4.1 รับฟังอย่างเข้าใจและให้คำแนะนำ					
4.2 รับฟังอย่างมีอารมณ์ร่วมและให้คำแนะนำ					

ไปด้วย

4.3 ทำตัวเป็นถึงน้ำเปล่าให้เพื่อนระบายความทุกข์

4.4 หาเพื่อนทำกิจกรรมอื่น เพื่อให้ลืมปัญหา

4.5 อื่นๆ

5. ท่านคิดว่าท่านเป็นคนอ่อนโยน มีคุณธรรม

ลำดับการให้ความสำคัญ

จริยธรรม เพราะว่า

0

1

2

3

4

5

5.1 เพื่อนสนิทและเพื่อนรอบข้างบอก

5.2 พ่อ แม่/ ครูอาจารย์บอก

5.3 คนที่สัมผัสท่านเป็นประจำบอก

5.4 ท่านตัดสินใจจากการกระทำของท่าน

5.5 ท่านมีการคิดและไตร่ตรองจากจิตใจภายใน
ของท่านเอง

5.6 จากการคัดเลือกของคณะกรรมการฯ
และท่านได้รับการพิจารณาสม่ำเสมอ

5.7 อื่นๆ

6. ท่านคิดว่า ท่านมีความรู้ในวิชาชีพของตนเอง

ระดับความเห็น

0

1

2

3

6.1 ดี สามารถแข่งขันกับบัณฑิตในมหาวิทยาลัยใหญ่ๆ ที่มีชื่อเสียง
ของประเทศไทยและนานาชาติได้ เพราะ

6.1.1 มั่นใจในความรู้ ความสามารถของตนเองที่ได้เรียนรู้และ
สั่งสมมา

6.1.2 อาจารย์ที่สอน จบจากสถาบันที่มีชื่อเสียง

6.1.3 อาจารย์ที่สอน มีความรู้ ประสบการณ์ในสาขาวิชาชีพที่สอน

6.2 ปานกลาง สามารถแข่งขันกับบัณฑิตในมหาวิทยาลัยในภูมิภาค
เดียวกันได้

6.3 ไม่แน่ใจ

6.4 อื่นๆ

7. ท่านคิดว่าจะสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นบัณฑิตที่สามารถแข่งขันได้ โดยปฏิบัติตนดังนี้ คือ

.....

.....

.....

8. ท่านมีวิธีดำเนินชีวิตด้วยคุณลักษณะของความพอเพียง หรือไม่ อย่างไร

ไม่เคยเลย

บางครั้ง เช่น

.....

.....

.....

บ่อยๆ เช่น

.....

.....

.....

เสมอ เช่น

.....

.....

.....

9. ท่านแสดงออกถึงความมีกตัญญูทวดเที หรือไม่ อย่างไร

ไม่เคยเลย

บางครั้ง เช่น

.....

.....

.....

บ่อยๆ เช่น

.....

.....

.....

เสมอ เช่น

.....

.....

.....

10. ท่านแสดงออกถึงความเกรงใจ ความอ่อนน้อมถ่อมตน หรือไม่ อย่างไร

ไม่เคยเลย

บางครั้ง เช่น

.....

.....

.....

บ่อยๆ เช่น

.....

.....

.....

เสมอ เช่น

.....

.....

.....

11. ท่านมีวิธีดำเนินชีวิตด้วยคุณลักษณะของความเป็นไทย หรือไม่ อย่างไร

ไม่เคยเลย

บางครั้ง เช่น

บ่อยๆ เช่น

เสมอ เช่น

12. ท่านมีความผูกพันกับชุมชนท้องถิ่นของท่าน หรือไม่ อย่างไร

ไม่เคยเลย

บางครั้ง เช่น

บ่อยๆ เช่น

เสมอ เช่น

13. ท่านคิดว่าในชุมชนของท่านมีปัญหา

13.1 ความยากจน สาเหตุ เพราะ.....

13.2 ความโดดเดี่ยวของผู้สูงอายุ สาเหตุ เพราะ

13.3 สิ่งแวดล้อม สาเหตุ เพราะ.....

13.4 สิ่งเสพติด สาเหตุเพราะ

13.5 อื่นๆ (สาเหตุเพราะ).....

.....
.....

14. ท่านเข้าใจคำว่า การเรียนรู้และคิดแบบองค์รวม อย่างไร.....

.....
.....
.....

ประวัตินักวิจัย

1. อ. ดร. มลฤดี เขาวรัตน์

ชื่อ – สกุล(นาย/นาง/นางสาว)	นางสาวมลฤดี เขาวรัตน์	
วันเดือนปีเกิด	23 กรกฎาคม พ.ศ. 2513	
ที่อยู่ตามบัตรประชาชน	49-51 หมู่ที่ 18 ต.เชียงยืน อ.เชียงยืน จ.มหาสารคาม 44160	
เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน	3 1014 00773 036	
โทรศัพท์	บ้าน 043-781134	มือถือ 0850 020 620
ตำแหน่งทางวิชาการในปัจจุบัน	อาจารย์	
ที่อยู่สำนักงาน(ที่สามารถติดต่อได้โดยตรง)	ภาควิชาเทคโนโลยีชีวภาพ คณะเทคโนโลยี ต.ขามเรียง อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม 44150	
โทรศัพท์ 043-754085	สำนักงาน	FAX 043-754086
อีเมล jackcwr@yahoo.com		

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี	สาขาวิชาเทคโนโลยีชีวภาพ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตมหาสารคาม
ปริญญาโท	สาขาวิชาเทคโนโลยีชีวภาพ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
ปริญญาเอก	สาขาวิชาเทคโนโลยีชีวภาพ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ประสบการณ์ทำงาน

พ.ศ.	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
2540-ปัจจุบัน	อาจารย์ประจำ	ภาควิชาเทคโนโลยีชีวภาพ คณะเทคโนโลยี ม.มหาสารคาม
2542-2543	ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายพัฒนานิสิต	คณะเทคโนโลยี ม.มหาสารคาม
2548-2549	ผู้ช่วยเลขาธิการสภาคณาจารย์	สภาคณาจารย์
2549-2551	เลขาธิการสภาคณาจารย์	สภาคณาจารย์
2551-2553	รองประธานสภาคณาจารย์ คนที่ 1	สภาคณาจารย์
2553- 2555	ประธานสภาคณาจารย์	สภาคณาจารย์

ผลงานทางวิชาการ

พ.ศ.	ผลงานทางวิชาการ
2005	Monrodee, C., Leelavatcharamas, V., Connerton, I.F., and Danvirutai, P. (2005). Acid of sugarcane bagasse for substrate preparation of xylitol production. The 1 st International Conference on “Fermentation Technology for Value Added Agricultural Products”. March 22 nd -25 th Khon Kaen, Thailand.
2009	Monrodee, C., and Chumchuere, S. (2009). Ethanol production by effective microorganism (M ₁) isolated from sugar cane factory under non-sterilized condition. International meeting; Bio-ethanol: Status and Future. Hanoi University,

	March 25-26, Hanoi, Vietnam.
2010	Sakorn Rodjanai, Rumpai Geansakoo, Monrodee Chaowarat <u>Sumonwan Chumchuere</u> . Growth inhibition of cariogenic <i>Streptococcus mutans</i> by lactic acid bacteria after spray drying. <i>The 2nd Annual International Conference of Northeast Pharmacy Research</i> , 13-14 th February, Mahasarakham, Thailand. 2010.
2551	สุมลวรรณ ชุ่มเชื้อ. เกศสุคนธ์ มณีวรรณ และมลฤดี เขาวรัตน์. 2551. การพัฒนาเครื่องดีมีสุขภาพจากหม่อนด้วย จุลินทรีย์โพรบิโอติก. 2551. การประชุมทางวิชาการ “มหาวิทยาลัยมหาสารคามวิจัย ครั้งที่ 3” มหาสารคาม.
2551	- มลฤดี เขาวรัตน์ และสุมลวรรณ ชุ่มเชื้อ. 2551. การคัดเลือกจุลินทรีย์ที่มีความสามารถใช้น้ำตาลผสมที่มีในวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตร. การประชุมทางวิชาการ “มหาวิทยาลัยมหาสารคามวิจัย ครั้งที่ 3” มหาสารคาม.

2. อ.ดร. สุมลวรรณ ชุ่มเชื้อ

ชื่อ – สกุล(นาย/นาง/นางสาว)	นางสาวสุมลวรรณ ชุ่มเชื้อ	
วันเดือนปีเกิด	24 มีนาคม 2509	
ที่อยู่ตามบัตรประชาชน	24 ซอยริมคลองสมถวิล 41 ถนนริมคลองสมถวิล ตำบลตลาด อำเภอเมือง จ. มหาสารคาม 44000	
เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน	3520100615 902	
โทรศัพท์		มือถือ 089-7116018
ตำแหน่งทางวิชาการในปัจจุบัน	อาจารย์ ดร.	
ที่อยู่สำนักงาน(ที่สามารถติดต่อได้โดยสะดวก)	ภาควิชาเทคโนโลยีชีวภาพ คณะเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ต. ขามเรียง อ. กันทรวิชัย จ. มหาสารคาม 44150.	
โทรศัพท์	สำนักงาน 043 754085	FAX 043 - 754086
อีเมล mon_msu@yahoo.com		

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี	วท.บ. (จุลชีววิทยา) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ปริญญาโท	วท.ม. (จุลชีววิทยา) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ปริญญาเอก	Ph.D. (Food Biotechnology) University of Reading (UK.)

ประสบการณ์ทำงาน

พ.ศ.	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
2535 – 2542	อาจารย์ประจำภาควิชาเทคโนโลยีชีวภาพ คณะเทคโนโลยี	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2542 – 2547	รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะเทคโนโลยี	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
2547 – 2550	อาจารย์ประจำภาควิชาเทคโนโลยีชีวภาพ คณะเทคโนโลยี	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
2550 - 2554	หัวหน้าภาควิชาเทคโนโลยีชีวภาพ คณะเทคโนโลยี	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผลงานทางวิชาการ

ค.ศ.	ผลงานทางวิชาการ
2010	- Sakorn Rodjanai, Rumpai Geansakoo, Monrodee Chaowarat <u>Sumonwan Chumchuere</u> . Growth inhibition of cariogenic <i>Streptococcus mutans</i> by lactic acid bacteria after spray drying. <i>The 2nd Annual International Conference of Northeast Pharmacy Research</i> , 13-14 th February, Mahasarakham, Thailand. 2010.
2009	- Monrodee Chaowarat, <u>Sumonwan Chumchuere</u> . Ethanol production by effective microorganism (M1) isolated from sugar cane factory under non-sterilized condition. <i>International Meeting "Bioethanol: Status and Future"</i> . 25-26 March, Hanoi, Vietnam., 2009.
2008	- <u>Chumchuere, S.</u> Growth of selected strains of lactic acid bacteria in legume milk. <i>The 20th Annual Meeting and International Conference of the Thai Society for Biotechnology on "Biotechnology for Global Care"</i> . October 14-17 th , Mahasarakham Thailand. 2008.
2005	- Chumchuere, S. Growth of selected strains of lactic acid bacteria in legume milk. <i>The 1st International Conference on "Fermentation Technology for Value Added Agricultural Products"</i> . March 22 nd -25 th , Khon Kaen, Thailand. 2005.
2000	- Chumchuere, S., Douglas B. MacDougall & Richard K. Robinson. Production and properties of a semi-hard cheese made from soya milk. <i>International Journal of Food Science and Technology</i> , 35, (6), 2000, 577-581.

3. ผศ. นารีรัตน์ ปริสุทธิวุฒิพร

ชื่อ-สกุล

ตำแหน่ง

วัน เดือน ปีเกิด

เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน

สถานที่ทำงาน

นางสาวนารีรัตน์ ปริสุทธิวุฒิพร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ 8

13 กรกฎาคม พ.ศ.2509

3101501272865

ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์

และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

44150

โทรศัพท์

+66+43+754322-40 # 2036,2010

E-mail Address nareerat_09@yahoo.com, Nareerat_hi@hotmail.com

ประวัติการศึกษา

ศศ.บ. (วรรณคดีไทย) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ศศ.ม. (ประวัติศาสตร์เอเชีย) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
กำลังศึกษาต่อระดับปริญญาเอก สาขาไทศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ประวัติการทำงาน

2532-2535 -ผู้สื่อข่าว หนังสือพิมพ์วัฏจักร และหนังสือพิมพ์ผู้จัดการ
2540-2541 -ผู้ช่วยวิจัย สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2541-ปัจจุบัน -อาจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์

ผลงานทางวิชาการ

- “งานเขียนเรื่องเกี่ยวกับประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนด้านเศรษฐกิจ” ในจุลสารไทยคดีศึกษา ฉบับปีที่ 14 ฉบับที่ 1 สิงหาคม-ตุลาคม 2540
- “ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการตายของชาวจีน” ในวารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับปีที่ 16 ฉบับที่ 2 พฤศจิกายน 2540-เมษายน 2541
- โครงการวิจัยเรื่อง “คนจีนกับการขยายตัวของเมืองบริเวณลุ่มน้ำชี” ในชุดโครงการ “ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคอีสาน : การขยายตัวของชุมชนลุ่มน้ำชี” โดยทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) (ตั้งแต่ พ.ศ.2544- 2547)
- เอกสารประกอบการสอนวิชาจีนสมัยใหม่ พ.ศ.2548
- “จีนโพ้นทะเลกับการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศจีน” ในรวมบทความวิชาการเนื่องในโอกาสเกษียณอายุราชการ อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พ.ศ.2548
- โครงการวิจัยเรื่อง “การศึกษาประวัติศาสตร์ ตำนานเมืองโกสุมพิสัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วม” โดยทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานภาค พ.ศ.2551
- โครงการสังเคราะห์องค์ความรู้ เรื่อง “หอผี ศาลเจ้าปู่กับความเป็นจีนในอีสาน” ในชุดโครงการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มที่ 2 โดยทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) พ.ศ. 2553

ประสบการณ์ด้านการบริหารงาน

2541-2543 - เลขานุการศูนย์การเมืองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
2541-2547 - เลขานุการภาควิชาประวัติศาสตร์
2548-2550 -คณะกรรมการประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

4. อ.ดร. อรอุมา ลาสุนนท์

1. ชื่อ-สกุล นางสาวอรอุมา ลาสุนนท์
2. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์
3. หน่วยงาน คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
4. ที่อยู่ติดต่อได้สะดวก คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วิทยาเขตขามเรียง อ. กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม 44150
โทรศัพท์ 043-754-316 โทรสาร 043-754-316
E-mail: Onuma.l@msu.ac.th

5. ประวัติการศึกษา

2549 Ph.D. (Industrial and Manufacturing Engineering) The University of Rhode Island, USA

2542 วศ.ม. (วิศวกรรมอุตสาหการ) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2537 วศ.บ. (วิศวกรรมอุตสาหการ) มหาวิทยาลัยขอนแก่น

6. ประวัติการทำงาน

ม.ค. 2550 – ปัจจุบัน ประธานหลักสูตรวิศวกรรมการผลิต คณะวิศวกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ม.ค. 2546 – ธ.ค. 2549 ภาควิชาต่อระดับปริญญาเอก สาขา Industrial and
Manufacturing Engineering ณ The University of
Rhode Island, USA

ต.ค. 2541 – ธ.ค. 2545 อาจารย์ประจำคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม

ก.ค. 2537 – พ.ค. 2539 วิศวกรฝ่ายวางแผนและควบคุมการผลิต บ.แหลมทอง
อุตสาหกรรม จำกัด จ. นครราชสีมา

7. อบรม/สัมมนา/ดูงาน (ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา)

1. เข้าร่วมการประชุมและเสนอผลงานในการประชุมนานาชาติ The 18th International
DAAAM Symposium “Intelligent Manufacturing & Automation: Focus on Creativity,
Responsibility and Ethics of Engineers”, ณ เมืองซาดาร์ ประเทศโครเอเชีย (24-27 ตุลาคม
2550)

2. เข้าร่วมการประชุมและเสนอผลงานในการประชุมนานาชาติ The 20th DAAAM World
Symposium “Intelligent Manufacturing & Automation: “Theory, Practice &
Education” ณ เมืองเวียนนา ประเทศออสเตรีย (25-28 พฤศจิกายน 2552)

3. เข้าร่วมการประชุมวิชาการช่างงานวิศวกรรมอุตสาหการ ณ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จ.
อุบลราชธานี (13-15 ตุลาคม 2553)

8. ความสนใจ/งานวิจัย

การยศาสตร์ งานที่เกี่ยวข้องเทคโนโลยี CAD/CAM/CNC การสร้างต้นแบบรวดเร็ว (Rapid
Prototyping) การออกแบบและวิเคราะห์ผลการทดลองทางวิศวกรรม

5. อาจารย์ ยุทธนา ไผะเพศ

ชื่อ – สกุล(นาย/นาง/นางสาว)	ยุทธนา ไผะเพศ
วันเดือนปีเกิด	15 ธันวาคม 2516
ที่อยู่ตามบัตรประชาชน	348/1 หมู่ 10 ถนนมิตรภาพ อ.เมือง จ.ขอนแก่น
เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน	4400100008304

โทรศัพท์	บ้าน043-262094	มือถือ081-5459232
ตำแหน่งทางวิชาการในปัจจุบัน	พนักงานวิชาการของรัฐ	
ที่อยู่สำนักงาน(ที่สามารถติดต่อได้โดยสะดวก)	คณะศิลปกรรมศาสตร์ สาขาวิชาทัศนศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำบล ขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม	
โทรศัพท์	สำนักงาน 043-754384	FAX 043-754384
อีเมลล์	Yuttana.art@hotmail.com	

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี	ศิลปบัณฑิตสาขาจิตรกรรม ภาควิชาจิตรกรรม คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปริญญาโท	บัณฑิตวิทยาลัยสาขาจิตรกรรม ภาควิชาจิตรกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร ในระดับปริญญาศิลปมหาบัณฑิต
ปริญญาเอก	-

ประสบการณ์ทำงาน

พ.ศ.	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
2539	- นิทรรศการศิลปนิพนธ์ของนักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีสุดท้าย ภาควิชาจิตรกรรม คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร	
2540	- นิทรรศการทางวิชาการศิลปะอีสานสัญจร ครั้งที่ 3, 4 กลุ่มไทอีสาน - การแสดงศิลปกรรมกลุ่ม From Happiness to Sadness ณ บ้านบางกอกแกเลอรี่ - โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ - งานวาดเส้นร่วมสมัย: DRAWING	
2548-2549	- การแสดงงานกลุ่ม นา ครั้งที่ 1	
2545	- นิทรรศการกลุ่ม “Life” ครั้งที่ 1 - การประมูลผลงานศิลปกรรมดักสิลาสักการะฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี - Vietnam – Thai Arts Exhibition	
2549	- โครงการฝึกวิชาชีพการวาดภาพแก่ผู้ต้องขัง เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม - โครงการเตรียมความพร้อมด้านศิลปะเพื่อศึกษาต่อสำหรับนักเรียนผู้ด้อยโอกาส ภาคตะวันออกเฉียงเหนือศูนย์ศิลป์สิรินธร โรงเรียนศรีสงครามวิทยา อ.วังสะพุง จ.เลย	
2550	- โครงการสัมมนาศิลปะวิชาการ: ศิลปะวิชาชีพ เรื่อง ศิลปะเพื่อประชาชน : ศิลปะเพื่อ ประชาชน - โครงการศึกษาดูงานนอกสถานที่ (Land Scape) ปีการศึกษา 2549 ณ จังหวัดเชียงราย และ จังหวัดเชียงใหม่ - โครงการศึกษาดูงานนอกสถานที่ (Sea Scape) ปีการศึกษา 2 ระหว่างวันที่	

2549	26-31 มี.ค.2550 ณ อุทยานแห่งชาติเขตาตม่งล่าย จ.ประจวบคีรีขันธ์ - โครงการนิทรรศการภาพเขียนสีน้ำ (Sea Scape) ปีการศึกษา2550ชื่อผลงาน “ผักผ่อน” ขนาด 55 x 75ซ.ม.เทคนิคสีน้ำ ณ หอศิลป์จำปาศรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม -โครงการตลาดนัดศิลปะภาคอีสานประจำปี 2550 ”ตุ้มโฮมศิลป์ เบิ่งแฉ่ง แปงถิ่นอีสานบ้านเฮา” ชื่อผลงาน “ลีลา”ขนาด55x75ซ.ม. เทคนิคชาร์โค ณ ห้างสรรพสินค้ายิ่งเจริญปาร์ค จังหวัดอุบลราชธานี - นิทรรศการศิลปกรรมของศิลปินกลุ่ม “นา” ครั้งที่ 2 - นิทรรศการแสดงผลศิลปกรรมร่วมสมัยแห่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ณ หอศิลป์ วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุบลราชธานี - นิทรรศการกลุ่ม “Life” ครั้งที่ 2 - ART CAMP PROJECT : Mind Uniting Art Created Operation for Lao Disable’s Deaf Unit Charity under Thai-Lao Artists Partnership - โครงการนิทรรศการศิลปะ “ความงามและความรัก” ณ หอศิลป์จามจุรี จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย	
2550		

ผลงานทางวิชาการ

พ.ศ.	ผลงานทางวิชาการ
2551	- การศึกษาหัวข้อวิจัยเรื่อง “การสำรวจผลงานจิตรกรรมแนวไทยประเพณีอีสาน “กรณีศึกษากลุ่มศิลปินไทย-อีสาน” (ทุนอุดหนุนและส่งเสริมการวิจัยของ อธิการย์งบประมาณเงินแผ่นดิน ประจำปี 2551)

6. อาจารย์ธวัช ชินราศี

ชื่อ – สกุล(นาย/นาง/นางสาว)	นายธวัช ชินราศี	
วันเดือนปีเกิด	17/10/2504	
ที่อยู่ตามบัตรประชาชน	108 ม. 17 ต.นาสีนวน อ.กันทรวิชัย จ. มหาสารคาม	
เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน	3101201362010	
โทรศัพท์ 043742823	บ้าน 043722260	มือถือ 0895716187
ตำแหน่งทางวิชาการในปัจจุบัน	อาจารย์	
ที่อยู่สำนักงาน(ที่สามารถติดต่อได้ โดยสะดวก)	คณะสัตวแพทยศาสตร์และสัตวศาสตร์ เขตพื้นที่ในเมือง อ.เมือง จ. มหาสารคาม	
โทรศัพท์ 043742823	สำนักงาน 043742823	FAX 043742823
อีเมล tawat.c@msu.ac.th		

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี	ศึกษาศาสตร์/ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
-----------	-------------------------------------

ปริญญาโท	เกษตรศาสตร์/ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ปริญญาเอก	

ประสบการณ์ทำงาน

พ.ศ.	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
2536-2539	ผู้ช่วยอธิการบดี/รองผู้อำนวยการสถาบัน	ม.มหาสารคาม/ส.วลัยรุกเวช
2540-2544	รองคณบดี	คณะเทคโนโลยี
2543-ปัจจุบัน	อาจารย์	คณะสัตวแพทยศาสตร์และสัตวศาสตร์

ผลงานทางวิชาการ

พ.ศ.	ผลงานทางวิชาการ
2545	การศึกษาพันธุ์ปลาน้ำจืดบางชนิดในจังหวัดมหาสารคาม
2551	การศึกษาผลของโปรไบโอติกในลูกสุกรหย่านม

7. อ.ดร.ฤทธิ์ไกร ไชยงาม

ชื่อ – สกุล(นาย/นาง/นางสาว)	นายฤทธิ์ไกร ไชยงาม	
วันเดือนปีเกิด	2 มีนาคม 2519	
ที่อยู่ตามบัตรประชาชน	23 หมู่บ้านอยู่เจริญ ซ. 23 ถ.ริมคลองสมถวิล ต.ตลาด อ.เมือง จ.มหาสารคาม	
เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน	3450200680901	
โทรศัพท์	บ้าน 043721899	มือถือ 0815499870

ตำแหน่งทางวิชาการในปัจจุบัน	อาจารย์	
ที่อยู่สำนักงาน(ที่สามารถติดต่อได้โดยตรง)	ภาควิชาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	
โทรศัพท์	สำนักงาน	FAX
043754322 ต่อ 1118	043754322 ต่อ 1110	
อีเมล		
Ritthikrai@gmail.com		

ประวัติการศึกษา

ปีที่จบ	ระดับการศึกษา	วุฒิการศึกษา	สาขาวิชา	สถาบัน
2548	ปริญญาเอก	วท.ด.	ฟิสิกส์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
2543	ปริญญาโท	วท.ม.	ฟิสิกส์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
2540	ปริญญาตรี	วท.บ.	ฟิสิกส์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ประสบการณ์ทำงาน

ตำแหน่ง	ปีทำงาน
1. พนักงานวิชาการ ภาควิชาฟิสิกส์ สังกัดคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	ตั้งแต่ 18 สิงหาคม 2548-ปัจจุบัน

2. อาจารย์สอน ณ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย มหาสารคาม	2542
---	------

ผลงานทางวิชาการ

ผลงานวิจัยที่นำเสนอในที่ประชุมวิชาการ

- R. Chai-Ngam, N. Sakai, A. Koizumi, H. Kobayashi, and T. Ishii, “Experimental Study on Interlayer Magnetic Coupling in Sputtered Al/Fe/Al/Gd Magnetic Multilayer Films Using X-ray Magnetic Circular Dichroism Technique” 31st Congress on Science and Technology of Thailand, Suranaree University of Technology, Thailand, October, 2005
- R. Chai-ngam and T. Ishii. (2000). “Electron Beam Dynamics Studies of the Siam Photon Source”. **27th Congress on Science and Technology of Thailand . 17-07P-03.** Gardens Plaza Hotel, Hat Yai, Songkla, Thailand.
- R. Chai-ngam, T. Takahashi, Y. Yoshimura, A. Koizumi, and N. Sakai (2005). “Investigation of Interlayer Magnetic Coupling in Al-Fe-Gd Multilayer Films”, **59th Annual Meeting, The Physical Society of Japan, 27aPS-47,** Kyusuhu University, Japan.
- R. Chai-ngam, N. Sakai, A. Koizumi, H. Kobayashi, and T. Ishii. (October, 2005). “Experimental Study on Interlayer Magnetic Coupling in Sputtered Al/Fe/Al/Gd Magnetic Multilayer Films Using X-ray Magnetic Circular Dichroism Technique”, **31st Congress on Science and Technology of Thailand,** Suranaree University of Technology, Thailand
- R. Chai-ngam, S. Rattanasuporn, H. Nakajima, P. Pruekthaisong, P. Songsirittigul. (2009). “Development of Surface Magneto-Optical Kerr Effect Measurement System at Beamline 4 of the Siam Photon Laboratory”, **SPC2009 Siam Physics Congress,** Cha-am, Phetchaburi, Thailand.

ผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์

- R. Chai-Ngam, N. Sakai, A. Koizumi, H. Kobayashi, and T. Ishii. (2005). “Experimental study on interlayer magnetic coupling in sputtered Al/Fe/Al/Gd magnetic multilayer films I”. **Journal of the Physical Society of Japan, 74:** 1843 – 1848.
- Sutep Usaha, Ritthikrai Chai-ngam, Wutthisart Chongkuer, Onnop Warasawapati, Jintana Chitchamnong, Thana Yeerum, Tosak Gomasathit, and Jatuwee Judto. (2008) “Integrated Resources Instructional Management of the “Science in Daily Life” Course for Large Classes”. **Journal of General Education of Thailand, Vol 1. No. 1.** 39-49

N. Sakai, R. Chai-Ngam, A. Koizumi, H. Kobayashi, and T. Ishii. (2010).
 “Experimental study on interlayer magnetic coupling in sputtered Al/Fe/Al/Gd
 magnetic multilayer films II: hysteresis curves of x-ray magnetic circular
 dichroism at the Gd-L₃ edge”. *Journal of the Physical Society of Japan*, 79:
 064703-(1-7).

8. อ.ดร.นพคุณ ภักดีณรงค์

1. ชื่อ นางสาว นพคุณ ภักดีณรงค์

Name Miss Noppakun Pakdeenarong

2. หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน 3-3099-00487-70-4

3. ตำแหน่ง อาจารย์ ระดับ 7

4. หน่วยงานสถานที่ทำงานที่สามารถติดต่อได้

ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ด. ขามเรียง อ. กันทรวิชัย จ. มหาสารคาม 44150

โทรศัพท์ 043-754245, 081-5486848 โทรสาร 043-754245

E-mail address:noppakun241@yahoo.com, noppakul.p@msu.ac.th

5. ประวัติการศึกษา

ปีการศึกษา	ระดับการศึกษา	วุฒิ	สาขา	สถาบันการศึกษา
2534	ปริญญาตรี	วท.บ.	ชีววิทยา	ม.ขอนแก่น
2539	ปริญญาโท	วท.ม.	ชีววิทยา	ม. เชียงใหม่
2548	ปริญญาเอก	ปร.ด.	ชีววิทยา	ม. มหิดล

5. ประสบการณ์การทำงาน

เป็นอาจารย์ทำการสอนมาแล้ว 10 ปี

พ.ศ. 2534 - 2536 นักวิทยาศาสตร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พ.ศ. 2540 - ปัจจุบันอาจารย์ ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

6. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ

ชีววิทยาสัตว์น้ำและการเพาะเลี้ยง

สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง

ปรสิตภายในและภายนอกของสัตว์น้ำ

6.1 งานแต่งและเรียบเรียง แปล ตำรา บทความทางวิชาการ

นพคุณ ภักดีณรงค์. 2542. เอกสารประกอบการสอน วิชาสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง. คณะ

วิทยาศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

6.2 ผลงานวิจัย

- Pakdeenarong, N., A. Rojanapaibul, P. Vanittanakom, S. Naboonmee and B. Kantalue.** 1996. Scanning electron microscopic study of the external structure of *Diplodiscus* sp. J. of electron microscopy society of Thailand. Volume 10.
- Pakdeenarong, N., A. Rojanapaibul.** 1996. The determination of glycogen, lipid and protein on body of *Diplodiscus* sp. from the intestine of *Rana tigerina pantherina*. *In situ*. 21th Congress on Science and technology of Thailand.
- Rojanapaibul, A., **N. Pakdeenarong,** P. Vanittanakom, S. Naboonmee and B. Kantalue. 1996. Observation of the external structure of *Diplodiscus* sp. by scanning electron microscope. 21th Congress on Science and technology of Thailand.
- Pakdeenarong, N., A. Rojanapaibul.** 1996. The determination of glycogen, lipid and protein on body of *Diplodiscus* sp. from the intestine of *Rana tigerina pantherina*. *In situ*. 21th Congress on Science and technology of Thailand.
- Pakdeenarong, N., P. Damrongphol.** 2003. Effect of all-trans retinoic acid on germ cells of the giant freshwater prawn embryos. 29th Congress on Science and technology of Thailand. 20-22th October 2003, Khon Kean University, Thailand. P. 44-45.
- Pakdeenarong, N., P. Damrongphol.** 2004. Effect of estradiol-17 β on germ cells development of the giant freshwater prawn embryos, *Macrobrachium rosenbergii*. 1st AgBiotech Graduate Conference I 18-19th March 2004, Bangkok, Thailand. p. 94.
- Pakdeenarong, N., P. Damrongphol.** 2005. Effect of estradiol-17 β on germ cells development of the giant freshwater prawn larvae, *Macrobrachium rosenbergii*. 2nd AgBiotech Graduate Conference II 15-16th May 2005, Bangkok, Thailand.
- Pakdeenarong, N., P. Damrongphol.** 2006. Effects of estradiol-17 on embryos and larvae of the giant freshwater prawn, *Macrobrachium rosenbergii* (Decapoda, Palaemonidae) *Crustaceana*, Vol. 79, No. 5, pp. 563-572.
- Pakdeenarong, N., P. Damrongphol.** 2006. Effects of All-trans retinoic acid on germ cell development of the embryos and larvae of the giant freshwater prawn, *Macrobrachium rosenbergii* *Biologia*, Vol. 61, No. 5, pp. 621-625.
- Pakdeenarong, N., K. Sappaso, P. Ruksapakdee., N. Narkkong.** 2007. Ultrastructure of primordial germ cells in hatching larvae of the giant freshwater prawn. Journal of Microscopy Society of Thailand. Vol. 21, No. 1, pp.105-106.

- Pakdeenarong, N., N. Narkkong.** 2007. Study on ultrastructure of primordial germ cells and effect of all- trans retinoic acid on primordial germ cells structure of the giant freshwater prawn larvae. ประชุมวิชาการวิจัยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ครั้งที่ 3. โรงแรมดักสิลา. จังหวัด มหาสารคาม.
- Pakdeenarong, N., S. Yowaraj and A. Juntiratikul.** 2008. Study on classification of diets and relative growth of the rice-field crab, *Esanthelphusa dugasti*. ประชุมวิชาการวิจัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ครั้งที่ 4. โรงแรมดักสิลา. จังหวัดมหาสารคาม.
- Pakdeenarong, N.** Effect of All - trans Retinoic Acid on Germ Cell Development in the Giant Freshwater Prawn, *Macrobrachium rosenbergii* . TSB conferences, 20-25 October 2008, Maha Sarakham, Thailand.
- Pakdeenarong, N.** The primordial germ cells of the giant freshwater prawn, *Macrobrachium rosenbergii*. 9th APMC. 2-7 November 2008, Jeju, Korea.
- Pakdeenarong, N.** Structure and migration of the primordial germ cells of the giant freshwater prawn, *Macrobrachium rosenbergii* de Man, 1879. Proceedings of the 26th MST Annual Conference, 28-30 January 2009, Chiangmai, Thailand.
- นพคุณ ภักดีณรงค์, ปิยะเนตร จันทร์ธีระติกุล, อาณัติ จันทร์ธีระติกุล. อาหารในธรรมชาติของปูนาในฤดูฝน. วารสารวิทยาศาสตร์ มข. ฉบับที่ 1 ปีที่ 37. 2552.

9. อาจารย์ทัศนอร เลี้ยวประเสริฐกุล

MS. THASNAON LEOPRASERTKUL

Email: naidnapa@hotmail.com, naidnapa.l@msu.ac.th

Mobile Phone: 6689-478-0008

Current Office: Department of Western Languages and Linguistics
Faculty of Humanities and Social Sciences, Mahasarakham University
Rajanakarin Building, 2nd Floor, Khamriang, Kantarawichai District
Mahasarakham Province, 44150, Thailand

Office Phone: 6643-754-333 ext. 2026

ID Number: 31012 035 10 91 1

Home Address: 1/ 58 Yen-a-kart Rd, Yannawa, Bangkok 10120

WORK EXPERIENCE

	Mahasarakham University, Mahasarakham Province
2004 - Present	Lecturer (Full-time), Department of Western Languages and Linguistics,
	Faculty of Humanities and Social Sciences
2005 - 2007	Acting Vice-director, Mahasarakham Language Development Center
[MSU-LDC]	

2004	Secretary, Mahasarakham Language Development Center [MSU-LDC]
2003 - 2001	Dhurakij Pundit University, Bangkok Lecturer (Full-time), Language Institute
1999 - 2000	University of Thai Chamber of Commerce, Bangkok Lecturer (Part-time), School of Humanities
1997	Suan Sunantha Rajabhat University, Bangkok (Educational Center) Lecturer (Part-time), Faculty of Humanities and Social Sciences
1995	Front Office Course Information, AUSTIL Institute of Language, Maha Nakorn Technical University

EDUCATION

2004	Sukhothai Thammathirat Open University Certificate Program in English for Specific Careers (Computer)
2003	Certificate Program in Teaching Careers
2001	Mahidol University, Salaya Campus Institute of Language and Culture for Rural Development Master of Arts (Language and Culture for Communication and Development: Thesis Title: Majoring in Language Teaching) A study of English learning achievement of Pratom 5 students with visual impairment by applying Total Physical Response (TPR) teaching approach: case study in the Bangkok School for the Blind
1997	Thammasart University, Tha Phra Chan Campus Faculty of Sociology and Anthropology Graduate Diploma Program in Social Sciences Research
1994	Silpakorn University, Wang Tha Phra Campus Faculty of Archeology Bachelor of Arts (English)

JOB RESPONSIBILITY

Mahasarakham University, Mahasarakham Province

Teaching English courses: Paragraph Writing, Purposes,	Preparatory English, Foundation English 1-2, Basic Writing, Basic Oral English, Oral English 1, English for Specific English for Social Communication, Communicative English Skills, etc.
Project Managing for Program (EP), MSU-LDC:	Test of English Language Proficiency for students in English Governmental School in the Northeast of Thailand - Managing Evaluation plan - Creating testing paper for four skills of language test

- Coordinating speaking evaluation team among the interlocutors (English native-speaker)
- Acting as an assessor with the interlocutors in speaking test
- Reporting the test proficiency

Course Coordinator: Managing the whole regular courses in MSU-LDC

- Planning teaching schedule in each semester
- Planning teaching contents, textbook, course evaluation, etc.
- Coordinating teaching team among teachers of native-English speakers
- Arranging course achievement

Dhurakij Pundit University, Bangkok

Teaching English courses: English I, II
Staff in the project on Test of English Language Proficiency for students
in English Program (EP), School in Bangkok

- Creating Listening-part
- Speaking assessor with the English native-speaker interlocutor

University of Thai Chamber of Commerce, Bangkok

Teaching English courses: English I, II & English I for Engineering

Suan Sunankha Rajabhat University, Bangkok (Educational Center)

Teaching English courses: English for Specific Purposes

Maha Nakorn Technical University, Bangkok

Administrative jobs: Arranging placement test of English for customers
Setting group learning for English language courses
Promoting & suggesting English language courses for customer